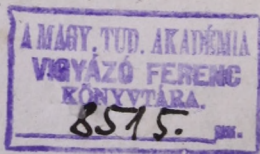

307.634

HAZAI ALMANACH.

Szerkeszteté

KISFALUDY KÁROLY.

KIADÁ

LICHTL KÁROLY.

1830.

Lehnhardt sc.

Th. Heinrich inv.

C. Rahl sc.

JUDIT

M É L T Ó S Á G O S
S Á R V Á R I F E L S Ő - V I D É K I
GR. SZÉCHENYI PÁL,

CS. KIR. KAMARÁS

H I T V E S É N E K

SZÜLETETT

GR. ZICHY-FERRARIS
E M I L I A

A S S Z O N Y N A K ,
CSILLAG KERESZTES DÁMÁNAK
Ő M É L T Ó S Á G Á N A K

mély tisztelettel.

MÉLTÓSÁGOS

SÁRVÁRI FELSŐ-VIDÉKI

GR. SZECSENYI PÁL

GR. KIR. KANONIS

HITVÉSÉNEK

ASZONT

GR. NICHY-TERVÁRI

EMILIA

ASSONONAK,

ESZTERGOMI KIR. SZÉK DÁNÁR

U. M. L. G. R. A. N. A. K.

1874. évi. 1. sz. 1. sz.

A U R O R A.

(Kilenczedik év.)

A. U. R. O. R. A.

(Kilenczodik é.)

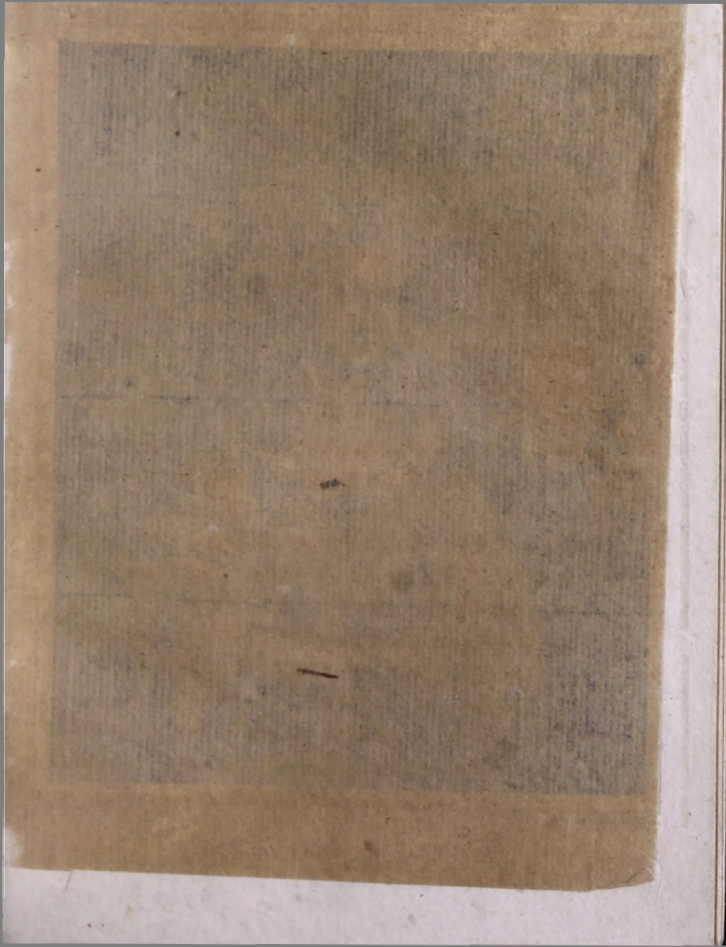
Z R Í N Y I I L O N A.

1643—1763.

Midőn valamelly népnél a' szenvedélyek felzudúlnak, midőn egy, több mint száz esztendő's viadalma polgárnak polgár ellen a' hazát szertetési; 's egy idegen uralkodó a' zűrzavart használja, éleszti 's fegyvereit a' törvényes hatalomnak ellene szögzi, illetén erőszakos küzdés nagy karaktereket nevel, jeles tetteket szül: de tiszta embert, kit a' körüle eláradt 's talán önmaga által ontott vér meg ne mocskítana, ki a' lángokból, mellyek körüle dühödtek tisztultan, miként az ásbést, válna-ki, a' szem igen is ritkán találhat. — Végén a' tizenhetedik századnak, a' magyar történetek' egyik legszomorúbb évszakán, egy illy tüneményt látunk felsugárzani. Z r í n y i

Ilona az ; korának legdicsőbb egyszersmind legszerencsétlenebb asszonya. Bár milly vétkek voltak legyen férje' mozgalmai , csudálást és dicséretet érdemel ő , hogy a' szerencse' mindennemű változatin keresztül inghatatlan hív maradt ; minden földi gyönyöreit feláldozta , 's elhagyatván mindentől hanyatló boldogságaért , egyedül küzdött.

Gróf Zrínyi Péternek Frangepán Katalinnal három gyermeke volt. Boldizsár , Auróra Veronika , és Ilona. Auróra Veronika kisdéd korában elhalt. Ilona , kinek gyermekeveiről semmit sem tudunk , 1643ban született. Atyja 1665ben a' trencsényi fürdőkhben mulata , hol Vesselényi a' nádor , Rákóczi , Nádasdi és Frangepán is jelen voltanak. Itt szövődött azon öszveesküvés , melly magyarországot nagy inséggel , a' nevezetteknek pedig hármát hóhérpallossal bűntette. Jelenségeül jövődő sorsának Ilona az öszveesküvés' gondjai között jegyeztetett-el Rákóczi herczeghez. A' következő évben pedig minden gondolható fénnel ünnepeztetett a' me-

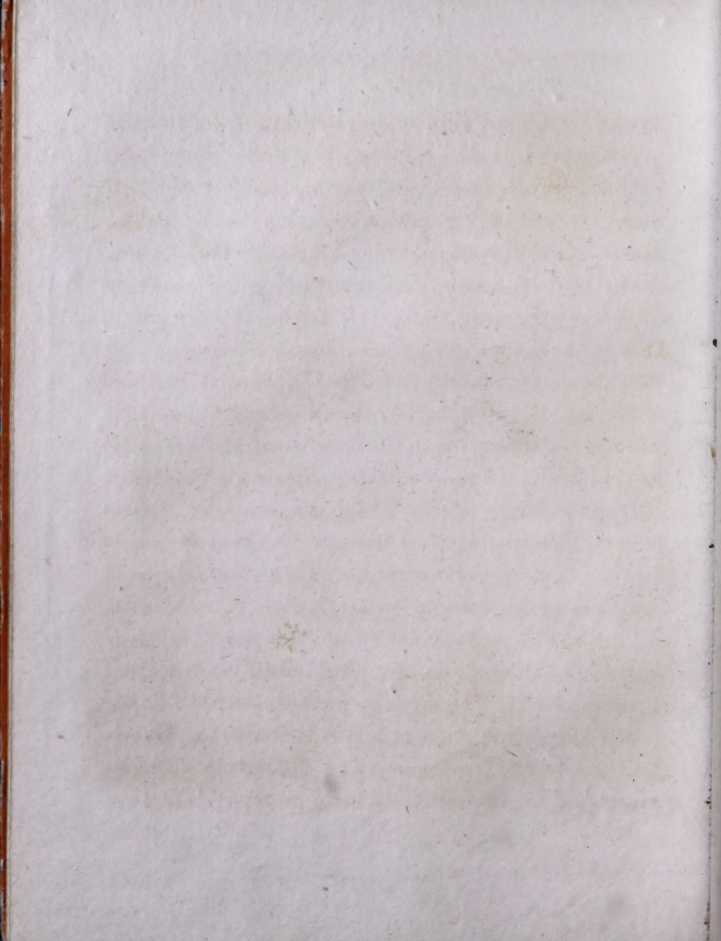

G. Melegh pinx.

Adolph Dworak sculp.

ZRINYI ILONA

nyekző. Csendben 's észrevétlenül folytak-el néhány évei Ilona' életének, 's ezek lehettenek talám legszerencsésbjei. Ez idő alatt szüle egy leány 's két fiú gyermeket; a' fiúnak egyike korán elhala; amazokról még leszen emlékezet. Azon kor' szokásihoz képest Ilona napa, özvegy Sophia herczegné, született Báthori leány, volt a' ház' asszonya. Egy kemény, állhatatos, a' császári udvarhoz hív 's Leopold által tisztelt asszony. Lakhelye Munkács' vára. Fijának kevéssé a' menyekző előtt adta által birtokai' kormányát, de még mindég olly nagy befolyással reá, hogy mint Cornelius mondja „anyja iránt való tiszteletből tenné, miket a' szerelem 's rényért kell vala tenni vagy nem tennie.“ Az özvegy herczegné gyaníta fijának az öszvesküdtekkal szövetségét 's ön pályáját már előre kimérte. Azon időben midőn Zrínyi Péter, Frangepán és Tattenbach készületöknek közepette elfogattak vala, tört-ki Rákóczi is. Magához csalván Stahrenberget, a' tokaji várnagyot, mulatság' ürügye alatt, mint foglyot letartózt-

tatá, reménylén Tokajt imígy könnyű szerrel hatalma alá hódíthatni: de az őrsereg' vitézi ellenállása megsemmisíté reményét. Rákóczi, kinek egy sebes, sokat ígérő győzelemre vala szüksége, elhagyván Tokajt Munkács elébe huzódott azon szín alatt, mintha anyját látogatni volna szándéka; de Sophia elzárta előtte kapujit, mert pártütővel, mond, nincs dolga. Rákóczi újra Tokaj ellen fordúlt; azonban a' hír megérkezék, hogy Zrínyi, Frangepán és Tattenbach elfogattak legyen; 's így látván Rákóczi, hogy a' czászári fegyvernek magát szerencsével ellene szögzeni lehetetlen, kérte anyját, hogy érette az udvarnál vetné közbe magát. Sophia egy jesuita által eszközlé azt, kit udvarában tartott, 's az hihetőleg Kis Péter volt, ki később mint az ő testamentoma' végrehajtója jelen-meg. Annyi kegyelmében állott ő első Leopoldnak, hogy az, ki a' pápa' kérelmére Zrínyi- és Frangepántól kegyét megtagadá, Rákóczit még csak fogságba sem tetette. Rákóczi valódi- öszveengesztelődött az udvarral 's

minden lehetőkét elkövetett, hogy a' lázadást önnön birtokaiban csendesítse: de a' halál nem sokára elragadta őt háznépétől 's az újonnan közelgető pártmozgalmaktól. (1672)

Ilona a' két gyermekkel most napánál vonta-meg magát Munkács' várában, melly ekkor a' körüle fekvő hegytartománynak kulcsa gyanánt tekintetett; 's igen természetes volt, hogy a' háborgók ennek birtokába jutni leginkább ahítoztanak. Mert a' pártok' lelke még mindég zajlott, bár a' lázadók' fejei elhulltanak. Apafi erdélyi fejedelem leve most támaszok, 's Teleki, a' fejedelem' egyik kedvence, csak hamar Munkács előtt termett 's felkivánta azt; de a' herczegné, ki erre már elkészülve vala, visszaverte az ostromot. Forgách Miklós, Vesselényi Pál és Ispán Ferencz is körülfogták azt: de nem eléggé előlátva, nem eléggé vigyázólag. Katonájik rablották a' környéket, a' herczegné pedig használván ez alkalmat kirohant 's széllyel szalasztá őket. Nem sokára Tököli Imre jelent-meg Munkács

előtt. Egy férfiú, mind személyes tulajdonai által jeles, mind romános viszontagságai által érdeklő; jártas mindennemű fegyvergyakorlatokban; szelíd, vagy vakmerész, mint a' környületek kívánták; nagy és deli; lélek, ügyesség és tudománnyal teljes, magyar, latin, német és török nyelven hasonló könnyűséggel szóló, 's a' császári udvarnak kisdud korától nevelt ellensége. Mint tizenöt évű ifjat az ellenség atyjával, Tököli Istvánnal, egy várban ostromlotta 's midőn annak megtartása felől többé nem lehetne remény, Imre asszonyi ruházatba öltözve szökött Erdélybe. Ott nagy hivatalokra emelkedvén eléggé erősnek érzette most már magát magyarországot Leopold uralkodása alól kiragadhatni. 1678 megjelent Tököli Munkács előtt. Rakóczi hercegné elébe küldötte az őrizet' egy részét, Boldizsár Ilona' testvére volt velök. Makacs viadal támadt volt, melyben végtére a' hercegné' hadai megfutamodtak, 's Boldizsár fogságba esett. Midőn Tököli a' maga táborát Munkács előtt kiterjesztette még

alig álmodá Ilona, hogy sorsa az övéhez kötve legyen, pedig ahoz ezen szempillantat óta elválhatatlanul lánczolva volt. Tököli a' helyett hogy, mint várni lehet, Munkácsot ostromlaná az öreg hercegnétől Ilona' kezét kérte; de olly választ nyert vala, hogy az udvar' jóváhagyása nélkül Ilona' sorsa felett semmit nem lehet végezni 's Tököli visszatért Erdélybe. Mikép szabadult legyen meg Zrínyi fogságából bizonytalan, némellyek szerint nagy áron váltotta meg magát; hihetőbb azonban mások' bizonylata, hogy Tököli szabadon bocsátván őt Ilonához kérő gyanant használta.

Bátori Sophia jelenté az udvarnak Tököli' kívánságát 's tanácslá annak megengedtetését, mert Tököli, úgymond, az által hihetőleg oda fog hajlani, hogy ellenséges mozgalmairól lemondjon. Maga az erdélyi püspök, Sebestyén András is, ki elküldetett Tökölivel alkudozni 's őt Kapiváron, legnagyobb szerencséjének közepette találta, épen midőn a' portának követe a' Sultántól igen hízkekedő üzeneteket hozua,

bizonyítja, hogy Tököli kész minden ellenkezésekről egészen lemondani, ha atyjának birtokait visszakapja 's Ilonát hitvesül vennie megengedtetik. Az udvar méltónak látta az ügyet komolyabb fontolásra venni. A' házasságot nem látszott javalni Tököli' hatalmának ezen szövetség által leendő nagyobbodása; félni lehele, hogy Tököli' engesztelődése csak színlett, 's remény mutatkozott, hogy a' dolog határozatlan válaszok által tartóztathatik; ezekhez járult még, hogy Tököli protestans, Ilona pedig catholica vallású volt. Ellenben megengedhetőnek mutatták azt: Tökölinek önnön ígérete, hogy ennekutána nyugton maradand, 's a' hihetőség adott szavának megtartása felől, mert a' hadi szerencse alig leszen képes neki több javakat adni, mint a' mennyit ezen házasság által fáradság nélkül nyerend; végtére annak reménye is, hogy ezen házasság tőle a' lázadókat örökre elfogná idegeníteni. Erősíté továbbad az udvar' véleményét e' következő eset is: Tököli Teleki' leányával, Apafi Mik-

lósna*k* ifjan maradt szép özvegyével, jegyben volt, 's már gyűrűk is váltattak vala, midőn Tököli Ilonát megkérette 's a' Teleki' leányának a' jegyet visszaküldé. Teleki szerfelett megboszonkodék. Bethlen mint egykorú hiteles író és szemtanú mondja: „A' magyar seregek' feje, kik Erdélyben kerestek menedéket mindeneket ajánlottak, hogy Tökölit Telekivel öszveengeszteljék; Teleki, Rédei Ferencz 's én a' székelyekkel Somlyó felé vonultunk 's egy színlett engesztelődés látszott is közöttök: de soha illy kellemetlen, bizalmatlan vendégséget nem láttam.”

Nem alaptalanúl reményltek tehát a' császári tanácsnokok, hogy Tökölit ezen házasság által a' pártosoktól örökre elszakasztják. 'S így elvégeztetett a' házasság' jóváhagyása. Báró Saponara egy lelkes, barátságos, művelt és tréfás ember, ki Tökölivel még szatmári igazgatóságakor öszveismérkedett volt, 1682ben elküldetett, hogy az engedelmet Tököli' házasságára megvigye 's szelídsége által a' szíveket megnyugtassa.

Saponara Tökölihez jövéen elmondotta mi egészen más gondolkodással legyen a' császár, mintsem a' háborgók vélik, 's mint czéloz minden igyekezete egyedül csak oda, hogy az országnak nyugalmat és békét szerezzen, 's mint kész minden illendő kívánságokat betölteni. 'S hogy bebizonyítsa szavait nem üres hangoknak lenni végtére azt mondá: mit legforróbban ohajtasz azt hozom neked a' császártól, 's midőn Tököli tovább kérdené mi legyen az? Saponara elmondotta, hogy a' császár megengedi Ilonát nejéül vennie, ha ő viszont táborát eloszlatja, az országgyűlésnek engedelmeskedik, 's a' törököket oda birja, hogy a' fegyvernyugvást ismét húsz esztendőre megújítsák. Innen láthatd, mond Saponara, milly becsben tart a' császár, hogy illy nevezetes esetben megkülönböztetve téged kíván használni. Tököli valóban érdekelve volt, elismérte hibáját 's ígérte, hogy azonnal Budára utazván az ottani basa által a' fegyvernyugalom meghosszabítását kieszközlendi.

Öszvekelését Rákóczi' özvegyével nem hasztá továbbra Tököli, 's ez által Munkácsnak urává lön.

Ezen időszakaszba esik egy történet, melly Ilonát nem kevésbé lepte-meg. Ilona' testvére Boldizsár Bécsben a' czászári udvarnál volt; megjelen azonban egy ember Erdélyben, ki magát gróf Zrínyinek adja-ki. Oláhországból jött vala Brassóba. Oláhországban gróf Zrínyinek tartatott 's Erdélyben is sok tisztelettel fogadtaték. Többek között egy agg nemes, igazgatója egyik városnak az oláhszéleken, házába fogadta őt, sok költséggel segíté, hogy az országban méltóságához illőleg jelenhessen-meg. Jövetelének híre nagy zavarba hozta az erdélyi hercegeket. Apafi, az erdélyi nagyfejedelem, nem akarta magát hirtelenkedőleg elhatározni, Ilonához követet küldé; az idegent pedig, bár némelly kétségek támadtanak iránta, Fogarasig hagyta jőni. A' kalandor eléggé vakmerész volt megjeleni: de itt álorczája lehullott. A' valódi gróf idősb fogott lenni nála; a'

magyar 's német nyelv azon felül, mellyeket Zrínyi beszélt, előtte idegen volt, 's az Ilonához küldött követ is végtére megérkezék. Ilona válaszolt, hogy testvére Bécsben a' császári udvarnál van; a' nemes, ki reá olly sok pénzt pazérta, szégyen és boszúból minden további kímélet nélkül bilincsbe verette őt. Most tehát meggyóná történetét.

Gróf Glavics volt Dalmatiából, 's eredetileg a' velencei *respublica* alattvalója. Bátyjainak egyike, kinek Konstantinápolyban nevezetes dolgai voltak, magával vitte ezen ifju embert, akkoron még mintegy 13—14 évűt, 's a' dolog minden várakozást meghaladva négy egész esztendeiglen huzódott. Ez alatt bátyja meghalálozott 's ezen ifjat illy tömérdek várasban, (kivevén néhány basát, kikkel az öreg dolgainál fogva öszvefüggésben volt,) csaknem minden ismeretség nélkül hagyta-el. Ezeknek egyike megszánta az elhagyott ifjat, házához vette 's csaknem esztendeig táplálta; de ezen időközben az ifju szerelmi szövetségbe keveredett

egyikével a' basa' asszonyainak. Hogy ezzel összejöhessen, egy kertfalat kellett általmásznia 's azt a' basa észrevette. Hogy a' haláltól megmenekhessék, eltökélé a' szökést, 's néhány kalmárokhöz kapcsolván magát azokkal Belgrádba ment, hol csak hamar megtudá, hogy nyomoztatik, azért a' kalmárokat tovább követte szinte egészen oláhországba, itt egy oláh nemes gróf Zrínyi' fija gyanánt fogadta őt 's magánál tartá néhány napiglan; 's minekutána a' portától oláhország' fejedelméhez parancsolat jött volna egy bizonyos idegen elfogatása 's Konstantinápolyba küldetése iránt, 's a' nemes azon idegennek személyes leírásában saját vendégét ismerné-meg, értesítette őt a' dolog felől, sőt segédeszközt nyújtá, hogy Erdélybe szökhessék. Ez a' kalandos rege Erdélyben hitelt nyert 's a' nemes, ki az ál Zrínyit békóba verette, Dalmatiába küldött, hogy a' mondottak iránt bizonyos legyen. Való volt e a' rege? 's az úgy nevezett gróf Glavicsal mi történt legyen? nem tudatik.

Ha egy ál Zrínyi illy zavart okozhatott az erdélyi udvarnál, mennyivel inkább tehetette azt a valódi gróf Zrínyi. Boldizsár Munkácsra jött volt huga' látogatására 's közel egy hónapig mulatott. Ilona bátyja' egyszerű utazásmódját nem találván háza' fényéhez elég illőnek — csak egy kocsin 's kevés kísérettel jöve — gazdagon, mint csak hozzá 's magához illőnek vélhette, felkészíté őt; de Bécs felé visszautaztában alig ment egy napi távolra, 's a' háborgóknak egy serege reá rohanván kifosztotta. Tanácskozott azon felül e' rabló csoport, ha a' grófot életben hagyja e? Végre győzött még is benne a' Zrínyi név iránt való tisztelet, 's fogva Erdélybe vitték, hol a' Fejedelem őt illendőleg fogadta.

Zrínyi szerfelett magas termetű volt, annyira, hogy midőn másokkal szólott meghajlania kelle; lelkes egyébiránt 's olly igazság szerető, hogy azt még ellenségi is vallának. Erdélyben mindent elkövettek, hogy a' császár' pártjáról elvonják, de sem azon tisztelet,

mellyet iránta mutattak, sem atyjának általok szünet nélkül emlékezetébe hordott vége, nem voltak képesek hívségét megtántorítani. Egyedül a' franczia udvar' ügyei biztosának, Reverend apátnak, nyilatkoztatta-ki, hogy ő ugyan soha sem fogja a' császárnak ígért hűséget megszegni 's a' háborgók' pártjára kelni, ha azonban az ezredesi hivatal, mellyet kért vala, tőle megtagadtatnék, a' franczia királynál fogna szolgálatot keresni 's ezzel egy számos, a' fejedelemtől rendelt kísérettel visszautazott Munkácsra.

Minekutána az egykorú írók, kik a' pártosoknak kedveznek, Zrínyi' hűségét öszvehangzólag bizonyítják 's ellene panasznak, a' dolog minden kétségen kívül van.

Tököli férfilag folytatta most hitvese' 's gyermekei' ügyét. Egy jeles példája maradt-fenn azon korból az udvar' kedvezéseinek, mellyekkel Tököli iránt viseltetett. A' kassai Jesuiták az öreg Rákóczi herczegnének nevezetes számú pénzt kölcsönöztek volt; vala-

mint szinte a' pázmáni Collegium is, a' pénz' kamatja rég óta nem fizettetett. A' Jesuiták felmondották volt a' tőkepénzt Ilonának, 's királyi parancsot eszközlének-ki, mellynél fogva pénzőket beszédhessék. Értésére esvén Tökölinék a' dolog azt felelte, hogy környületi olyanok, mellyekben nagyobb számmú pénzt fizetni nem képes; a' törvények szerint pedig háborgó időkben pör nem folytathatik; 's azért várják-el békén míg az ország' nyugalma helyre áll; ellenben, ha őt tovább is háborgatni szándékoznának tudják meg, hogy hatalmában sok mód áll, mellyekkel könnyen eszközölheti, hogy tetteiket megbánják. Illyetén bizonytalan-ság közt a' Jesuiták az udvarhoz folyamodtanak, 's kérték a' császárt, hogy a' törvény' szokott folyamatját ne tartóztatná, 's a' számokra költ parancs' erejét méltóztatnék meghosszabbítani. Leopold császár a' dolgot komolyabb tanácskozás alá vette; 's a' prímás, cancellárius 's egyéb nagyok, kik megkérdeve voltak, tanácsláak a' császárnak, hogy a' dolgot szelid móddal

intézzze-el, mert Tökölit háborgásitól egyedül nője' iránt való szerelme tartóztatja vissza, 's úgy látszik, hogy adott szavát meg is tartandja: ellenben, ha hitvесе' jószágai a' Jesuiták' részére elfoglaltatnak, újabb nyugtalanságoktól lehet félni; legczélirányosb volna, a' Jesuiták'nak adott parancsot visszavenni, a' kamatok' fizetése iránt mindazáltal háromheti határidőt engedni, a' tőkepénz' letételét pedig jobb időkre halasztani. De minekelőtte ezen, a' császár által is jónak itélt feltétel, foganatba vétethetnék, Tököli már háborgások közzé vala vegyűlve, mellyek csak az ő egészleni elhanyaglásával végződtenek.

Az igen hihető, hogy Tökölinek több ízben ismétlett nyilatkoztatása, minden háborús kívánatokról lemondani, ha Ilonát nőül vennie engedtetik, valódi volt, de környűletei, mellyekbe előbbeni pártmozgalmai keverték, olly neműek voltak, hogy belőlök egyébként nem bontakozhatott ki, hanemha önnön akaratja ellen ismét lázadást támaszt vala. Cserei Mihály

ezen történetekkel egykorú, 's az udvarnak kevesbé kedvező, következőleg, mihelyt bizonyítványa a' lázadók' ellen szól, hitelt érdemlő író, az udvarnak most említett határozása után a' következőket függeszti: „Tököli önnön részéről kész volt békén maradni: de kapitányai kik szegénységekből fegyver által emelkedtek fel, leszólták, mert Tököli háborgásaival felhagyván többé nem fogtanak vala rabolhatni. Ne higyen mondának ők a' császár' ígéreteinek, hanem elkezdett ügyét isten' segedelmével folytassa. Nem csak 13 vármegye, hanem rövid idő alatt egész ország övé leend.“

Tököli nem állhata ellent a' körüle lévők' unszolásinak, 's mielőtt az udvar' elhatározása a' mondott dologban végbe vitethetett volna, már az ellenkedések kitörtének.

Tököli ostrom alá fogta 's megvevé Kassát, mellyhez Ilona Munkácsról nevezetes segédül volt. Helyen kívül van itt, hogy Tökölinek kezdetben nyert győzedelmei, vagy ügyének későbbi szerencsetlen fordulata kimerítőleg

mondassanak el. Szathmár, Szendrő, Lőcse és Fülek kezébe estek, 's midőn Caramusztafával Bécs' falai előtt állana, kívánságai teljesedését csaknem valónak tartotta. Oktalansága a' török vezérnek az ostrom előtt és közben, szabadítá-meg a' fő várost, 's a' félholddal Tököli' szerencsés csillagzati is elhalványodtak. Megvett várasai lassanként a' császárhoz visszaestek 's végtére, midőn a' törökök eléggé elvakulva, és saját hasznok ellen Tökölit bilincsbe vetették, Eperjes és Kassa is megadák a' császáriaknak magokat, 's Caprara, ki Kassát megvette volt, készületeket teve Tököli' fő lakhelyét Munkácsot ostromlani.

Munkács — ma is nevezetes erősség — Ilona' idejében megvíthatlannak tartatott. A' mocsároktól körülvett váras egy széles sánc-czal 's nevezetes bástyával volt védve; közepette a' várasnak emelkedett-fel a' vár egy meredek sziklán; három rendbéli bástyák lépcsőleg kősziklára építve 's egymástól mély árkokkal elválasztva, szinte egy hármass erősség.

séget képztettek. Egyetlenegy kapu volt a' felmenetelre, 's hozzá az ösvény keskeny és meredek a' kősziklába vágva, 's egykép alkalmas, hogy az őrsereg' lakhelyeül vagy élelmentár gyanánt szolgáljon. Nem ok nélkül hitte tehát Tököli övéjit itt legbátorságosb helyen lenni. A' nagyszámú várőrzők leghivebb frigyeiseiből állottak 's nője, Ilona, volt a' főkormányzó.

Caprara 1685 jelent meg a' város' falainál 's felkérte azt Ilonától. Ajánlotta neki levele által, hogy férje' szerencsétlenségét, mint példáját a' pártütők' felett uralkodó isteni büntetésnek tekintvén, adja-meg magát. A' grófné azt válaszolta, hogy férje' fogságáról semmi bizonyost nem tudhatni, el kell a' következést várni, mert gyakorta a' vélt szerencsétlenség nagy szerencse' kútfeje szokott lenni, ő tehát férje' inségéből még szerencsés fordulatot reményl. Nem tudja, milly alapon épül azon hír, hogy ő fogva Konstantinápolyba vitetett legyen, holott saját levelei ellenkezőt bizonyítanak 's azt mondják, hogy ott iránta minden

tisztelet mutattatik. A' mi végtére a' törökök' béke - feltételeit illeti , mellyeket a' császár elébe terjesztettek 's mellyeket Caprara említ , azokba ő nem keveredik , Tököli a' portánál van , kinek mind reá mind gyermekeire gondja leszen. Illy környületeknél fogva reményli , hogy a' császár fegyvereit nem fogja asszony és árvák ellen fordítani , kik erő ellen erőt szegzeni nem képesek , 's egyedül ártatlanságokban 's a' császár' nagylelkűségében kereshetnek pártfogást ; kéri Caprarát , hogy az ellenségeskedéssel , mellyek sem az ő , sem császárja' dicsőségét nem emelik , hagyna-fel. 'S azzal végzi - be : balúl ne vétessék , hogy sem Patak 's a' többi helyek' elveszése , sem a' háború' bajainak félelme nem képesek őt arra birni , hogy férjének 's gyermekeinek mindent ne tegyen , a' mit tennie lehet 's tennie szent kötelesség. “ Caprara a' várat körülvette , a' herczegnét 's hozzá tartozójit dob és kürtszó között lázadóknak hirdette , mellyre hatvan ember a' munkácsi őrizetből a' császári hadhoz általment.

Caprara Caraffának ellenére, ki azt tanácslá, hogy körülsánczolván éhséggel (mert csak ez által lehető a' bevétel,) vegye-be Munkácsot, a' várast mindenfelől lövette. Egy bomba Ilona' ebédlő teremébe esett épen midőn asztalnál ülne: de személyes veszedelme sem rettenté el a' fejedelemné; mindenhol a' legsűrűbb fegyverropogások között is jelen volt; az ő szelleme 's eltökéltsége bátorította-fel vitézeit. A' hatvan szökevény' példája által megtanítva a' kapukat legbiztosbjaira bízta. Hogy katonájit minden gondoktól felmentené, leveleket mutatott, melyeket a' mint monda, Tökölitől veve, hol az, szabadultának, a' Sultán' kedvezéseinek 's kevés idő múlva leendő megjelenésének hírért adja. Voltak legyen ezen levelek költöttek, vagy valódilag Tököliéji, a' katonaság' buzgalmát igen táplálták. Kirohanások gyakorta semmisíté-meg az ostromlók' munkáját. Egy ízben hatszázan ütöttek-ki az ellenségre 's a' császáriak legjobb ostromkészülete rontatott-le 's egyszersmind háromszáz embert vesztek.

Hijába rekeszté-el Caprara a' patakot, honnan az ostromlottak vizöket merítették, esővíz pótlotta-ki 's elegendően a' hijányt. Midőn végre a' császáriak néhány alkalmas helyen magokat megerősítvén, a' falakat rongálni 's a' sánczokból a' vizet kieregetni 's ostromhoz készülni kezdenének, a' herczegné több hegypatakokat, mellyeket az akkor olvadozó hó igen megárasztta, igazított az árkokba, a' tartós eső mindazonáltal felette gátolta az ostromlottak' munkáját. Ez alatt Caprara Bécsből segedelmet kért; de egyszersmind a' herczegnét is felszólította, hogy a' császári bocsánatot fogadná-el. A' levél' hozóját igen illetlenül fogadták az őrtisztek 's még reá tüzeltek is. A' herczegné mentegette ezen viseletet levelében 's jelenté Capráranak, hogy egy lengyelországba küldött követ' visszajövetele előtt magát semmire elhatározni nem fogja.

Az ostrom' ötödik hónapjában a' fejedelmi nő öszvehivatta az egész várbeli őrsereget, melly még 4000 emberből állt 's ágyúdörgés

között megújítá eskét a' várat utolsó vércseppig védelmezni. Caprara nem sokára parancsot vett, hogy az ostrommal egészen hagyna-fel.

A' nagy úr egy diszes öltözettel ajándékozá meg Honát azon vitézségért, melyet a' hosszú ostrom alatt bizonyíta.

Szabadon érezvén magát a' herczegné, fő gondja volt férje' hanyatló hatalmát felsegélleni. Egy Nádasdi grófné 's egy más magyar dáma, mindkettő Tököliné' barátnéja, Kassára vették magokat (1686 év' vége felé) azon szín alatt, hogy a' császárnak hóduljanak, tulajdonképen pedig, hogy Tököli' ott lévő régi barátival ezen erős város' megvétéléről tanácskozzanak. Azonban a' várnagy szándékokról hírt vett, mindkettőjököt elfogatta, értesítvén a' császárt is a' dolog felől. A' herczegné, ki az említett két asszony-sággal egyet értett, gr. Caraffa a' császári hadak' felföldi vezérének azt nyilatkoztatá-ki két követe által, hogy magát megadja, csak három hónapi fegyverszünet engedtessek az alkuvásra. Caraffa nem hitt neki 's a' követeket azon válasszal

utasítá vissza, hogy kívánságát a' császári tanácsosokkal közölje. Ilona megbosszankodván hogy ajánlása megvettetett, a' háborgásokat megújította 's húsz falvat azonnal tűzbe borítatott..

Végre Caraffa maga ment Munkács alá azon szándékkal, hogy azt éhség által vegye-meg. Sátorok építtettek köröskörül, hogy a' sereg, télen és nyáron ott maradhasson. A' várkapu előtt, az ágyúk' körén kívül, vizárkokkal körül sánczolt tábornak ütött a' várbeliek kirohanásaik ellen. Hogy kívülről ne ütnének reá, 's hogy minden közösülést elvágjon, mindenkor 300 lovag volt a' környékben elosztva, kik mindenről hírt adának vezéröknek. A' dolgoknak illy szomorú helyezetében a' vár elveszendő volt, ha az ostromlók kívülről el nem űzetnek. A' herczegné mindenfelé küldözte követeit segédért, a' törökökhöz nevezetesen, kik Munkács megtarthatását igen ohajtották. De azon törökök, kiktől egykor Ásia 's Europa reszketett, nem voltak többé 's a' fáradhatatlan Tököli

lomha készületeiket nem sürgethette. Ezen kétséges állapotban írt Ilonának, küldene egy papot Rómába a' pápa' közbenvetéseért, azon ígéret mellett, hogy ha a' császárnál kedvező feltételeket eszközlendene nemcsak catholica hitre tér, de mindenkép azon lesz, hogy a' nem-catholikusok megszünjenek. A' levél számokkal íratott 's kulcsa Ilona' kezében volt; egy más kulcs kisebb fontosságú esetekre Absalonnak Tököli' cancelláriusának kezében, ki egy buzgó protestans 's az ő meghittje vala. A' levél ennek adatott által; ő a' herczegnétől a' kulcsot kérte, ki nem gondolván, hogy a' levél fontos lehessen, általadta azt. Tököli' szándéka igen meglepte Absalont; felindúlva vallása 's talán önnön javáért is elvégezé magában, hogy urának megengesztelődését a' császárral megelőzi, hitszegése által. A' dolgot azonban Radicsnak a' várnagynak segéde nélkül nem vihetván véghez közlötte vele szándékát. Mindketten haszon gondolkodásmód által frigyessülve megígérték Caraffának, hogy a' herczegnét a' vár' fel-

adására kinszeríteni fogják, ha őket némelly átalok meghatározott hasznokról bizonyossá teszi. Caraffa mindenkben megegyezett. Ez órától a' katonáknak kelletinél bővebben osztatott-ki az élelem, egy nagy rész pedig eltitkoltatott. 'S így történt hogy Radics jelentheté Ilonának, hogy az őrseregnek már csak két hónapra van élelme, következőleg jelen az idő, hogy egy kedvező egyezésről gondoskodjék, különben kénytelen leszen utóbb a' legkeményebb feltételeket is elfogadni. Ilona Caraffának jelenté, hogy kész a' várat átadni, de egyenesen a' császár' kezeibe. Caraffa azt válaszolta, hogy néki teljhatalma van a' megegyezést végbe vinni. A' herczegné annyi időt kért, hogy férjéhez, vagy Erdélybe követet küldhessen: de Caraffa sürgetté az átadást, mert Tököli egy török segédhaddal Nagy-Várad mellett állott, 's bár tél közepe volt könnyen megpróbálhatta a' vár' felszabadítását, 's a' kérést nem akarta megengedni: Tököli, úgymond, mint pártütő polgári tekintetben nem él többé 's így hozzá követ

nem mehet. Több napi alkuvás után végre ezen pontokban egygyeztek meg a' felek: Minden munkácsiak általányos botsánatot nyerjenek; a' fejedelemné', Rákóczi' gyermekei' 's minden jelenlévők' birtokai visszaadtnak, valamint szinte azon távollévőké is, kik nem Tököli' pártjából valók 's kincseiket írsaikat 's egyebeket ótalom miatt Munkácsra vitték; Ilona Bécsbe menend, 's a' várast a' császár' engedelme nélkül oda nem hagyja; a' császár lesz gyáma Rákóczi' gyermekeinek; a' herczegné Tököli' 's ennek hívei' kincsét 's minden értékét általadja, azon tiszteletbeli jelekkel egyetemben, mellyeket Tököli a' törököktől nyert vala. De midőn a' herczegné a' békekötést aláírná, állhatatossága elenyészett 's keservesen sírt. 1688. Januárius' 15-kén lön Munkács' feladatása.

A' kötés' pontjai, némelly apróbb sértéseket, mellyeket mind a' két fél engede magának, kivevén, hiven megtartattak. Klobusiczki Ferencz Zemplény' alispánja küldetett az Athnaméval 's Tököli' törökezímereivel Bécsbe. Tököli'

kincsei olly csekély számmal valának minden várakozás' ellenére, hogy lovakat, kocsit, pénzt Ilona' 's gyermekei' bécsi útjára a' császár' pénztárából kelle szerzeni. Ilona Bécsben Orsolya' apáczájához adatott. A' gyermekek' gyámjává pedig maga helyett Kolonich érseket nevezte. Az ifjú Rákóczi' neveltetése a' prágai Jesuitákra bízott, húgaé Juliánnáé az említett apáczákra Bécsben. Rákóczi későbbben nagy hírre jutott; húga generál gróf Asprèmont-Reckheimhoz ment férjhez. Most az Asprèmont nemzetség csak asszonyi ágban él. Ilona, ki Orsolya' szűzeinél maradt, hijába ismétlette kérelmét hogy férjéhez bocsáttassék, az csak három év múlva (1691) engedtetett-meg, váltságul tudniillik Heister generálisért, ki Tökölinél fogva volt.

Tizenkét évet élt férjével Ásiában. Itt hullt le örömeinek végső 's talán legdrágább levele; fija tudniillik, kit házassága' első boldog idejében Munkácson Tökölinek szüle, meghalt. Maga 1703. követte gyermekét Februárius' 18-d.

Temetése volt Konstantinápolyban a' Jesuiták-
nál. Benier, egy franczia pap, jeles theolog és
mathematicus ezen síremléssel tisztelte-meg:

HIC REQUIESCIT AB HEROICIS LABORIBUS

VIRILIS ANIMI MULIER,

SEXUS ET SEculi SUI GLORIA

CELSISSIMA DOMINA

HELENA ZRÍNYIA

ZERINIAE AC FRANGEPANIAE GENTIS
DECUS ULTIMUM.

TÖKÖLII PRINCIPIS UXOR, OLIM RÁKÓCZII,

UTROQUE DIGNA CONJUGE;

MAGNIS APUD CROATAS, TRANSILVANOS,

HUNGAROS, SICULOS

INCLYTA TITULIS;

FACTIS INGENTIBUS TOTO IN ORBE CLARIOR;

VARIOS AEQUA MENTE FORTUNAE CASUS EXPERTA;

PAR PROSPERIS, MAJOR ADVERSIS;

CUMULATIS CHRISTIANA PIETATE

BELLICIS LAUDIBUS

FORTEM DOMINO REDDIDIT ANIMAM,

MORTEM ELUCTATA

IN SUO FLORUM CAMPO,

AD NICOMEDIENSEM BITHYNIAE SINUM

ANNO SAL. M. D. CC. III. AET. LX. DIE XVIII. FEBR.

Benne halt-ki négy legnagyobb ház , melyeket a' három utolsó század' történetei felmutathatnak. Testvére volt az utolsó Zrínyi ; anyja az utolsó Frangepán ; napa az utolsó Bátori ; második férje az utolsó Tököli. A' Rákóczi nemzetség pedig unokájában dőlt-ki.

GRÓF MAILÁTH JÁNOS.

AZ ÁLMATLAN KIRÁLY.

Sötét az éj, sötét a' vár,
Szép álmok közt a' lét enyhül;
Arany székén gonddal tele
Csak a' király álmatlan ül.

Előtte a' nyert korona,
Mellyért eladta álmait,
'S véres tetőn felesküvé
Az éj' undok hatalmait.

Komor, mint a' sír' szelleme,
Gyorsítaná a' rest időt;
Erőn bizik, veszélyt gunyol,
'S víg leblek is rettentik őt.

'S tünődve míg a' zord király
Belső véstől így hányatik,
Szelíd hangon 's mindég közelb
Fül a' kertből szó hallatik.

Irigy sorsként néz a' király
 Jelenni ott ki merhete?
 Vigyáz, sötét gyanún eped
 'S haragra gyúl vad érzete;

'S mint éjjel hűs csermelyt keres
 Az őz, a' nappal üldözött,
 Olly bizton egy szerelmes párt
 Andalgni lát virág között.

„Hah! minden kény csak a' poré,
 'S az én párnám gyémánt tövis?
 A' legszebb álmot élik ott,
 Ha engem fut, szünjék az is.“

Mond, ívet és nyilat ragad,
 A' nyíl suhan, szűz melybe hat,
 Végsőt nyög az 's a' gyepre dül,
 Halványon mint a' hófuvat.

De a' kedves fölötte áll,
 M. rón, némán a' gyász cserén;
 Emléke nincs, csak kínja ég,
 'S enyészet dül lázadt erén.

'S karjára fűzve szép hívét
 Eltér, nyomán vért hagyva csak,
 'S a' vár fölött a' csend közé
 Baglyok, varjúk sivítanak.

Éjfél üt, és tört hangokon
 Dal reszket így jajjal vegyest:
 „Alugy, alugy jó kedvesem,
 Ne könnyezz vért, pirosra fest!”

O szép kebel, fejr kebel!
 Hol bájoló hullámaid?
 Karom ringat 's te most pihensz'
 'S nekem hagyád fájdalmaid!’ “

Vérszomjusan kel a' király,
 Midőn hozzá egy ór rohan:
 „Uram segíts! vad rém kísért,
 Átok, halál szemlángiban.”

'S alig mondá halkán belép,
 Holt testet hozva karjain,
 Egy ifju, szép, de örülés
 Borong szédült vonásain.

„Szelíd lantom szivet nyere,
Nézd csak mi szép, minő hideg,
Rejtsd a' nyilat, titkon hamar!
Sír a' halál, nem sérti meg.“

Az ifju így, de a' király
Reng, fölriad; fagy, láng teli,
Ön lánya a' kedves halott
'S lelkét ezer kín tépdeli.

A' két hü sziv rég hamvad már,
De él a' zord király' buja;
Insége új, bár fürte ősz,
'S ez a' nagy ég' nagy bosszuja.

KISFALUDY KÁROLY.

A' FELLELT IDEÁLHOZ.

> Szűz alak! kit ifju lelkem
 Hű feléül álmodott,
 Ah de kit kegyetlen végzet
 Kínaimra alkotott —
 Szép szemednek' a' mióta
 E' rideg szív rád talált,
 Mért borongnak úgy sugári?
 Mért lövelnek rám halált?

Míg fedezve fátyolával
 Képed úgy mosolyga rám,
 Mint mosolyg égről szelíd hold
 Felleges nap' alkonyán;
 'S mint a' gyenge berki rózsa
 A' setét völgy' oldalán
 Bokra' harmatos öléből
 Fejledése' hajnalán. —

Addig tündér termetednek
 Még imádnom bájait
 Engedéd, 's nem ellenezted
 Szenvedelmem' árjait;
 'S kellemidre hogy ha loptak
 Gerjedésim csókokat,
 Bár pirúlva, szűz szemérmed
 Elszívelte lángjokat.

'S addig ébren édes álmot,
 Alva édes életet
 Álmodoztam, 's áldtam érte
 Sorsomat 's a' végzetet.

'S most mióta égi képed'
 Földi mását fellelém,
 Angyalarczod egy mosolygó
 Fénysugárt se' vet felém.
 Egy habot sem a' negedés
 Szép kebel' hóhalmai,
 Mellyeket rég' hullámokká
 Forralának lángjai.

Lyányka! kebled' rejtekében
 Nincs ha szítva érezet,
 Melly viszontagolja lángom'
 'S üdvezítsen engemet,
 Ah fedezd-el újra képed'
 Fátyolának éjibe,
 És varázsold vissza lelkem'
 Álmainnak évibe.

Csalj-meg újra, bár örökre,
 Csak csalárd szép ajkaid'
 Régi nyájas ál kegyelme
 Oltsa szívem' szomjait.
 'S majd úgy ébren édes álmot,
 Álva édes életet,
 Álmodozva, áldom ismét
 Sorsomat 's a' végzetet.

NÁRAY.

T O L D I.

Sík, puszta, kietlen az őszi határ;
 Vad meg nem üvölti; nem szállja madár,
 Csak ketten utaznak, egy ifju vitéz
 A' hír' fia Toldi, 's az éjszaki vész.
 Három nap utaznak, a' harmadikon
 Nem volt bokor és halom a' vad uton —
 Jó Toldi a' sikra nyugonni terült,
 A' vész tova búsán egy ormon elült.
 Ott mintha kesergne az őszi borún,
 Suttogva, halálosan és szomorún
 A' fergeteg a' rideg ormon ülő
 Így visszanyögel vala Toldi felé:
 „Oh hagyd megölelnem
 A' sír' nyugodalmát;
 Hagyj itt elepednem,
 Hol kém' szöme nem lát.
 Szent istenedért!
 Oh hagyj könyűt ontanom ölt hivemért.“
 Majd mintha dühöngene Tátra felett,
 Hol fagyva nyaral meg az új kikelet,

Bödülve hatalmasan és hidegen
 Illy szót dörög által az ősz teleken:

„E' kar' diadalma

Tett téged enyimmé.

A' sír' birodalma

Ne vonjon örökké;

Holtakra ne vágyj,

Vár élve 's örökre menyasszonyi ágy. “

Igy vissza sivalkodik és elenyész

Megtört fuvalommal az éjszaki vész.

De fölveri Toldit a' távoli zaj,

A' gyenge siralmak, a' durva moraj,

Kél 's mintha hevülne haragja után,

Borzad hadi vállain a' kaczagány.

Kis domb van a' hős-fion, éktelen is,

Tört kópja takarja be 's barna paizs;

De mint hideg égen az éjjeli fény,

Melly búsán omol le sötét mezején,

A' sirra borultan az angyali lány

Hollóhaja' fűrtiben olly halovány.

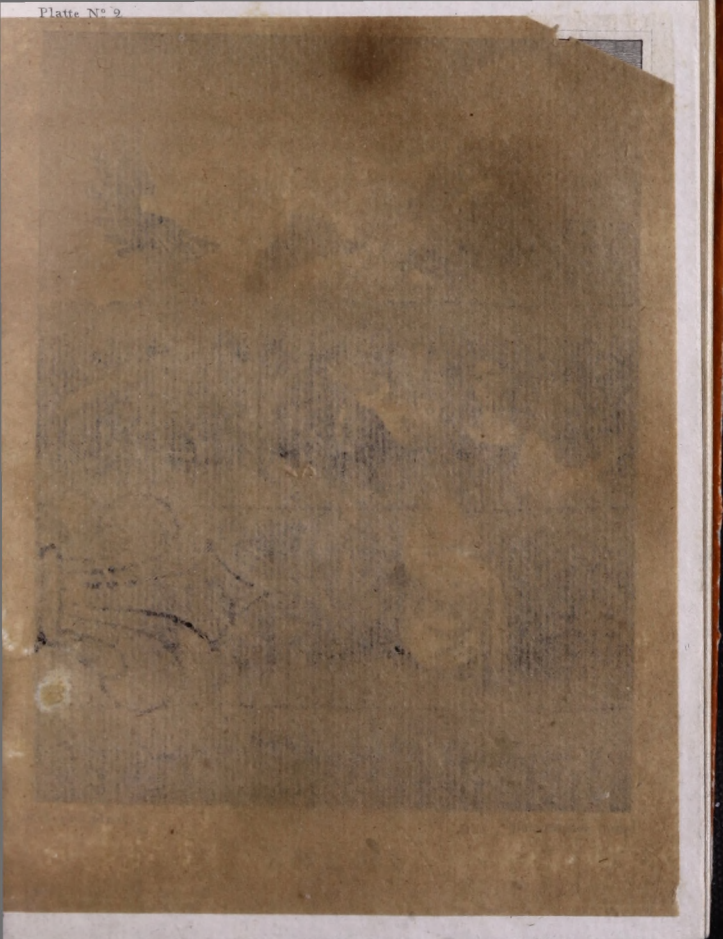
Mellette öljője reményeinek,

Áll marczona-zordonan a' cseh Jedek,

'S felrántani gyenge siralmaiból

Vas karja csörögve a' lányra hajol.

Felhangzik azonban az útlan avar,

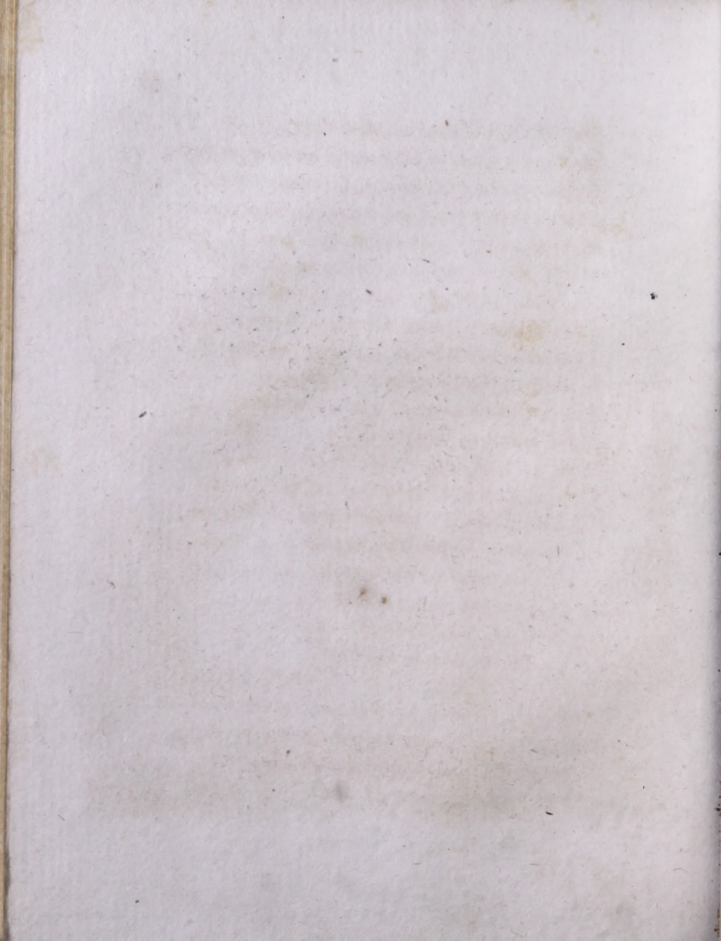

Melegy pinx.

Steinmüller sculp.

TOLDI

Megvillan erőben az ifjui kar,
 'S mint vérnap a' fellegek' árnya megett,
 Ég hős szeme Toldinak a' cseh felett.
 „Melly sír ez az ősz sivatag' közepén,
 'S bűn' szörnye ki vagy te, 's ez angyali lény,
 Melly a' vad oromra zokogva borúl,
 Hogy rá az arany nap is elkomorúl?
 Illy szózatot önt el haragja szivén
 Rém-lánggal irottan ez üt-ki szemén,
 'S míg bizva feléje a' lányka eseng,
 Halványodik a' cseh, 's erős szíve reng.
 Majd mintha kilobban a' tűz, 's elenyész,
 'S a' sivatag' éje vadabbra tenyész,
 Úgy visszaborúl ijedelme után
 'S szól a' cseh, haragja ömölve szaván:
 „Sír' kéme ki vagy te?
 Ki zajgva közelgetsz,
 És rám 's öröimre
 Olly rémi szömöt vetsz?
 Tíz szálla le már:
 Jer, téged is a' porok' éjjele vár.“
 'S harcz lenne; de Toldi a' lányra tekint
 'S így zeng szava bajnoki lelke szerint:
 „Békével o' lányka
 Töltsd búban az éjet,

Vagy kelj vigalomra,

Ha kedves az élet.

Harcztól te ne félj,

Távol lesz az innen, ha istenem él.“

Szól, 's mint haragos hab a' barna hajót,

Úgy úzi hatalmasan a' cseh vivót,

És úzi lapályokon, ormon elé,

A' régi Csepel sziget' honna felé.

Szép csendben az agg duna ontja vizét,

Két sajka röpülve hasítja közét.

Sajkán komor arcczal az éj' ködekint

Két harcz' fia ül, 's vadan összetekint

És habzik a' víz evezőik alatt,

A' sajka előbbre 's előbbre szalad,

Parton kiköt a' cseh; de rugja legott

Víz' mélyibe Toldi a' lebke hajót.

'S habháton a' sajka megy úrtalanúl,

Míg vissza erővel a' révbe nyomúl.

„A' mélybe hajódat

Mi okra lökéd el?

Rémíteni vélsz-e

Órjási erőddel?“

„Egy csónak elég,

Hős! halva marad ma egy, halva ma még!“

Igy összebeszélve halálos ügyön,

Két bajfi szigetben előbbre megyön.
 És minden olly csendes, olly néma körül,
 Hold' szép sugarának az alkony örül,
 Nem reng level ágon, az ág' tetején,
 Hab nem zajol a' duna' sík tükörén.
 A' messze világ' zaja míg ide száll,
 Elhallgat a' csend' uradalmainál.
 Olly csendes hiába vagy alkony, a' hold
 Olly tiszta szelíden hiába mosolyg,
 Ók ketten, az életet ölni menők,
 Nem nyugszanak: harczra szegül ki kezök;
 'S megdobbán haraggal a' föld, mezején
 Vér' harcza virágzik, a' vad növény,
 'S hallik csataj, és csőrej, és dobogás,
 'S rémségesen hallik az érczsuhogás.
 De messze halálosan, és egyedül
 Egy zuhanat hallik a' többi közül,
 „Ezt mennykü, vagy a' fene Toldi üté!“
 Így szól, ha ki jó a' baj' hangja felé.
 Mint várkapun a' betörő idegen,
 Döng Toldi' ütése a' barna csehn,
 'S már ingadoz a' cseh, csatája mulik,
 Függ bús feje, lába nem állapodik;
 Mint kőhalom, a' fövény ágyra borúl
 'S vas háza utána csörögve lehull.

Még sokszor, ha vész van, az ősz tereken
 A' hír' fia Toldi borongva megyen,
 'S már nem rideg a' sir a' pusztá uton,
 Hívével a' lányka temetve vagyon;
 Hervadt koszorújok a' sárga fűszál,
 Melly halmukon ing szelek' ostrominál.
 És Toldi pihenni ha dombra hajol,
 Itt álmodik a' csata' napjairól,
 'S míg lelke a' vad sivatagnak örül,
 Fel-felriad álmai' szörnyeitül.

VÖRÖSMARTY.

RÓZSA ÉS A' LEÁNY.

Sebhet bár tövised, kedves vagy rózsza! Leánykám
 Illy kedves, bátor vérzi sebezve szívem'.

PR. SZ. MIKLÓSSY ALOYZ.

NEM AZ VOLT KIT GONDOLTAM.

Kiégett pipám, 's egy nyújtózással akartam leásítani nyakamról a' terhes unalmat, melly meglepett temérdek Corpus Jurisom mellett. Sétálni kezdék szobámban; de szűk falai, mint tág erdőkhöz szokott oroszánynak vas kalitkája, keskeny kört engedvén: eszembe ötlék egyet sétálni a' hídig. Sokféle okból sétál Pesten az ember! Ennek el kell menni házatól, hogy pénziért szorító hitelezője, kit éppen mostanra rendele magához, hon ne kapja. A' másiknak sétálni kell, hogy útközben a' titkon főzött planum szerint valahogy összejöhessen az imádott lyánkával, kinek látogatásától a' kínszerített kézfogás óta el van tiltva. — Mi több? olyan is találkozok, kinek sétálni kell, hogy új szabásu karbonáriját láttathassa. — Szja! sokféle gyöngeség lakja

szívünket, ezt az erő' 's bátorság' kútfejét keblünkben. Hatalmas bástyájú vár ez, mellyben a' védő hősök közt, gyöngébb asszonyoknak is kell lenni. Én nem az említett okokból indulék sétálni, csupa meguntság birt rá, 's ezen tapasztalásom, melly szerint a' néha figyelemre érdemetlennek látszó tárgyak is taníthatnak, gyönyörködtethetnek. Mert ha más nem vonhatta magára figyelmemet többszöri sétálási-mon Pesten, legalább, ha a' magyar utszában idegen nyelvet hallottam; ha a' kir. egyetem a' tudományok' műhelye, előtt sötét eszű butákra botlottam; ha a' Curia — ezen törvényhozó 's pöreligazító épület előtt, — szilaj veszedőket; az uri utszában nyomorult koldusokat, 's több illyeket láttam; eszembe jutott, mi visszason foly az élet, 's mint csal a' külső szín, — vakító fényével gyakran igazságot leplezve előlünk! —

Mondják, hogy nincs az emberben előérzés, csak sötét képzeletek' szüleménye ez bennünk. Én nem vitatom se' jelen- se' nem létét; elég,

hogy ma különösen vágytam a' hidhoz, igaz
 okát nem tudván adni. Való, kocsinkat be
 vártam ma, melly dolgaim' végezte után haza
 vigyen Pestről; no de hisz' ez nem lehetett
 elég ok, hogy útközben szívem, mint rossz
 órakerék, megmegugrott. Elhitetve, hogy ma
 engem valami örömnek multhatatlanul kell érni
 — siettem föl a' váczi utszán, midőn egy a'
 hét választó előtt pipázgató barátom karon fog,
 's kérdi hová mennék? „a' hidhoz“ felelém
 röviden, szabadulni vágyván tőle, de nem
 eresztett. „Semmi sincs ott látni való!“ így
 akart leülésre birni — „kevés még a' szép
 leány; ha jó is egy kettő, sebesen eltűnik mint
 őz a' vadász elől, meg se' lehet hamarjában
 szólni. Későbbben több lesz, akkor én is elme-
 gyek!“ „nem leányért megyek én“ mondék
 „hanem bizonyos dologban — Budára, de ő csak
 fogta gallérom. „Én is megyek mingyárt; de még
 rá érünk“ monda „jere be, meg kell mutatnom
 az ujságot.“ „Olvastam,“ felelém boszorkodva
 hogy nem mehetek. „De az Allgemeinet nem?“

kérdé. „Mind, mind, még a' magyart is!“
 mondám; de ő csak behuzott vont a' kávéházba.
 Leültünk, 's ő nagy tűzzel kezdett olvasni,
 maig se tudom mit? én mint csolnak a' hullá-
 mon, szinte lebegtem székesen, vágyván minél
 előbb menekedni. Szemem, szám, fülem, mind
 az ajtóra volt, mintha szép lyány lett volna.
 Szerencsémre annyira bele merült barátom az
 olvasásba, hogy szökésem nem vevé észre, 's
 én illanék, mint ölyv' körmei közül szabadult
 galamb, a' híd felé.

Minél inkább sietünk, annál több akadályt
 lelünk. Utamban két ismerős kisasszonyt ta-
 láltam anyjokkal egy sarkon tünődve. Rövid
 látó vagyok, csak mikor rájok bukkantam,
 ismerém meg őket. Már mosolyga felém az
 egyik, én magamban káromkodtam; de eltérni
 nem lehetett 's fél mosolygással, fél kedvet-
 lenséggel, mint hitelező szokta adósát, köszön-
 tém őket. „Talán lesz olyan jó Zsombai ur?“
 így szól az egyik lyányka anyjának, rám egy
 kérő, ígéző tekintetet vetve, de ollyant, mellyre

a' görcestől öszvehuzódott száj is i g e n r e
nyilnék el. Szívesent ígért férfiúi deliségem
(galántságom) 's még nem is tudtam mire? „Oh!
hogyan fárasztanók annyira Zsombai urat?“
felel vonakodva az anyja. Télen bállokba híttak,
aztán csak le voltam kötelezve. — „Tessék
velem parancsolni!“ újra ezen szerencsétlen
szóra nyílt fel szám, reménylven: hogy ha va-
lami fáradságos munka — ugy sem engedik
megtennem. — De sokat reménylünk, 's mi
kevés teljesedik. „Már ha olly jó lenne uraságod
— bizony nagy szívességet tenne velünk“ foly-
tatá az asszony. „Mi nagyon megjártuk; vásárla-
ni indultunk 's a' legszükségesbet — az erszényt
— hon feledtük. Visszamenni érette ezen sár-
ban alkalmatlan, 's ha holnapra halasztjuk
a' vásárt utunk ma hijába esett, pedig sietős
is.“ A' legüggyetlenebb is elérthette volna ilyen
beszédből, hogy az erszényért menni kell. Mit
volt tennem? fel kellett válnom a' nagy útat,
's fölül rá, még szerencsémnek tartanom a'
bizodalmat. — Gyakran, ha szép lyányok közt

vagyunk kivált, ígérünk, 's nem tudjuk mit? — „az erszény ott lesz a' kis asztalon, majd odadja Mari,“ így eresztett útnak kegyes mosolygással az asszony „majd mi addig itt nézelődünk.“ — Én elindultam, 's hídhoz menésem csak maradt. A' váczi utsza' sarkától a' József városig jó sétálás; de már ben vagy Palkó, így biztatám magam, hát csak szorítsd — az út hosszú, a' lépés rövid!

Kivert a' viz mire oda értem. A' szobalányt találtam bent, 's mondtam neki mért jöttem? de a' kis asztal üres volt. „Elcsukta bizonyosan Mari kisasszony“ felel a' lány „'s hol van ő?“ kértem. „Csak harmadik szomszédba ment“ lőn a' felelet, „ha tetszik mingyárt haza hívom.“ Már sors' üldözöttje vagyok, gondolám mérgesen magamban; de a' boszúságnak illyenkor haszna nincs — hát csak haza hívattam a' kisasszonyt. Néztam az órát kínomban, számolgattam mikorra érhetek még a' hídhoz, 's ez alatt megjöttek. „A hon feledt erszényért jöttem“, mondtam a' kellemesen

lihegő lyánkának. „Elesuktam felel ő, hol is kulcsom? keresi, 's nincs! Esmél végre, hogy siettében kendőjével együtt a' szomszédban hagyta. — Alig állhattam ki mérgemet; de csak nyelni kellett, 's boszúmat a' bajszomon töltöttem ki. Jó hogy hamar megjött a' küldött leány a' kulccsal, mert tán egészen kipödörtem volna helyéből. — Kinyilt végre a' fiók, kezemben az erszény, 's derüle kedvem. Mentem mint had, mellynek hátán az ellenség, sáron, vizen keresztül, háromszor is megnéztem útam-ban, nálam e az erszény? 's nagy lihegve vissza értem a' nagy sarokra, hol hagyám őket, de jobban megijedtem mint a' szerelmes, imádott lánykája' férjhezmenésének hallására, csak hült helyöket találtam. E' hibázott még gondolám iszonyodva, hogy most meg őket egész váras-ban hajhászom! zavarodásom leirhatatlan. Csak egy percze is vágytam volna a' bídhoz tekinteni, ingerelt egy ismeretlen ösztön; de hát ha addig keresnek, 's még jobban eltévesztem őket — még is, csak jobb lesz a' boltokat sorra nézni,

gondolám. Hanem a' bal vagy jobb sort kezdem é? ez volt a' fontos kérdés. Mindeniket egyszerre, elhatározám tüstént magamban. Oh ígéret! szolgálat! galanteria! minden! — fölsohajték keservesen, 's neki estem a' nagy munkának. — Összejártam minden boltot, 's az alsó sarkon, a' legvégsőben csakugyan rájok akadtam. Előtte jöttem el előbbi siettemben, mért nem tudtam legalább csak be-tekinteni? mennyi hijába tett fáradságtól ment volnék! „Pedig mindég az ajtóban lestem“ monda egyik kisasszonyka; de sebes jöttömben nem vehetett észre. — Illyenkor csak bosszonkodni lehet, de későn. Áltadtam az erszényt, 's nem sokat időzván a' boltban, 's felét se hallván a' sok hálálkodásnak fáradságomért, siettem a' hídhoz földre szegzett szemekkel, hogy senkit se lássak ki akadályozhatna.

Könnyült szívvel állék a' hídnál bámuló csoport közé, hogy itt lehetek sok fáradságom után valahára! — Jött ment a' sok ember, kocsi, ló, minden; de olly mindennapian, hogy

már már bele unék. Ez hát az előérzés, melly ennyi viszontagság után ide csalt! Ez is csak a' reménynek valami rokona, így kezdék bölcsekedni — ígér, de nem ad! nevetségessé lettem magam előtt a' nagy hévért, mellyel az akadályok' daczára is, úgy vágytam ma a' hídhöz, 's bánni kezdém mért nem maradtam a' boltban, vásárt segélni szépeimnek, a' mint egy hintó robbant el előttem. Egy lefátyolozott Dáma, kiben mingyárt megismértem Nyilhegyi Karcst, jövődő mátkámat, ült abban egy ismeretlen ifju emberrel. Kocsi, ló, a' magunké volt. Ez érttem jött be eltaláltam; de mit keres itt Karcsikám? meg akar lepni, így mentegetém őt; de az ismeretlen ifju, csak sehogy se' fért fejembe. Ezt gyaníttatta hát velem az előérzés, ezért vonszott ma valami mindég a' híd felé! — Már ha ittvan csak föl kell keresnem, elhatározám hirtelen magamat, 's fél búsan, fél vígan, mint vőlegény kinek máskorra halasztanak — hagytam el a' hidat. — Kocsink a' fejr hattyúba szokott szállni, egyenesen csak

arra tartottam hát. Vásár volt, tömve a' szín kocsikkal, de a' miénket nem látám köztök. Kérdém az udvarszolgát, ki azt ismerte, nincs e beszállva kocsink? de ő azt felelé, hogy volt ugyan itt, de el lévén minden hely már foglalva, máshol kényteleníttetett helyet keresni, hol? nem tudta, 's én ugy se! nyakamba kellett hát vennem a' fogadókat, mint előbb a' boltokat, 's keresnem őket vakon, minél unalmasabb munkát nem ismérek. De hijába, kíváncsiságom fölgyult; vágytam látni Karcsikámat, 's még inkább a' vele jött ifjúuracska' ismeretségébe jutni. A' szerelem csak gondol, búval jár. — Nem azért tekinti meg csirkéit a' gondos gazdasszony mindég, hogy gyönyörködnek bennök; hanem kurhéjját látott fölöttök lebegni — nincs e kár bennök? én is veszedelmes héjját láttam Karcsim mellett, hát csak örömet láttam volna, miben van a' dolog? — Zrínyit megnézem, ott semmi nyoma. Két pisztolyt, oroszlánt, mind összejártam, semmi sincs! — A' belső fogadók drágábbak,

hát tán kevesebb szálló van bennök — így okoskodám, 's a' hét választó felé indultam, kérdezősködtem ott, nem szállt e be egy szürke lovas hintó, egy férfi 's egy asszony személyel. „Igen is!“ lön a' felelet, 's megdobbant szivem. Mellyik szobába vannak szállva? kérdém szorultabb lélekzettel. Megmondák a' számot, rá utasítának a' szobára, 's én remegve kopogtaték be. „Szabad!“ kiálta egy nyers hang, melly, mint rekrutát tűzbe parancsoló commandó szó, újra megdöbbsentett. Kinyitám az ajtót, 's egy meglett idejű férfi köszönte bent barátságosan. — Zavarodásomban csak hajtogatám magamat. Végig néztem a' szobát; de Karcsit nem látám. „Reménylem —?“ szól az öreg ur félbe szakasztva, 's egy barátságos kérdő tekintetet vete rám. „Igen is“ így makogék ismét elébb járva nyelvem eszemnél, „igen is kívántam tiszteletemet tenni — —.“ Az öreg ur örült, én magam se tudom hogy' voltam; az jut eszembe, hogy sok nógatásira le is ültem, 's beszédbe eredénk. Itt el kezdé per longum

et latum beszélni az öreg úr környülményit, 's hosszas csevegésinek rám nézve rémítő resultatuma az lett: hogy ő tegnap eskütt meg ifjú feleségével, consequenter még igen boldog, 's most Pesten keresztül viszi haza szép párját. Mint uj atyafi, magát rokoni szeretetembe ajánlotta; de akkorra már zavarva voltak bennem az érzékek, kerengett velem a' szoba, szemem mint aprilisi nap elsötétült, füleim csengtek, szóval, úgy voltam mint ájulás előtt szokott lenni az ember, 's fölül rá örülnöm kellett az uj frigynek, 's kedves drága urambátyámnak nevezni boldogságom' rablóját. „Mint fog örülni Karcsikám — (tehát csakugyan Karcsi!) — itt látván édes uramöcsémet“ — szól tovább a' sógor — „az uton emlegette mint szeretne itt jurátuskodó bátyjával beszélhetni.“ Karcsim' férjhez mente hát már bizonyos volt előttem. — Szegről végről rokonom, 's egyéb atyafia Pesten nincs, — így gondolkodám, 's pálczámmal motoztam a' földön míg az öreg úr folyvást beszélt, mit? mit nem? azt csak maga tudta!

ön szerencsénkről örömet beszélünk; de a' kinek vesztén épült az, únva hallgat bennünket. Én is vágytam menekedni a' kínhelytől, különben is olly tele volt szívem érzéssel, hogy több nem fért volna már bele, 's illyenkor mi édes a' magány! magányban mi jól esik a' panasz! 's ezt versekben önteni ki, ah mi fölséges! kivált mikor amúgy maga kárán tanulta, olly természeti színekkel fõstheti az ember a' szépnem' szívrepesztõ hûtelenségét! szobámba vágytam hát bezárkozni, 's nem is beszélni a' hûtelennel; de azt még se állhattam meg, hogy ne kérdezzem mostani hollétét? „azt mondá hogy uramöcsémet keresi föl“ volt a' felelet. „Engem?“ kérdém rebegve, 's arczom ollyan lett mint a' játszi színű selyem, hol sárga, hol piros, hol fehér. „aha!“ imígy villantam uj gondolatra „erőszak van a' dologban.“ Karcsina kínszerítve volt e' lépésre, azért emlegetett az úton férjének is mint közel rokont, hogy a' Pesten velem találkozás vissza ne tessék néki, 's most talán szállásomon keres, hogy bucsu-

csókját — ah! ah! —“ ’s tovább nem gondolhattam. Menni akartam, ’s a’ mint az ajtót közel már nyitni akarnám, sebesen kitáru az kívülről, ’s én, szemeim szikrát vetve taszítottam a’ szobába vissza. Erre elfordulván, kezem szememre kaptam, a’ bejöttek megzavarodtak, az öreg úr ápolgatott. „Ej! ej! szegény öcsém! ládd, ládd lelkem Karcsim, a’ szeles jövő. Tehát Karcsi? szűnt szemem fájdalma. „Semmi, semmi kis hugom!“ rebegém, ’s szembefogva ölelésére sietek. De az félve vonult előlem hátra. Kinyitom szemem ’s hasonlóan visszahökkenek, mint fősvény arany ládájától, mellyet kiraboltak éjjel. A’ szobában három ismeretlen közt, illy zavarodásban; soha nem tudtam mit csináljak. „Én bizonyosan rossz helyen járok“ így kezdém végre magam mentegezni, ’s pirulva kérdi a’ szép menyecske — kihez legyen szerencséje? az öreg úr bámult, én megmondám nevem, ’s így jöhettünk nagy nehezen világosságra. Az öreg úr való, hogy szürke lovakon jött másod magával, való hogy felesége Karcsi, ’s

annak itt Jurátus rokona van; de hány szürke lovas hintó van a' világon? hány szépnek neve Karcsi? Ez nekem mind nem jutott eszembe, csak az volt szerencsém, hogy a' menyecske nem az volt kit gondoltam! Ez éppen most mutatá be öccsét férjének, én pedig ezer engedelem-kérés közt váltam meg tőlök, örülve hogy most az egyszer vége a' sógorságnak. —

Hajh! de örömem csak addig tartott, míg leértem. Ismét eszembe jutott Karcsim, meg az ismeretlen férfi vele, 's nem nyugszom föl fogadám, míg meg nem találom, 's bizonyost nem tudok róla, 's elindultam a' fejer hajó felé. Ezer gondolat vítta agyamat váltva míg menék. Micsoda indulatot mutassak ha csakugyan hűtelen Karcsim? — Epedve nézzem őt más karjában, vagy föl se véve? szomorúan e, vagy jó kedvet játszva? boszúsan e, vagy nagylelkű hidegvérűséggel? ezek voltak a' nagy problémák! 's útközben minden üveg ajtóban egy egy grimaszt próbáltam! Fejünk tele szerelmes gondolatokkal; aztán csak felejtjük mi

történt ! a' fejeér hajóban ismét szürke lovas hintót kérdeztem , 's szerencsétlenségemre ide is tért be egy ! „Hol vannak ?“ kérdém , 's a' szobaszolga monda , hogy most mentek ki csak , azon meghagyással , hogy ha egy Jurátus keresné őket , ő nyitná föl neki a' szobát , hol várakozzék rájuk . „Megpillantottak a' hidnál“ gondolám , „'s reménylék , hogy meg fogom őket keresni ,“ azért magamra értém a' meghagyást , fölnyittatám a' szobát . — Várok — várok , 's csak nem jó senki ! Az ember illy állapotban nagyon hajlandó a' költészségre . Föuleng ben a' gondolat , hevülnek az érzések , azonban szívét a' lyányka' képzelt hűtlensége mennyköves fölhőként fenyíti , még az unalom is segíti éleszteni a' szent szikrát , — ki ne gyulna hát ilyenkor lángra ? ki ne vágyna költői szárnyakon fölemelkedni a' mindennapi egyszerűség fölött ? — Egy két sebes fölalá járás után a' szobában , néhány méla bajszpödörgetés közt , kész lett nálam is a' vers :

Lyányka! édes, itt epedve

Várlak; míg Te tán nevetve

Mennyed' éled más' ölen!

Mennyed' éled! — 's itt sohajtva

Vár az ifju bajt gyanítva,

'S könnyezegve bus szemén!

már most le kellene írni; 's íróeszközöm nincs: pedig ennyi szép gondolat hijába nem veszhet! Egy kis zacskó volt az asztalon, örömemre ben egy pugilláris, 's abban még nagyobb örömemre, egy kis plajbász szurva. Élj hát versem, élek én is általa gondolom, 's egy kis tisztásra fölirtam azt pugillárisba emlékül. Azonban csak nem jó senki. Untomból sétálgatok, nézegetem az írást. Letörlik e' gondolom, pedig nem illy porhanyú emléket érdemelnek illy halhatatlan gondolatok. Mi jut eszembe? az hogy fölvgjam az ablak' üvegére, ott daczoljon az idővel, 's hirdesse a' múza' örök létét. — Szerencsétlen gondolat! — de sokat gondol az ember, minek nem fontolja meg végét! — Tűzkövem jó éles volt, az első sorokat

könnyen fogá, de megtompult az utólsókra ; 's a' mint nagyobb erővel kínszeríteném a' bőtü - mecczésre — recs! a' nagy ablak - tábla egészen összezúzik ügyetlen nyomásom alatt! Ez még semmi! hanem e' pillanatban jó a' szoba' szállója, 's megütközve néz az ablaktörőre. — Most hirtelen az ajtóra szalad, betekint, 's én ott álltam rémülve a' tört ablak előtt, kezemben a' pugilláris, mellyből irám a' verset. — Erre hirtelen rám csapja az ajtót, rá fordítja a' kulcsot, tolvajt kiált, 's elmegy lármázva föllázítani a' cselédséget. Én bámulva, tanácstalanul álltam a' szoba' közepén, mint ki fölött a' ház ég 's ki nem mehet. Mi lesz belőlem? böcsületem, még tán hátam is fog szenvedni gondolatlan tettemért. — Szinte le akartam már ugrani; de az utsza messzecke esett az ablakhoz, pedig a' kő kemény — a' láb törékeny! legjobb lesz hát rendületlenül várni a' sorsvégzést. — Ajtómat ellepte a' sok csőcselék nép, de rám nyitni azt, egyiknek se volt bátorsága. Én mint második Zöld Marczai,

vártam ben a' kimenetelt. A' gyávák! ha tudták volna, hogy én jobban félek mint ők? — Nem állhattam tovább már, ki szóltam az ablakon, mit akarnak velem? A' magyar szó' hallására egyszerre jobb hiedelembe jött felőlem a' szálló úr, 's ablakon által, alkuba ereszkedék velem. — Elmondám az egész dolgot, a' hogy volt, 's vége lett a' nagy vitának. Mosolygva küldé széllyel embereit, 's még ő kért tőlem bocsánatot. „Igaz, hogy én szürke lovon szálltam ide feleségemmel” mondá, — „'s öcsémet ki itt Jurátus ide rendelém, 's meghagytam beeresztetni, ha itt nem lennék is; de e' szerint még sem az vagyok, a' kit gondolt uraságod!” „nem ám” — felelék ismét ezer engedelem-kérés közt, 's az ablak' árát megfizetvén boszusan hagyám oda a' fogadót. —

Én késtem; az idő sietett. Már estellett, 's még se' tudtam Karcsimról semmit. Szörnyű sors! pedig az ismeretlen úr, kivel láttam a' hintóban, szüntelen képzeletimben lebegett. — Az ember tűr, fárad, de utóbb elunja a' sokát.

Eddig csak meg voltam szokott szeszélyemben, de kit ne venne ki türelméből ennyi sorsboszontás? már haragudni kezdék, de sokszor haszna ennek is csak annyi, mint a' szelíd egykedvűségnek, — ezért most sem tudtam hová szállt Karcsim? 's megint csak vakon kelle keresnem. A' vadászkürt közel esett, hát csak oda indultam. — A' szürkéket már nem mertem kérdezni, de min kezdjem hát? „van e itt szállva“ — kértem fontosán „egy pár ember?“ „Oh! több is hálá Isten!“ mondá a' szolga. „Igen; de egy fiatal pár?“ kértem tovább. „Az is van elég“ felele; „egy pár katona tiszt, egy pár Anglus utazó, egy pár — —“ „Igen, igen,“ félbe szakasztám a' fecsegőt; de egy ifjú ember, egy ifjú dámával van e?“ „Illyenek is vagynak“ mond, „egy pár jött négy sárgán, másik két pejen, harmadik két szürkén —“ „Ismét szürkék tehát? gondolám bajszom' rágva, az ország' minden szürkéji Pestre jöttek tán ma boszontásomra, hogy mindenütt azokba botlom. — De itt nem én kérdeztem,

biztatám magamat, tán nem csálnak. „Az lesz!”
mondám a' szolgának félénken. „Zöld hintó”
hadará ő tovább „széles kalapú, pödört bajszerű
magyar kocsis” „az az!” mondám vidulva „a'
mi Miskánk! már itt csakugyan nyomokban
vagyok, 's kértem a' szoba' számát. Meg mon-
dá, 's én dobogó szívvel lépdelek a' mondott
szoba elébe. Félig nyitva volt az ajtó — ben-
csöndes minden, 's már sötétes. Ha hon nem
volnának, csak becsuknák az ajtót gondolám
's kopogtatás nélkül, kémlelődve bemenék. Ott
állt háttal felém Karcsikám, még az ajtóból rá
ösmerék, mint fáradt vándornak holdvilág az
est ködén, úgy világított ált szép szőke haja
a' szoba' homályján, 's én boldog vándor ennyi
viszontagságim után, rohantam a' kedves rég
keresettnek ölelésére. De meghagyom onoká-
imnak is, hogy sötét szobában ne öleljenek
senkit: ott az ember ölel 's nem látja kit? Alig
czuppantám vélt Karcsimra heves csókomat,
a' mint az fölsikolt, 's egy isméretlen szép
ugrék ki karjaim közül, engem meg hátul

nyakon kap egy nagy marku ember. — „Hah! hűtelen!” így dörgött fölöttem a' zavarodott menyecskét is érdekelve, 's én vissza se fordulhattam olly erősen tartott. Jó hogy valami puska nemű nem volt mingyárt kezénél, mert még kárt tett volna az emberben. Oh! szürkék! zöld hintó! pödört bajuszu kocsis! szőke haj! én ismét csalódtam, 's nem azt találtam kit gondoltam. Elebb majd lopasba keveredtem; most meg majd házasságtörésbe esém! Eleget mondám a' dühültnek hogy eltévedtem, rossz helyen járok; de ő szikrázó szemekkel méregete, 's nem hajta rá semmit. A' mint bejövék egy ágyon heverésze ő, 's látta hogy kémlelődvé jövök — én nem őtet. Csak várta először mit akarok; hanem midőn egyszerre felesége' ölelésére rohantam, nem vette tovább tréfára a' dolgot, nyakon kapott, 's ki tudja? Feleségének mi régi belső titoknokát gyanítá bennem. Mentegetém magam mint tudám, — felesége szinte sirva kérlelé. én esküvém, hogy sohase láttam őtet, csupa vak történet vezérle ide, 's

mást képzelék a' sötétben; de hijába! a' dolog kényes, 's illy esetben nem könnyen hagyja magát az ember meggyőzöttetni. — Sok beszéd. 's engedelem kérés után csakugyan csillapodott heve, 's szép nője szeliden simulva arczára, egy csókkal meg is kötötték a' békét, utóbb plane engedelmet kért tőlem vak hevéért. Hja! ezt a' fejeérhajói úr is megtette; de azért csak ki kellett fizetnem az ablakot, ennek pedig csak nyakamon maradt ujainak nyoma. —

Hanem ez mind csekélység! Jobban fájt az nekem, hogy Karcsit, mint ősz gonosztévő, lelke' nyugalmát csak nem lelhettem. — Búsan álltam meg lent a' kapuban, mint mostohájától elvert gyermek, nem tudtam föl e' vagy alá? Már szinte kételkedtem, hogy tán nem is láttam a' hidnál elébb hintónkat; 's a' lovak tán pejek voltak, csak én láttam őket mint közel-látó szürkéeknek; mert ennyire kijátszatni már csak ugyan sok! alig gondolom ezt, a' mint a' hidnál látott szürkék ('s csakugyan most is mieinknek ösmértem) ön zöld hintónkba fogva

vágtattak föl a' Váczi utszán a' játékszín felé. Csakugyan jól láttam hát elébb is gondolám, 's siettem vidulva utánok nézni, merre mennek? de mire kiértem az utszából, már eltűntek, 's tulajdon kocsink olyan volt előtttem, mint a' szél — látjuk hogy fuj; de nem tudjuk honnét? 's hová? nézem az órát, 's épen most volt ideje, a' játékszinbe menésnek. — Ahá! gondolám Karcsi kedvelőjök a' játékoknak, bizonyosan oda mentek, 's siettem a' már csoportozó emberek között. Sokan tódultak az ajtókra, három hintó is álla ott. A' szürkék gondolám már elől lesznek; 's csak tolazkodtam én is előbbre. Nem találtam mire oda értem kocsinkat ott; de, leszálltak már gondolám, 's a' kocsit haza küldötték: iparkodtam hát befelé, itt bizonyosnak vélvén Karcsimmal a' találkozást. — Tömve volt a' játékszín, valami czifra nevű uj darabot adtak, 's illyenkor a' nép csak kíváncsi. — Ezer kalap tarkálott körültem, ezer kék szem keresgélt szélt nézelve — mit? azt legjobban tudja a' kereső. Én is kerestem köztök

Karcsikámat de nem volt, 's mellette még tászigáltak is. — Az ember csak mozog, — 's észre se veszi hogy bellyebb tolódik. Már szinte közepén valék a' játékszínnek, de Karcsit csak nem láttam. — Távolabb tőlem megakadt szemem egy kémlelő szőke fejen, 's úgy tetszett, az övé is bennem. — Szem üvegem hön feledtem, pusztá szemmél pedig ki nem vehetém tökéletesen vonalmait. — Szőke volt mint Karcsim, testállása, hasonló, vágytam közelebb juthatni hozzá. Mosolygva suttogott a' mellette álló férfival, ez nekem nem tetszett. Egyszer integet felém, hí magához, de nem mehettem. Már az! már az! ezt sugá megdobbant szívem, 's kezdék visszaintegetni én is, lángba borult arcczal, örömben uszó szemekkel — szomszédim meg morogtak rám fészkelődésemért, de illyenkor egy két dőfést szívesen elállna az ember, csak mehetne. Óh Thalia! Clió! vagy bár mellyiketek is szent szüzek! sohajték magamban, most adná oda Helikoni szárnyait, mellyeken egész testi extensiómmal emelked-

hetném a' pór nép fölött, 's az integető angyalnak
 keblére röpülhetnék! De illyeket az ember csak
 képzelhet, azonban a' sok hús tetem előtte
 nagy gát. 'S im az előttem álló úr mozogni kezd,
 kéri a' körülállókat, 's azok, meglehet valami
 tekintete lehetett előttök, utat engedtek; tüstént
 hív szatellese lettem az előre nyomúlónak, 's
 Csokonay békájaként, örültem vesztetre a'
 haladásnak. Közelebb jutánk már a' mosolygó
 széphez, 's elkezd az vidulva „grüsse dich
 Gott Nikedl“ barátságos kezet nyujtva az
 előttem menőnek. Elállt szemem szám. Az én
 Karcsim nem illy nyelven beszél, 's közelebbről
 látva nem is hasonlít hozzá — következőleg
 nem az volt kit gondoltam! most esz-
 méltem, hogy bizonyosan nem is nekem, hanem
 az előttem álló úrnak integetett az isméretlen
 lyányka, 's én magamra értettem; de az em-
 ber a' mit kíván, hamar magára érti. Hanem
 ez még eddig semmi! úgy oldalaslag egy be-
 szélgetés töredéke zavart meg még jobban.
 „Megházasodott?“ kérdé egyik, 's kit vett?“

„Nyilhegyi kisasszonyt Zsombáról“ felel a’ más-
sik. Illyenkor az ember ha tobakos volna, csak
szipakolna búfelejtésért! „ugyan szeretném
látni, milyen főkötőben?“ mond ismét egyik.
Bizony magam is, de nem főkötőben gondolám én
hozzá. „Tán itt lesznek a’ játékszínben?“ kérdé
tovább. „Én is azt gondolám“ mond amaz; „de
csalódtam. Ittben hallottam csak: hogy Budán
ma magyar játék lesz, ’s abba mentek, én meg
most már innét ki nem mehetek.“ Dicsértem ma-
gamban Karcsim’ magyar lelkét; de most az
egyszer még is csak jobb lett volna, a’ németbe
jönni. Kimenésről szó se lehetett; pedig most
már tudom hogy megkapnám, nem irgalmatlan
sors ez már? Haragudtam az előttem utat törőre,
mert előbbi helyemen közelebb voltam az ajtó-
hoz: de ennyire bejövén már lehetetlen kimenni.
Ugy voltam mint csík a’ varsában; be, csak
bejöttem, de ki hogyan megyek? — azonban
zendülés esik mellettem, ’s egy lyánka a’ szo-
rosságban, ájultancsügg egy férfi karján. P l a t z!
P l a t z! kiáltják mindenütt, ’s ki ne hátrálna

ilyenkor a' szerencsétlen előtt! örülve ugrottam nyomába a' kiabálónak, 's csak addig ne eszmélj szép lyánka, míg én utánad kimehetek, gondolám, aztán ha örökké élsz se bánom. Fris levegőre kelle vinni az alélttat, 's én utánok szerencsésen kiszabadultam a' játékszínből! nem várhattam mi lett a' szegény lyánból — fiakkert kiálték, 's könnyült szívvél siettem Budára Karcsim után!

Míg fölérénk, mérges skorpioként kerengett fejemben, a' mit Karcsim' férjhezmentéről hallottam. — Hüm! így biztatám magam — hiszen mindössze is csak egy lyánt vesztettem el! De mikor az embernek az az egy lány mindene; még is csak nagy vesztes! — Ilyenkor a' gyáva, ha nem hidegelné a' vizet, hamar Dunába ugranék: a' nagy lelkű tűr, 's mint fejére csapott terhet, czepli a' nehéz életet. A' hegyen menénk már, mikor eszembe juta: mért megyek én most Budára? mért keresem olly lélekszakadva Karcsit? bizonyos dátumokból tudván, hogy férjhezment. A' hűtlen nem

érdemel ennyi utánjárást; *at qui* Karcsim hűtelen, mert máshoz ment: *ergo* — csak fordulj vissza Palkó! Im még kadenciára is kiment sylogismusom, 's mért? mért nem? a' kocsit csak nem fordítottam vissza. — Az ember csak okoskodik; de a' szív, egy dobbanásával megczáfolja argumentomit. — Ha már ennyire jöttem, gondolám mindegy; a' kocsibért ugy is csak ki kell fizetni: hát csak menjünk. Aztán nem is szükség hogy éppen Karcsiért jöttem által. A' nemzeti darab, mellyet honni nyelvünkön hallok ma adatni — 's ez ugy is nagy ujság itt! az az, a' miért mint igaz magyarnak különben is kötelességemben állt jönni; nem egy hűtelen lyány, a' mi efelett nem is olly ritkaság! — Így leplezzük be gyakran a' szívgerjedelmeket hazafisággal, nagylelkűséggel önkedvtöltés színével. Bámuljuk nemzeti tánczunkat, esküszünk hogy soha idegenre nem mozdul lábunk: igen, mert a' kedves szőke lejte! sürgős dolgunk haza késztetne a' mulatságból; de nagylelkűen föláldozunk egy éjt a' házi barát-

ságnak: föl igen, mert a' szép lyánka is ott marad még! különös kedvtelésből kimegyünk sétálni — nagyon szép az idő: szép ám mert ott lesz a' rég látott lyánka, ki télben is tavaszt hoz tűzszemein! — Hogy én igazán, a' magyar játékért, vagy Karcsikámért jöttem e' inkább nem vitathattam, mert megállta kocsim a' játékszín előtt. — No lesz itt most szorongás gondolám, 's előre ropogának bele csontjaim. Ha Pesten olly tömve voltak abban a' nagyban is; hát itt e' kissebben hogy össze ne szorulanának? annál inkább, mivel itt ma magyarul játszanak — későn is jöttem már. Félttem hogy be se térhetek, aztán se játék, se Karcsi! mélly csönd volt az ajtó előtt! komoly figyelemmel hallgatják gondolám honi művésznöket, 's szinte tartózkodám léptemmel zavarni a' vélt köz figyelmet. Haj! de, sokat gondolunk sokat csalódunk! Épen akkor oltogatá búsan — mint az angyalokat oltott fáklyákkal festik koporsókra — a' mécseket egy ember. Hát mi dolog? kérdém meglepetve. 'S az azt mondá — szinte

szégyenlem magyar létemre magam is, de négy szem közt csak megmondom — azt mondá az ember: hogy ma magyar játék akart lenni, 's két, három személyért, kik magokat megalázták, nem volt érdemes előadni a' darabot! — Illyenkor az ember egyet sohajt, 's jó hogy üres a' játékhely senki se látja pirulását. Se játék, se Karcsi! hát, mint megjövendőlém, csak hogy ellenkező okból. Megint hijába jártam; pedig Karcsit most bizonyosan itt kaptam volna; mert mondá, az ember, hogy egy szürke lovas hintó csakugyan volt; de visszament. Csodálkozott kocsisom hogy olly hamar vége a' játéknak; én meg nem merém neki mondani okát; mert majd elbeszelné másnak is! Csak hajts — mondám, 's kocsim egyik szegletébe vonulva, elmélkedém a' multról, és jelenről!

Már késő este lett. Világossal nem találhattam föl Karcsimat, mit reményljek most sötéttel? ezer gondolat kelt fejemben; de egyik rosszabb volt a' másiknál, azonban kocsisom meg állt a' játékszín' piaczán, fölnyitotta ajtómát,

mert eddig volt az alku. Mit tegyek? a' sok lótasfutásban igen elfáradtam, pedig újra a' fogadókat akarám sorba járni Karcsimért, 's ha fáradtak vagyunk, jól esik az ülés. Alkuba akarék hát ereszkedni a' bérkocsissal, hogy még vagy két óráig hordozzon engem. Lehetetlen! mondá az, lovai már fáradtak, aztán holnap nagy utra fogadták; pedig korán kell indulni. „'S hová“? kértem én. „Egész Vácra“ felele ő, „arra pedig a' homok nagy, a' kocsi nehéz.“ „'S kít viszesz?“ kértem újra csak azért hogy teljék az idő, 's még ülve maradhassak. „Azt magam se tudom“ mondá ő. „Egy fiatal úr, meg egy szép menyecske, többet nem tudok rólok. Csak úgy álltak meg itt, még megfogadtak. Két szürkén jöttek.“ Ujra szürkék hát? gondolám, 's boszúsan ugrám le a' kocsiból. A' kísértetekről eddig nem tarték semmit; de már lehetetlen volt nem vélnem hogy engem valami rossz lélek nem kísért szürke ló' képeben! Ez Karcsim! már bizonyos! most viszi őt haza uj férje. Sajnálom szürkéinket,

mellyek a' hűtelennel Pestre fáradának. Kérdém a' kocsist, nem tudná e? hol volnának szállva. „Magok se tudták hová fognak szállni;“ mond ő „azért hát csak úgy hagyának módban, hogy holnap reggel ezen piacon legyenek, itt megtalálják. Megfizetém most neki a' bért, 's haza hagyám menni. — Egy lépést se többet utána! fölkiálték egész tökélettel, — ma legalább! tevém hozzá, megbánva hirtelen a' nagy szót, 's bemenék egy kávéházba plánumokat csinálni. Csak tudnám, gondolám itt magamban, hogy szeretne még velem beszélni: úgy semmi esetre sem keresném föl, hadd vágyna, hadd epedne utánam; de az ember nem tudja, aztán csak kíváncsi. Puncsot parancsoltam. Hevíté ez még jobban belsőmet, 's csak nem újra elindultam Kárcsim után; de kinn sötét volt, 's ollyankor az ember hamar botlik. — Jobb lesz gondolám ismét, azt határoznom el, milly' formában lepjem meg holnap Kárcsit? Jó volna tán korán ha valahol rá akadhatnék, még szállásán rajtűtni, így töprenkedém. De meg nem tetszett; mert azt

vélné hogy őértte mentem, aztán korán be se eresztenének. Jobb lesz hát meglesni mikor a' fiakerre fölülnek, 's akkor egy megvető pillantatot vetve rá, menni el mellettök. Ez szép férfiúi büszkeség lenne; de az embernek szive is van, pedig olly tele, aztán csak szeretné ki üríteni. — Nem! legjobb lesz más kocsin utánok menni. Dunakeszin bizonyosan megszállanak; 's ottha meglepem, ott fog dűledezni a' hűtelen, — ott lesz derék ellesni arczán a' változó indulatokat. Fölséges scéna! még tán egy vígjáték is kerülend belőle! — Puncsom elfogyott. Nézem az órát, már éjfél felé vala, elplanizáltam az időt — siettem haza. — Az emberen nappal sok esik, aztán csak nem tud alunni; míg a' természet is bele nem szól, véget nem vet az ébren álmodásoknak, tompább létbe süllyesztve a' lelket! egy kis hánykodás után mint rossz gyermeket, csakugyan elnyoma az álom, 's jól esett fáradt tagaimnak a' nyugalom. Szürke lovakkal, 's Karcsimmal álmodám. Mintha ezek ragadtak volna Illyésként, de nem tüzes szekéren Kar-

csimmal égbe, 's mikor már fölérnénk, a' hám elszakadt, kocsink vissza esett, 's a' nagy zörrenésre fölébredék. Székemet rugtam el álomban, ez költött föl; de jó, mert már jól feljött a' nap, féltém, Karcsim már eddig Dunakeszi felé jár, majd elszalasztom, aztán se meglepés, se scéna! sietve hagytam el szobámat, hogy mingyárt kocsit béreljek, melly Karcsim után vigyen. A' házi asszony hogy ki-menni látott kiabált valamit utánam; de ha az ember igazán siet — nem hall.

Nem leltem már a' játékszin' piacznán tegnapi kocsimat: Karcsi tehát már elment; 's vágytam én is minél előbb utána. — A' ki siet nem alkuszik, a' ki nem alkuszik mingyárt mehet: nekem is csak addig kelle várnom, míg fölültem, 's tüstént indulánk Dunakeszi felé. Előttünk nem láttam kocsit; Karcsim hát már messze járt, utánnunk jött egy szürke lovas, de nem a' miénk, hát nem törődtem vele. Csak azt irigylém, mint kerülé ki nagy robajjal a' két jobb erőben lévő hámos, már tán hajó

huzáson is túlesett gabancsinkat, de a' gyengébb, enged az erősebbnek. A' mint megpillanthatám azon úr ült ben feleségivel, ki tegnap a' vadászkürtnél úgy nyakon kapott. Kocsisom iparkodott a' szürkék után, én meg féltem; hogy az említett úr ezen utamat is valami kicsinált rendezvous-nak fogja vélni, feleségével. Hanem a' homokban megcsendesült kocsisom, csak léptetve mehetett, mint halottas kocsi, — 's elhagytak a' szürkék. Unalmas, kellemetlen volt utam. Rekkenő hőség, nagy por, aztán nem is beszélhettem senkivel, kocsisomnak lovaival is elég beszélni valója volt. — Az ember Puncs mellett csak tüzeskedik, aztán megbánja, későbbben jobban megfontolván a' dolgot. Így megy a' házasság is! gondolám, mélyen merülve eszméletimbe, mint kocsim a' homokba. A' szerelem puncsos üvege mellett neki hevül az ember, sokra tökéli magát, 's elindul dagadt kebel-lel, arany reményekkel a' házasság élet' útján: aztán a' nagy hőségben, porban, hidegben, esőben, mellyek alkalmatlanná teszik azt, — csak bánja

indultát, 's szeretne visszamenni de nem lehet. Boldog vagyok! fölkiálték, hogy Karcsim' hűtelensége fölébresztett házassági álmaimból — mostani poros utamról még vissza térhetek. Sohase megyek én utána, elhatározám magam, illy alkalmatlan útban! — 's egy döczenése kocsimnak ébreszte fölmélás andalgásimból. — Kinézek; hát egy paraszt kocsi van össze akadva a' miénkkel. Kocsisom szakkermentez; — a' paraszt teremtetéz — ketté tört első tengölyünk. — Fiakkerem fölakarta tartani magas ülésén a' pesti auctoritást, a' paraszt azt emlegeté, hogy a' császárt is szolgálta, szemei meg fényesek voltak mint este a' szent iván bogár, meglehet mélyebben tekintett a' kancsó' fenekére valami csárdában: elég az hozzá, hogy egyik sem akart igazán kitérni, összeakadtak, az én hintóm kopottabb tengölye engedett a' nagyobb erőnek — 's eltörött! Jó éjszaka neked Dunakeszi! gondolám úgy járok, mint a' ki szekéren ment gyalog jött, 's csak azon tűnődtem, hogy menjek vissza? Ez sorsintés volt. Egy lépést se

többet a' hűtelen után! vissza! vissza! de — hogyan? az okos, kiválthá erszénye is van az ész mellé — könnyen segít magán. A' fiakker tengölye' árát pretendálta, a' paraszt ütleket ígért, én meg félttem, hogy utóbb az én hajamba kapnak. Itt amicára kell léptetni a' feleket — gondolám, 's a' fiakkernek kifizetem a' tengöly' árát. Erre ő megcsillapult, csak azon vakarta fejét; hogy vontassa majd haza béna castrumát. Én meg a' paraszt kocsijára fölültem, ki a' pör — eligazítás' díjában, Pestre vissza vitt.

Soha lányért egy lépést se! ezzel vánszorongtam izzadtan, porlepve szobámba. A' paraszt kocsi megrázott, derekam fájt, — aztán még is se Karcsi, se semmi! Pihegve dültem ágyamra az árnyékolt szobában, reménylve, hogy majd lealhatom búmat; de házi asszonyom rám jött pörölni. Nincs hát nyugtom még ágyamon is! sohajté, fölemelvén bánatos fejemet, mint beteg az orvos' jöttére. „Mi baj no?“ kérdém a' zsémbelődöt. „Az Istenért! hol jár a' Tns úr?“ Így feddődzék ő — „tegnap délóta tán egy

kalán meleg se volt a' gyomrában? uramfia! milyen izzadt? milyen poros? — aztán ke-resték is!'' „kicsoda'' kérdém hévvel. Nem Karcsim volt e? gondolám magamban, mert ha igen: úgy még ma Váczon kell lennem. „Mint elbágyadt a' Tns úr!'' így sajnála tovább nem felelve kérdésemre — nem parancsolna e egy kis meleg levest? vagy fekete kávé?'' „ki keresett?'' kérdém újra nem hallgatva szavaira. „De hogy is nem hallotta?'' így kerülé ismét ki kérdésemet „hisz ugy kiáltottam ma reggel utánna, majd gégém szakadt meg bele. Már most késő!'' „ki keresett?'' kérdém harmadszor is boszúsan „arra feleljen!'' „Hát Miska, a' kocsis volt itt!'' monda végre. „Tegnap háromszor is, ma is már nehányszor; de én nem mondhattam meg neki hol van a' Tns úr? — már most kéntelen volt elmenni, mert se pénze; se szénája!'' Miska volt hát? — Ez haza akart vinni bizonyosan, 's most elszalasztottam. Fejcsóválva jártam szobámban, asszonyom meg kiment; hogy majd egy kis levest melegít! —

Haza megyek! ezen gondolatra villantam egyszerre — még ma kimegyek Pestből! 's ez tüstént erős tökéletté vált bennem. Megnézem hogy van hon a' dolog? ott a' búsfüzek alatt, hol annyiszor esküvék hűséget, a' hűtelen, hol minden rózsá' kelyhéből egyegy szép remény mosolyga felém: ott élem le sorsüldözte életem' árva napjait. Még meglehet Apollónak egy föl-kentje váland a' költés' valamellyik ágában belőlem — szerelmes elkeyeredtében az ember sokat tehet! magányban nyögöm vesztességemet megvonva a' világtól, csak ideálimnak élek. Karcsit sohajtom a' hűtelent, bús sonettekben kesergem a' szép mátkát! — Tetszett ezen gondolat; úgy, hogy fölvidultam rá, 's füttyörészve szedém össze holmimet. — Rideg, magányos életre készültem, ezentúl csak sohajtani akartam, 's különös! hogy most még is egészen fölvidultam. Sirni akartam, 's nevetésre vonult szám, sohajtani készültem, 's hahotára készítete valami belől. Ez megint előérzés! gondolám; de nem adtam rá semmit. — Fél óra múlva

már kocsin ülék haza felé. — Alig hagyám el Budát: ujjá szült a' dunántúli levegő. Olly valami édes ömledezéssel szállonga lelkem a' múlt' képein, 's szállongált Karcsimon is az elvesztetten; hogy szinte boszús valék magamra, mért nem tudok bús lenni! föltettem magamban: hogy az uton még rímeket szedek össze, 's hazaig legalább a' hűtelent egy sonetbe foglalom! Híjába! nem mentem semmire se sonet, se rim! Csak falunk, Karcsiék' háza, a' kert, ő maga de nem mint hűtelen, hanem mint midőn más-kori hazamentemkor jött előmbé, olly jó kedvűn, olly enyelgőn, olly édesen pirongatva késtemért, — ezek lebegtek előttem, 's szívem, mint meg áradt patak, alig fért keblemben! —

Tétényben megakart kaptatni kocsisom, 's be állott a' fogadóba. Akkor fogott ki ott egy kocsis két szürkét, 's ebben csakugyan Miskát, a' kocsisunkat ösmerém meg. Örömmel veregettem meg szürkéinket, mellyeket hajhásztam Pesten és híjában! eszembe jutott ismét Karcsim.

Boldogoknak tartottam a' hiv állatokat, hogy
 őt vihették, 's én csak nem is láthatám. Hálá
 Istent kiálta Miska is hogy meglátott, 's panasz-
 kodék, mennyit keresett szállásomon. „Mi
 ujság othon?“ kérdém, remegve még egyszer
 meghallani a' borzasztó hirt. „Férjhez ment
 Nyilhegyi Borcsa kisassony“ mond ő. „Mellyik
 te? Borcsa?“ kérdém ujja születve a' hirre.
 „Igen is Borcsa kisasszony, a' kissebbik. Nó-
 grád Vármegyébe vitte valami Lékesy nevű
 Szolgabíró. Az egész dolog csak ugy susogó for-
 mán történt“ — mondá tovább Miska, „minden
 láрма nélkül, se kézfogó, se lakodalom! De
 az öreg úr így akarta. Én vittem be tegnap őket
 Pestre, hogy majd Tns urat meg kihozom; de
 nem találtam, szállásán se tudták megmondani
 hol van? szénám meg már nem volt, se pénzem:
 hát kénytelen voltam üresen kijönni — hálá Isten
 hogy össze találkoztunk! „Hát Lékesyék? kér-
 dém. „Pestről fogadott kocsin mentek tovább!“
 „Hát Karcsim hogy van?“ „Egészséges“ mondá
 ő, „vidám, örül, hogy ma hazaérünk, borravalót

is ígért, csak jókor haza vigyem a' Tns urat.“
 — Oh! előérzés! oh Karcsi! — Illyenkor az ember nem tud mást tenni, csak fűtyölne, dalolna, meg a' kocsist sürgeti hogy fogjon már! Nem az volt hát a' kit gondoltam! — A' két testvér nagyon hasonlít egymáshoz, Borcsa le volt fátyolozva, a' kocsi hamar elrobbant a' hidnál, én gyenge szemű, Karcsit meg ott is láttam néha, hol semmi se volt: nem csoda hát hogy a' hidnál Borcsát magának Karcsinak néztem, 's hogy a' férjhezmenetelről hallott hír, annyira megzavart! Nagy öröm olyan a' nyelvnek, mint malomnak a' viz: hajtja, csak győzze az ember szóval! Elbeszéllem Miskának hogy jártam, 's ő mosolyogva nagy bölcsen azt mondta; csak az arany sasba jött volna Tns uram ott lelt volna bennünket, nem kellett volna annyit fáradni. Nagy igazság! de ha nem tudtam. Az illy kis dolgok nemtudása akasztja el az embert többször, az életben is! azonban csak hogy nem az volt a' kit gondoltam! a' pesti kocsist vissza eresztém, 's alig várom

hogy be fogjon Miska. Könnyebben gördültek
 hazafelé a' kerekék, szivessebben iparkodtak
 szürkéink is az ismért uton — még világgossal
 beérénk falunkba. Messziről meglátta a' hintót
 kis pásztor gyerekünk a' kapuból, és sietett meg
 mondani a' szolgálónak, az a' húgomnak, az,
 az atyámnak, — 's mire az udvarra értem
 egész háznép a' folyosón várt. Hugom ki fej-
 lödvén karjaimból, hamis mosolygással illant
 a' kerten által a' szomszédba Karcsiékhez. Én
 is örömet mentem volna: de atyám a' diplomát
 kérdezé, 's mutatnom kellett. Elégedten olvasá
 a' *Praeclarum* ot belőle, én meg mentem
 volna már; de akkor jött be a' Rektor, hajdani
 mentorom, 's el kelle fogadnom örvendezését,
 melly illy környülmények közt, rövidebb is le-
 hetett volna! Szerencsémre a' diploma — olva-
 sásba merültek, 's én ott hagytam őket, sietve
 Karcsimhoz. — Az udvaron karöltve sétált már
 a' két lány, súgva bűgva egymás fülébe, 's
 Karcsimat csakugyan hon csakugyan engemet
 várva találtam! kellemes arcczán volt rajzolja

tiszta indulatja, édesen elpirulása, 's rózsaként mosolygása elakaszták nyelvemet. Illyenkor: a' szív dobogja csak győzedelmét. Egy illy kedves pillantat elég egész éltünket megédesíteni! szégyenültem magam előtt, mért tudtam Karcsim' hűségéről csak egy perczig is kételkedni, 's örültem hogy semmi szem tanúja nem volt pesti viszontagságimnak. Egy kis félreugrást az igaz utból örömet palástolunk, de a' fölösleges hűséggel se mindég kíván dicsekedni az ember! még vacsora alatt meg említém Atyámnak szándékomat. Ő helybe hagyá választásomat, 's más nap Karcsit, mint igazi mátkámat ölelhetém! Ő máig se tudja, hogy jártam Pesten? de ezt, legalább a' lakodalmig nem is szeretném, majd csak boszontana a' szürkéekkel. Ha nőm lesz, inkább magam elbeszéllem neki egy este; ugy esküvés után különben is bátrabban nyilatkoztat ki az ember holmit! addig pedig kérem szép olvasóimat is teljes bizodalommal: hogy az egész dolog csak köztünk maradjon!

KOVÁCS PÁL.

B Y R O N.

A' nagy természetben nincs dicsőbb tünemény ,
 Mint erős férjfinak hősi alakjában
 Fellengő, magas ész 's forró, mély érzemény.
 De a' szabad elme 's jámbor, érező szív
 Ezer indulatok' setét chaoszában
 Egymáshoz fájdalom! nem könnyen marad hív.

Az ész kételkedő, merész, csak magába,
 Bízik 's önképéhez büszkén ragaszkodik ,
 Örvénykényt von mindent hideg világába.
 A' szív másnak hiszen, — szelíd virágképpen,
 Midőn mást vidítna maga hervadozik ,
 Nem örülhet csak az igaz jön 's a' szépen.

Boldogtalan Byron! szív és ész Tebenned,
 Nem de óriási harczot küzdött vala!
 Olly vészben nem szégyen panaszlónak lenned.
 A' büszke ész győzött pokolnak hadával,
 'S szíved édenéből urunk' arkangyala
 Haragban kiűzött téged láng kardjával.

TESSEDIK FERENTZ.

A' BOLDOG ÖREG.

Melly boldog, ki szülő földén tölthette el éltét,
 És hol ringatták, homloka ránczosodék;
 'S hol gyerek éveiben por-játék, lepke vadászat
 A' szabad égre csalák: üstöke léve fehér:
 És hol fűzfa lovon nyargalt, hegy völgy neki egy volt,
 Késlekedő inait bottya segíti elő.
 Nem ragadá őtet szanaszét a' sanda szerencse,
 'S messze vidékeknek nem nyelegette vizét,
 Nem remegett a' gallyatetőn, mint tengeri kalmár,
 Sem, mint kit riadó trombita harczra tüzel.
 Gond nélkül hallotta: vagyon nem meszsze körén túl
 Város: csiklandás őt nem igézte oda.
 Nem könyvből számlála üdőt: csak barmai hányad
 Fűve menése szerint szokta jegyezni korát.
 Vagy bőven takarult aratott gabonája csürébe;
 Vagy leve bor szüretén mustos edénnyé kevés.
 Vagy mi üdön haza vitte menyét huszadévü fiának
 Hölgyül; vagy szerzett neki leánya vejét. —
 Látköre mindég egy; nem változik uttya az égő
 Napnak előtte, sem a' csillagos égi csoport.

Emlekezik, miüdön a' most magas almafa vessző-
 Szál vala, és nyárban vitt gyökerére vizet.
 Emlekezik, miüdön Somosát ültette danolva,
 Melly most méheinek nyittya virágos ölet.
 Emlekezik, miüdön mezején a' berki harasztanak
 Erdő-pompa virult, 's gerlicze benne nyögött.
 Nem töri rajta fejét: Buda és Pest mennyire légyen
 Tőle vagy a' Balaton, vagy Tisza pontyos ere.
 India, Sína, Mogol, Kairo, Philadelphia, London,
 'S a' Kárpát, vélé, Győri megyére dülők. —
 A' fősvényt neveté; neveté a' nyalka betyárkát,
 És kinek a' bosszúszikra szemébe szökik.
 Karcu örökségét, mellyet nemzője hagyott volt,
 Szomszéd károkkal bírni nem áhitozott.
 Jó bora hon termett; kenyerét eke földgye megadta;
 Ételeit főzé vénagyú tőke tüzén.
 Nappala rendbe szedett: elejét teszi reggel imádság,
 'S térdeirül fölkel nézni cselédi után.
 Álma erőt nevelő; 's mint hajnali gyöngyök az ifju
 Plántának, neki úgy ujjolag életet ad.
 Mindene: kis, de csinos hajlék, nem csalfa gyümölcsös
 Domborodott közepén szőleje mellyet övedz.
 Párkányán a' sorjegenyét suhogatta cserélve
 Most a' déli fuvalm, most fanyar északi szél.

A' kikelet mikoron kinyitá a' fű-fa virulmányt,
 Édesen andalgott jószagu illatiban.
 Majd a' vad tövöket nemesítetté jobb fajú szállal;
 Majd kert vagy szőlőmunka mulatta kezét.
 És mikor oltvánnyát görbeszté mennyei áldás;
 Boldogsága fölért Persia kincseivel.
 A' jövevényt ámbár mindég megölelve fogadta:
 Ekkor, mintha, kevés menne, panaszra fakadt.
 A' szüretet ha az ősz megereszté, zöngé mulatság
 Nála, 's az aggott kép ünnepi kedvre simult.
 Illykor az ősz jámbort fiatalkori emlégetések
 Ébresztvén, öreges lejtegetésre szökék.
 „Hej! mikor én, mondá, voltam még korra legényszám,
 Hozzám a' tánczban nem vala senki fogó.
 Nem csoszogék akkor lassú nótára: pörögtem
 Mint a' rokkakerék, 's por keze lábom alul;
 Rajtatok a' szer most fiatalok: férfi leányzót
 Rántson elő; ne legyen senkinek arcza borultt.” —
 Néha, (mivel ritkán babonátúl ment az öregség,)
 Háborut a' felhők képeiben keresett.
 Elmonda unokájának: „lássd, innen özőnlík
 Rátok az ellenség, 's boldog az, a' ki szalad.

Akkor száz faluban száz lelket, jó, ha találni ;

'S a' csöpögő barlang öble királyi lakás.

Akkor rózsa helyett tövisek sűrű bokra tenyészik

Ott, hol előbb kertész sürgé virági között.

Akkor az erdőben forgácsot fölvesz az aszszony,

Megcsókollya 's emilly szókra fakadva zokog :

Istenem ! ezt is még, ki nem él már, férfi hasított,

Es tán az, kinek én most siratója vagyok." —

Nap ha sütött, vala néki idő mértéke az árnyék ;

Csillagos éjjeleken, csillagos égi jegyek.

Nem csalatott ha esőt mondott a' hajnali fényből ;

Nem, ha szelet, mikor a' nap lemenése pirult

'S mint ki Profétának hitelét megnyerte, ha szóllott,

Ajkátul minden függve csodálta szavát.

A' füvek és gyökerek hasznát ismérte, 's csinála

Írt a' sebre, gyomor tisztogatásra italt.

Hogyha segítségért járt hozzá a' szükös árva :

Nem kérette magát hoszszu panaszszal : adott.

Hogyha kesergőnek szeméit könnyűekbe borulni

Látá : sebző nyíl általütötte szívét.

Kölcsönt senkitül ő nem vett : uzsorára sem osztá

A' mit adott : ingyen szegte falattya felét. —

Ünnepi reggeleken, 's dellest lefizetni adóját
 Istene házában szerzeti módra sörény:
 A' mézettakaró döngészt bámulta továbbá,
 Nézni, mi készséggel dullya virági keblét.
 Vagy nőjét 's kedves gyerekit gyűjtötte csoportba,
 'S nem hiú dolgokrul, mint apa, szólla velek.
 Vagy nem sok, de igaz feleít, kik véle rokonság
 Voltanak, egybehíván, jámborul értekezék. —

Ellene senki gonoszt nem forrala: béke virágzott
 Birtoka tájja körül, béke cselédi között.
 Nem pörlött soha, törvénnét mivel Istene nyomta
 Elméjébe: k i b á n t, l é g y t e e r á n t a k e g y e s.
 Nem feszegette, miért bővelkedik egyike jókkal,
 'S vállán csillog arany: másika búban aszik.
 Nemi feszegette miért a' jámbort üldözi latra,
 Ezt pedig isteni kéz haggya követni bűnét.
 Nem keserítették megelégedt hűtvöse csöndes
 Pállyáján, 's derülő szép nevedéki szívét.
 És noha napjainak majd századik éve köszönté.
 Nem vádolta korát, 's a' töredékeny erőt.
 A' szent Relligio kebelétől vette nyugalmát
 Lelke, 's vidám arczczal várta kiköltözetét.

Ingerlés nélkül hozzá közelítte öregség,
 'S megkémélte szeges fájdalom agg tetemít.
 Így köte révparthoz szeretett unokái ölébül,
 Boldog ez életben, boldog ez élet után. –
 Járja be más a' föld mind a' négy sarkait: ennek
 Uttya nagyobb, annak pályafutása dicsőbb.

HORVÁT ENDRE.

VÍZ ÉS TŰZ.

Víz tüzet olt; de tehát bő könnyeim' árja miért nem
 Tudja szerelmennek lángjait oltani el.

PR. SZ. MIKLÓSSY ALOYZ.

MEGELÉGEDES.

Mit nekem, ti hír' 's szerencse'

Tünedékeny álmai?

Gazdagok' dús palotája

Lengeteg pórnép' csudája?

Mit nekem, ti büszke hósek?

Fény' 's dicsőség' rabjai

Vívjatok ti kosszorúkat,

Vérpályátok' mezején;

Hágjatok csillámtetőre,

Hol bölcs-czímet nyér a' dőre,

Kis hajlékom' enyhelyéből

Nyúgott szívvel nézlek én.

A' felettem felderengő

Bíbor hajnalfellegek;

A' mező' kies viránya,

Egy elzárt vidék' magánya,

'S holdragyogta forrás engem

Szebb öröme intenek.

Egy édes baráti szózat,
 Részvevő meleg kebel,
 'S fáim' biztos ernyejében
 A' leányka' hív ölében
 Elfolyt csendes boldog óra
 Istenek közé emel.

B — ZA.

SULPICIA CERINTHUSHOZ.

Tibull. L. IV.

Szánod e lyánykádnek, Kedves, gyötrelmeit? Oh lássd
 Mint gyengíté-el őtet az őszi hideg.
 Múljon-elegyszer már nyavalyám, ez az isszonyu! azt ha
 A' szeretett ifjú egyyüt ahítja velem.
 Jaj, de ha már elhűlt, ha talán már únja szerelmét,
 Haljak-el! a' hív lyányt élni ne lássa tovább.

KAZINCZY.

N É P R E G É K.

I. B A N D I.

Útnak indul szőke Bandi,
 Bunda vállán 's bus fején
 Pántlikás uj báránysapka,
 Piros rózsza tetején;
 Süvegét jó anyja vette,
 Rá a' rózsát Örzi tűzte
 Ott viríta kebelén.

Szőke Bandi meg-megállva
 A' hajlék felé tekint,
 Tán szép Örzi a' padlásrul
 Lopva még utána int.
 Tegnap volt hogy őt megkérte,
 De csak ezt a' választ nyerte:
 Jöjj ha gazdag lész megint.

Bandi jár a' Dunaparton ,
 Mély sohajtás csak szova ,
 Úgy tünődik , küzd magával ,
 Szomorún néz tétova .
 Zúg a' szél , a' Duna habzik ,
 Bandi' szíve szintugy zajlik ,
 Menne , menne — nincs hova ,

Így találja őt az este ,
 Így találja őt a' vész ,
 És előtte és utána
 A' vidék homályba vész .
 Menne , menne , de alig lát ,
 Megfordítja hát a' bundát
 'S fűz megé leheverész .

A' vész csattog , Bandit rázza
 'S rajta tölti vad dühét ,
 Néki sujt egy forgószél is
 'S elragadja süvegét ;
 Ezzel annyit nem törődne ,
 Csak rózsája mentve lenne
 Az furdalja csak szivét .

'S ím a' hajnal szebb időt hoz,
 'S szőke Bandi talpra kél,
 Széttékintget hol süvegje,
 Merre vitte azt a' szél,
 'S mint lenéz a' víztükrébe,
 Szint egy rózsza tűn szemébe;
 Kis homokhant' szélénél.

„Szép virág te, árva mint én
 Elszakadva itt virulsz,
 Csók után mint Örzsím arcza
 Olly szépen felém pirulsz!
 Jer bujdosni, légy te párom
 Míg a' földet összejárom,
 Míg velem majd sírba hullsz.

Így szól Bandi a' rózsának,
 Melly víg hab közt ringadoz.
 Érte is megy, érte is nyul
 'S Keble mint feldagadoz,
 Süvegét is ottan leli,
 Szép arany fövénnyel teli
 Vízről mosva a' parthoz.

Nékem a' szél is barátom ,
 Jól kifujt , de jól mivelt ,
 'S a' szép rózsza Örzsím' képe
 Adta rá az édes jelt.
 Majd én szerzek házat , kertet ,
 Pár lovat , kis szántó földet
 'S ehhez még egy hű kebelt.

Igy örülve csak szivatja
 A' szerencse-süveget ,
 Harmadik nap megrakodva
 Bizton Örzsíhez siet.
 „Rózsám rózsád tön gazdaggá ,
 Tégy te engem most boldoggá
 Vedd pártádért kezemet.“

Örzsí' képe fölhajnallik
 'S hű melyéhez zárja őt ,
 Atyja is megáldja Bandit ,
 Mostan már a' gazdag vőt ,
 És a' nászok és vendégek
 Víg robajjal összegyűlnek ,
 Ülni a' nagy mennyekzőt.

Így lett boldog szőke Bandi
 És hol ő kincshez jutott,
 Kies partján a' Dunának
 Majdan falu támodott;
 Most is Aranyosnak hívják
 'S szép menyecskék, fürge lánykák
 Még aranyport mosnak ott.

2. A' V Á L A S Z T Á S.

Utközben ül egy szép leány
 Pihenve a' fa' árnyékán,
 Ollyan szelíd kökény szeme,
 'S rózsánál is több kelleme,
 Hová, hová te szép leány?
 Ah én szegény jobb sors után!

Az Urfi mond: jer én hozzám,
 Van énnekem selyem párnám;
 Pihenj vígan kertem' hűsén,

Szellőtül is megóvlak én.
 De a' leány hallgat, hallgat,
 Az édes szó reá nem hat.

A' Gróf így szól: jer én hozzám
 Van én nekem nagy palotám,
 Vannak benn száz tükrös szobák,
 Számodra száz arany ruhák.
 De a' leány hallgat, hallgat,
 A' büszke szó reá nem hat.

A' Herczeg mond: jer én hozzám,
 Van én nekem ezer szolgám,
 Főhajtva mind neked hódol
 'S rubint széken kezét csókol.
 De a' leány hallgat, hallgat,
 A' méltóság reá nem hat.

Mond a' legény: édes rózsám
 Nincs aranyom se palotám,
 De van szívem melly tégedet
 Minden sorsban hiven szeret.
 Utközben nincs már a' leány
 Hanem a' szép legény' karján.

3. KARÁCSON-ÉJ.

Nossza hajdu! jer vadászni,
 Hajtsd ki a' jobbágyokat
 'S vendégimnek hozz estére
 Tánczra víg leányokat;
 Urfi, urfi! a' harang szól
 Szent karácson' napja int,
 A' jó lélek térdre hullva,
 Most az istenhez tekint.
 Szent nap ide, szent nap oda,
 Tedd parancsom' gyáva szolgál!

Hajdu elmegy, hajtók jönnek,
 Bús szemökben könny remeg;
 Rajta, rajta! 's száz hahótul
 Harsog zúg a' rengeteg.
 A' sas vijjog, farkas ordít.
 Vadkan rőffen 's csattogat,
 Szarvas dobban és ropogva
 Szaggat tördel ágokat;
 De üres zaj, vad nem tűn ki
 És haragban ég az urfi.

Rosz hajtás ez, kezdjük újra,
 Rajta, rajta! lomha nép!
 Lesre hajdu, börtön annak,
 A' ki csügged 's hátra lép;
 'S át hegy-völgyön, bokron, árkon
 Zajlik a' hajtó sereg,
 Nincs olly rejtek, nincs olly sűrű,
 A' mellyet ne szállna meg.
 De hijában vad nem tûn ki
 'S dühben ég, dul, fûl az urfi.

És a' mint zûg, és a' mint néz
 Völgyben majd patakra lel,
 Partján hajlék és elõtte
 Biztosan egy õz legel,
 'S angyal-képû kised lányka
 Úgy simítja, úgy örûl,
 Életet hoz 's olly vigan lejt
 A' szelíd állat körül.
 A' kilátja mind megindul,
 De az urfi fegyverhez nyul.

Térdin esdik a' kis angyal:

O ne bántsđ jó őzemet!

Téjjel tartja bús anyámat,

Ölj meg inkább engemet.

Nincs apám, megölte ura,

Hagyj anyámat élni még!

Így a' lyányka 's kék szemében

Ártatlan szép lelke ég,

És mint rózsagyöngy a' szirthez,

Reng föl könnye a' vad szívhez.

De fölötte villan a' cső

'S a' hív állat porba dül.

Kis galamb te végy anyádnak,

Téj helyett most vériből!

Így az urfi és kaczagva

Martalékján elrobog,

És utána vérlángokban

A' hajlék is föllobog;

Borzasztón sűt rémutjára

'S a' rezgő fák' sudarára.

Ködbe süllyed a' nap' fénye
 Egy szép csillag sem tekint,
 'S vissza, vissza téren, halmon
 Száguld a' vadász megint.
 Föl-fölröppen a' sok varju
 'S őt kárrogva követi;
 Fél a' pásztor 's nyáját haza
 Más uton térelgeti;
 Majd egy puszta templom' allján
 Illy gúnyszó kel szitkos ajkán:

Olly fejéren mi kacsingat
 Ott felém a' fű között?
 Urfi, urfi! az halálfő
 Ember egykor 's üldözött;
 Tömlöczödbül itt tettük le,
 Éve lesz, mint öngyilkost.
 Haha! így nem félti hölgyét
 'S itt hevét lefázza most,
 'S hetykén rúg a' koponyához,
 Nossza csont jer vacsorámhoz.

Megy 's utána a' gödörbül

Tompa, hosszú jaj mordul,

És a' mint megy a' kereszt is

Tőle búsan elfordul.

'S mint közelget dús lakához

A' kopó mind úgy vonít,

Lova rugdal 's vas kakassa

Háromszor lekukorít.

De pezseg benn a' vendég már

S' a' vidám kedv csak reá vár.

Föl barátim! csókra tánczra,

Hadd perdüljön a' leány;

Vig dalunk az égig hasson,

Van borunk! húzd rá cigány!

Urfi, urfi! szent misére

Csendül ismét a' harang!

Hadd konogjon, sokkal édesb,

A' pohár 's szerelmi hang.

'S a' ház' sarki szinte rengnek,

Nyalka tánczban úgy kerengnek.

Majd leülnek vacsorához ,
 Bújosik a' tölt pohár ,
 És szilaj kedv 's tombolásban
 Nincs se mérték sem határ.
 'S im! éjfél't üt , szörnyet csattan
 A' szobának ajtaján ,
 'S a' halálfő hempelyeg be
 Még sírföld meredt haján ;
 Kígyó ül sötét szemében ,
 'S a' vendég fut rémültében.

Még a' sirban sincs nyugalmam ,
 A' hová kétség vetett !
 Gyilkosom te, fölriasztál ,
 Halld tőlem hát végzeted ;
 Durva ösztön' 's kénynek éltél ,
 Térj magadba ! Nem nem én.
 Istent , embert megvetettél ,
 Térj magadba ! Nem , nem én !
 Jer tehát , int a' vég óra ,
 Sirbul e' csók foglalóra ;

'S undok szörnyé duzzadozva ,
 Kénköves lángot lövell,
 Egy-egy menykü csontütése
 'S így tátongva rá lehell ;
 A' bün' fia össze omlik ,
 Száz forgószél csap bele ,
 És üvöltve szórja hamvát ,
 Baglyoké lesz lakhelye ,
 'S ott huhogják minden éjjel,
 A' mi történt a' vad szívvel.

KISFALUDY KÁROLY.

K É T S É G.

Kis sajkámmal életemnek
 Sors-zavarta tengerén
 Küzdve szélllel, víva habbal
 Szép reménnyel úsztam én,
 Nap ha eltűnt, vész ha zúgott
 Még bízám 's ez kedvre gyujtott
 Hogy hullámot győzve majd
 Sajkám csöndes partra hajt.

Küzdök én még szélllel, habbal
 Vész zuhog, napom leszállt,
 Elsötétült, nincs erányom
 Partra sajkám nem talált:
 'S haj! derül e rám több hajnal
 Víni meddig kell habokkal,
 'S lessz e köztök egy sziget
 A' melly engem fölvehet.

KOVÁCS PÁL.

A' BAL ESET, JÓL ESETT.

1.

Harag és gyűlölség szivemben hagyám el az esti társaságot. Hogy Lina azt a' mennydörgős Kapitányt szereti és én forró indulatommal miatta bizvást, mint valami lézzengő vitéz a' világot futtoshatom, az világos lön előttem. Milly hüledezés tekintetében midőn az a' bujdosó madár a' szállába lépett, mint habozott midőn vele szólt, aztán milly nyájas figyelmes íranta. Hétszer tékozlá a' czukor csemegét tányérjára's nekem csak porát hagyá. Már bizonyos, édes szivének az ő látása mint a' czukor ajkainak's én kesergek bele mint a' szegény szerecsen rabok a' czukor természetmény mellett. Oh még úgy senki — senki nem csalattatott; de bosszut esküszöm neked aranyszínű kigyó, bosszut neked és egész nemednek.

2.

Ez életem' legsajnosabb napja, ' álmatlan éjjelem volt, a' világ egy kietlen pusztaság! vége minden örömnék. Puncto tizenkét órákor M — házához menék hosszabb időre, vagy inkább örökre búcsut venni. Lina, az istentelen Lina gyors távozásomon még csodálkozni látszott. Azt állítám fontos dolgaim a' városba kísztnek, hogy már kocsimajtóm előtt vár 's e' pillanatban indulok. Bár mennyit erőködtem hasztalan, szemeim együgyü könnyekben úsztak 's szavaim egész némulásig reszkettek. Búcsuzásomkor a' csalfa még kezemet is megszorítá 's olly tekintetet lobbanta rám, millyent soha. Óh milly nyelvet adott a' természet a' szemnek! majd aléltni kezdék olly dobogást, szorongást és zajt érzék szivemben. Fejem érhet ugyan valamit, de szivem nem e' világra alkotott, erőszakkal minden csekélységbe avatkoznék 's mindenütt uralkodni vágy.

Elsieték 's félegytül egész négy óráig egy helyen ülve az ágyam felett álló falra meredtem, hol Lina' képe függött, mellyet azonban tegnap fejér ruháim közé rejték, hogy békén ott a' hűsön nyughassék. Aztán felvergődván a' ligetbe mentem, hol még senki nem vala. Minekután a' legmagányosb utakon tévelyegtem 's untig sohajtoztam volna, leültem egy árnyékos vad gesztenyefa alá, melly a' sűrű fasor végén álla 's mellynek törzsöke paddal volt körülvéve. Meleg vérem' hűttésére pohár tejet kérvén, ismét kényemre fohászkodék. A' leányka alig vivé el az üres poharat, midőn távol szó hat fülembe, melly oldalast a' fáksoron keresztül felém hangozni rémlék. Helyesen! gondolám: te majd az esténként itt sétálni szokott sokaság közé vegyülsz, minden leánynak kalapalá tekintesz mint más előkelő emberek is tesznek. És iparkodni fogsz ma még valami szépbe szeretned, oly szörnyen, a' mint csak lehetséges, ne véljék az emberek, hogy te valami különözöt akarnál játszani és csak egy leányt, az

alattomos, az álnok Línát imádod, a' mi különben is már nem úgy van. Illy hősi gondolatokkal vesződvén épen helyemből kelék, midőn egy a' közelgő szavak közül isméretesnek tetszett. Ezer villám! a' kapitány' karrogó tenórja volt és most — boldog Isten! most Lina szólt. Félholtan, rettegve szökék fel, körülnézvén, hol rejthetném el magamat. Lina; kinek hat óra előtt tüsténti távozást hazudtam itt ne leljen, csak most ne! azt vélhetné, körét éppenséggel el nem hagyhatom, el! el! de merre, hová? A' nyílás mellyben valék hosszan, egészen a' kapuig nyult, közel nem vala mellék út, a' sűrűbe sem törheték a' tövisek miatt, vagy azokat félre hajtva zörgés nélkül. A' szózat mind inkább közeledett, néhány percz múlva a' szeglethez fordultokban engem' elkerülhetetlenlenül meg kell látniok. Ha idelent nem találsz mentséget, fordítsd szemeidet a' magasra — ezt gondolám szorultságomban és úgy is tettem; sebtén a' padra szökék, onnan ügyesen mint egy orangutang vetém fel ma-

gamat a' gesztenye fának árnyékos lombjai közé.

Most bátorságban valék, mint árboczkosárbúl néztem a' sűrű lomb közül a' tájra, honnan a' korzároknak kell vala jönniök. — Először jött is Szóri, a' Nénike' kis bodorkutyája, és a' világon semmi következtetés nem vala bizonyosabb, hogy a' hol Szóri megjelen a' Nénike se lehet távol, azután láttam a' tisztet, paradéléptekkel ferde hajlással büszkélkedék Lina mellett. Linát megpillantván szédelegni kezdék, de magas regiomban ez a' felleg is hamar eloszlott. Most sietve megvizsgáltam ülő helyemet 's lelkemre! az ág olly vékony vala, hogy alig foghatám meg, mint tudott engemet, sorsom egész nehezevel addig is megbirni; de idő nem lévén más választásra nyugton maradtam, különben is úgy vélém az egész tréfa csak néhány minutumig tarthat, míg t. i. a' társaság a' szemközt álló nyilásba fordul, aztán majd én is menekszem.

Az ember gondol, az Isten végez. Az egész társaság, melly az említetteken kívül még Lina' öreg bátyát is magában foglalá, balra fordulván egyenest alattam a' gömbölyű padra telepedett le. A' léghajós, ki először a' levegőbe bátorkodik megdöbbenhet ugyan, de állapotja még is irigylendő az enyémhez képest. Eleintén egy szót sem értheték a' mit alattam beszélgettek, elvégre kiejtett nevem még is eszméletre hozott. Az a' szemtelen kedvencz azt állítá: hogy féltékenységem őt nagyon mulatja, hogy én egy olyan fakép vagyok, 's a' szépek előtt úgy viselem magamat mint a' rekruta először a' fegyvergyakorlásnál. Én mérgemben ajkaimat haraptam, a' lélekzést is tartóztatván, melly láva gyanánt lángoló szavakban akart kiömleni. Az a' szörnyű ember továbbá azt is vélé: hogy én művelt 's ügyes emberek közé még alig jutottam. Éj kapitány uram viszonzá erre gunyakaczagva Lina — már mondtam, mi együtt nevelteténk ennél fogva szemrehányása engem is érdekel. Bennem ismét megszűnt a' nézés,

hallás, csak egy jótévő érzemény fakadozott szivemben, hasonló azon az árbockosárban ülő hajóséhoz, ki hosszú tévelygés után a' zajló tengeren, partot vél a' távol' kék ködében. Part! part! kiáltottam volna én is, midőn — Hah! vérem most is akadoz ereimben — midőn alattam recsegni kezd, és én hasztalan kapkodásaim mellett is magamat fenntarthatni, a' tört ággal együtt rettentő zörgéssel, hosszában a' földre esék.

Feleszmélvén, hogy már csak ugyan a' parton volnék, széttekinték, vallyon hová kerültem, mert esésközben minden világrész eltűnt érzékeim elől. Körülem minden borzasztó lázadásban állott: legközelebb hozzám a' tiszt, halálfélelem halavány arczain, balkeze kard markolatán, a' jobbik egyenest messze kinyujtva; a' bátya sovány kezeivel még mindég ősz fejét fődé, mintha még egy explosiot rettegne, csak Lina jött részvevő, ijedt képpel felém, de én mint egy ostromban zudulék föl és kalap kezemben, mint egy havasi kecske a' nyiláson föl és elszökék.

Itt ülök most szobámban és legalább a' világ' végére kívánnám magamat, vagy tán inkább a' sirba, mert úgy is még e' földön tengek, kegyetlen sorsom nem szünik üldözni.

Igaz, szerencsétlenségem sokkal nagyobb is lehetett volna, ha p. o. a' társaság közül egyikre esem, a' vastag Nénikére, vagy nem — nem! még képzeletben sem! az engem is megölt volna; így legalább senkinek sem tevék kárt, magamnak sem, mert a' jobb lábomban érzett fájdalom is igen tűrhető. Ah! 's még is! szerencsétlenségem határtalan!

3.

Mély csend uralkodik az egész természetben, éjféli közelít, csak belsőmben derül az öröm' arany napja; lelkem, minden érzetem most ünnepli legbájosabb tavaszát, csak az ész ül még téli bagó süvegben, 's nem foghatja meg mi történik körül.

Már reggel, még félálomban valék, inasom levelet hozott, mellyet neki Lina szoba-

leánya, a' fürge kis Rózsi azon fenyegetéssel adott, hogy tüstént kezembe szolgálja, különben agyon kinozza; én tudom az a' jó ember örömet hagyná magát a' tüzes barna szemektől kinoztatni, mint hajdan Rousseau Warens asszonytul, de most csak ugyan a' környülményhez alkalmaztatá magát 's fölkelte. Itt a' levél egész tartalma!

Kedves ur! nem képzelheti azon csodálkozást 's ijedésemet, mellyel tegnapi esetét vagy inkább esését hallám, csak a' társaság' azon vallása, hogy uraságod kitelhető gyorsasággal hagyá el a' helyet nyugtatott meg, mert úgy tetemes kárt testében nem teheti. Miként jutott a' fára, ezen mese' megfejtését ma ebédnél kérjük, én pedig azon rejteményt fejtem ki, melly gyanítom kegyednek nem kis bajt, fejtörést okozott.

Kegyed 's Lina' viszonyos szeretete, noha anyai szívemtől igazoltatott, ezen szoros bizodalmas állapotban, kegyed' jó szülei elhunytával tovább nem tarthata; vagy örök frigynek,

vagy elválásnak kellett következnie. Tudtam okát mért halasztá a' komolyabb közeledést, 's most nemes lelkü 's lágy szívü bátyjától minden jót reménylek. A' kapitány' hódolati leányomat arra birták, hogy kegyedet féltésre ingerelvén ki tanulja szívét, a' hűtelent játszotta de olly rosszul, hogy csak a' féltékeny nagyító üvege nézheté azt valónak. Igazságszerint kegyed tőlünk kis pirongatást érdemel, mert úgy látszik izlésünk iránt vajmi balul vélekedik; milly vakság ollyan durva Márs'neveltjét veszedelmes vágytársnak képzelhetni; de a' szerelemnek sokat meg kell bocsájtani — szóval többet, a' tegnapi eset mindent felderíte. Türetlen várja barátnéja. F. A.

Utóírás. Egyetlen Gustav! Édes anyám ezen levél' elküldését reám biza — kérlek bocsáss meg, bocsáss meg! és siess régi sziveddel és kedveddel a' téged örökén szerető Linádhhoz.

Lina néhány óra előtt mátkám leve 's így a' bal eset jól esett, ha nem lett volna a fa,

tán ma is úgy ülnék itt mint tegnap és tegnapelőtt 's a' halálig sohajtoznék.

O mennyei hatalmak! milly Labyrinthuson vezetitek ti keresztül a' szegény halandót; de boldogkire az ajtónál egy deli nemes asszony vár, mint Ariadne Theseusára 's reám Lina!

T. F.

N É P D A L O K.

1. MOHÁCSI DAL.

Suhogva mint az esti szél
Mély gödréből a' vitéz kél,
'S mint halvány köd holdvilágnál
Mohács' téréen tétova száll.

Néz a' pásztor 's keresztet hány,
Kiált a' hiv kuvasz után,
A' tűz mellé heveredik
'S mult időről töprenkedik.

Hej itt egykor e' gyep felett
Sötét piros harmat esett;
Fű virág búsan lehajlott,
'S magyar szivbül friss vért ivott.

Sok legény jött nyalka lovon,
 Győzni a' vad büszke taron,
 Lova eldült, maga fejér,
 Néma, hideg mint őszi dér.

De a' mátká hon könnyezett
 Vig dal között kört nem lejtett,
 Várja, de csak halálmadár,
 Hozza hírét, hogy nem él már.

Csele patak! iszapodban
 Királyi nagy temető van,
 Azért is olly sárga vized,
 Oszlopod gőz, átkos neved.

Csontba akad 's hortyog a' ló,
 Meg-megcsorbul kasza sarló,
 A' leány fél 's bár mi begyes,
 Oltalmára legényt keres.

Ne félj rózsám, szebb idő jár,
 Dunánk rabot nem hord immár,
 'S ujra diszlik Mohács' táján,
 Magyar legény, magyar leány.

2.

Az ér mellett áll egy fa ,
Szép rózsám eljár oda ,
Én is ha zöld fa volnék ,
A' kedves helyen álnék.

Ágimat lehajtanám ,
Hogy más ne lássa rózám',
Ha le pihen 's hűttözik ,
Vagy az érben megfürdik.

Ne lássa szép alakját ,
Aranyháló szöghaját ,
Villámló tűz szemeit ,
Fejér galamb tetemít.

Ne lássa mert magamkint ,
Örömet nem lel megint ,
Én is láttam 's víg napom ,
Érte búban folytatom.

Kalapomon virága
 Mellyre kis lába hága,
 'S a' violát kebelén.
 Könnyekkel neveltem én.

3.

Fogy már a' nap' melege,
 Kertünkben a' czinege,
 Csipős szél fuj a' mezőn,
 Farkas kullog az erdőn.

Hadd fujjon a' csipős szél.
 Galambom attól nem fél,
 Reá veszi bundáját
 'S felkeresi rózsáját.

'S ha galambom betoppan,
 Szivem olly nagyot dobban;
 Pergő rokkám megakad,
 'S fonalam is elszakad.

'S ha nyájasan mellém ül,
 Mi nem néz ki szemébül,
 Szép szemek, barna szemek,
 Öröm nézni befétek.

És ha a' mécs elalszik,
 Ajkaimhoz lopózik
 Megcsókol, én haragszom,
 'S a' csókot vissza adom.

4.

Messze tőled édes kincsem,
 Komor búban fogy életem;
 Küldj messziről vigasztalást
 Hogy te még most sem szeretsz mást.

Ha megvirrad napkeletről,
 Emlékezem szép szemedről,
 Az is napom míg boldog volt,
 Olly szép tüzzel felém lángolt.

Bár itt is a' nap melegít,
 Mint szemed úgy még sem hevít,
 Kivül égek, belől fázom,
 Mert te messze vagy, galambom!

Mit nem adnék, mit nem tennék,
 A' villámra is felülnék,
 Hogy csak egyszer láthatnálak,
 És szívemhez zárhatnálak.

De mit tegyek? nincsen mentség,
 Tudja isten látlak e még!
 E' gondolat csak könnyet ad,
 Szép galambom, isten hozzád!

5.

Piros leány, barna leány,
 Megkérlek én szüret után,
 Van szekerem, két pej csikóm,
 Azon viszlek szép galambom.

Van kis házam és kertecském,
 Buzát termő jó földecském,
 De mind ennél tán többet ér,
 Szívem, melly csak éretted vér.

Csapj-fel rózsám 's foglalóra
 Süss egy csókot ajakimra,
 Meghálálom én ezerrel,
 Csipkés szélű fejkötővel.

S. B.

6.

Cserebogár, sárga cserebogár,
 Nem kérdem én tőled mikor lessz nyár?
 Azt sem kérdem sokáig élek e?
 Csak azt mond-meg, rózsámé leszek e.

Nem kérdem én te tőled kis madár,
 Derül e még életemre több nyár?
 Úgy is egy nyár emészti kedvemet,
 Mióta rózsám bírja szívemet.

Te a' hímes virágokat járod ,
 Minden bokron nyomban követ párod ,
 De én bokrot ligetet felverek ,
 Nincsen rózsám , üres minden berek.

Te a' virágok' színmezét szivod ,
 Tekintvén párodat hozzád hívod ,
 De nékem nincs boldog pillantatom ,
 Mert szeretőm' ritkán csókolhatom.

KÖZLI PINTÉR ANDRÁS.

7.

Forgó szél megy út' közepén ,
 Csoportokat dobál felém ,
 Te forgószél ! ha jó volnál ,
 Inkább babámhoz ragdnál !

Az én babám nem kis baba ,
 Sugár mint a' jegenye fa ,
 Szépen danol , szépen tánczol ,
 Hozzá kökény szeme lángol.

A' kökényt én úgy szeretem ,
Ha szemében tekinthetem ,
Haj! de tőle távol vagyok ,
Csak egyedül fülök fagyok.

Érem-e még azt vagy soha ,
Hogy galambom elmondhassa :
Hova , hova bojtár legény ,
Tudod-e hogy szeretlek én ?

Azt csak tudnám még hogy szeret ,
De tudom hogy el nem jöhet ,
'S mint madár a' száraz ágon ,
Csak úgy tengek a' világon.

8.

Ez a' csárda nevezetes ,
Gólya jár rá nagy kelepes ,
Ha én gólya madár volnék ,
Illyen házra nem is szállnék.

Kidült bedült az oldala ,
Bele jár az isten' nyila ,
A' forgó szél dudol rajta ,
Boszorkány táncz van alatta .

Hej kívül is , hej belül is ,
Ki van itthon ha beteg is ?
Ki hoz nekem bort eleget ,
Piros lánytól hó-kenyeret ?

Lágy kenyér az eledelem ,
Szomjam ellen borral telem ,
'S ha felindít a' szerelem ,
A' szép leányt megölelem .

Hej de itt senki sem felel ,
Csak az egy gólya kelepel ,
Utra készül az is szegény ,
Nem ülhet a' ház' tetején .

Gyerünk innen fakó lovam ,
Tisza innen nem messze van ,
A' Tiszában megitatok ,
A' Dunáig meg sem állok .

Isten hozzád puszta szállás!
 Gözü tanya, denevér ház,
 Hordjon el az őszi zápor,
 Mért nincs benned egy ital bor.

CSABA.

9.

Pirulj hajnal pirulj,
 Hadd keljen-fel a' nap,
 Galambom' hajlékán,
 Hadd nyiljon az ablak.

Nyiljon meg az ablak,
 Nézzen ki a' leány;
 Lássam, hogy' ég arcza,
 Szép álmai után.

Néz ugyan, néz a' lyány,
 De ah nem én felém,
 Fut, rejtőzik megint,
 'S búbanat száll belém.

Mért futsz el galambom
'S rejtéd el képedet,
Talán a' nap' tüze
Égeti szemedet?

Ha égeti, méltán,
Mért néztél ellene,
Ha rám néztél volna,
Illy bajod nem lenne.

CZ.

A' L E P E.

Plátó lelke valék egykor, most már Lepe. Szépet
'S jót keresék ottan, mennyei harmatott itt.

KAZINCZY FERENCZ.

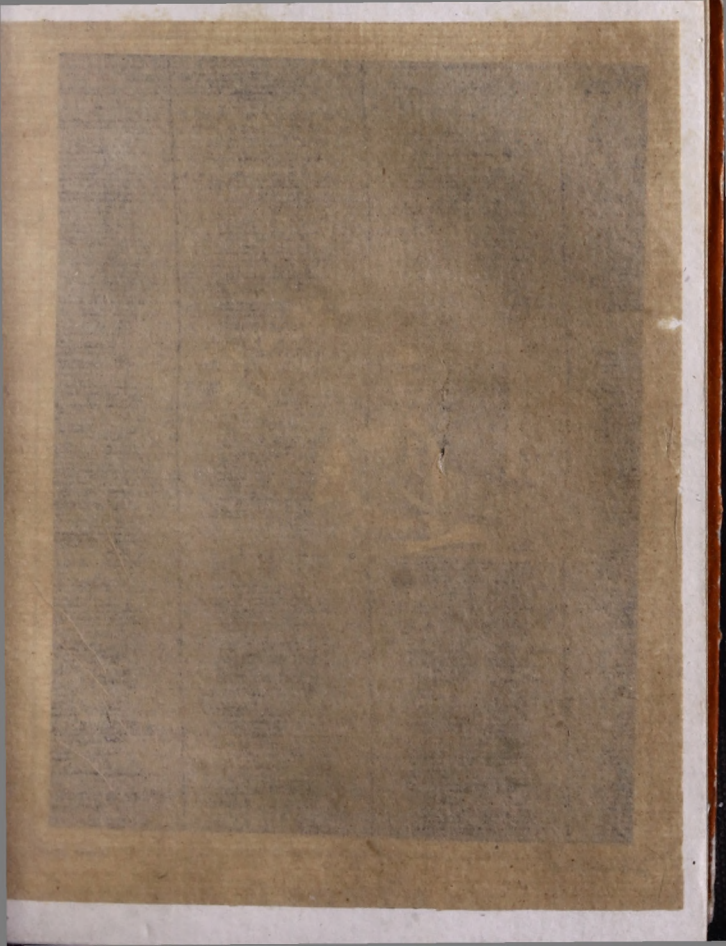
H E D V I G.

Szóla isten Gábor angyalához:

Szép cselédem, fényes Gábor angyal,
 Ölts piros két szárnyat vállaidra,
 Szegd be nappal a' szép dél világgal,
 Arczaidra vedd tavasz' derültét,
 Végy mosolygóbb ifjúságot arra.
 A' kicsinded földre fogsz leszállni;
 'S a' szerelmes lányok' bíbor ajkán
 Csókot, áldó égi csókot hagyni;
 A' ki szép, hogy még szebb csókod által,
 'S a' ki boldog, boldogabb lehessen.

És felelt a' fényes Gábor angyal:

„Boldog isten! oh te véghetetlen!
 Melly parancs ez! milly kemény ítélet!
 Olly parányi bár a' föld magában,
 De szerelmes szívü lánya olly sok
 Támadattól a' komoly napestig,
 'S a' fagy' éjszakáig déli hőtől,
 Hogyha ezret végzek, vissza térve
 Új ezerrel lesz találkozásom.

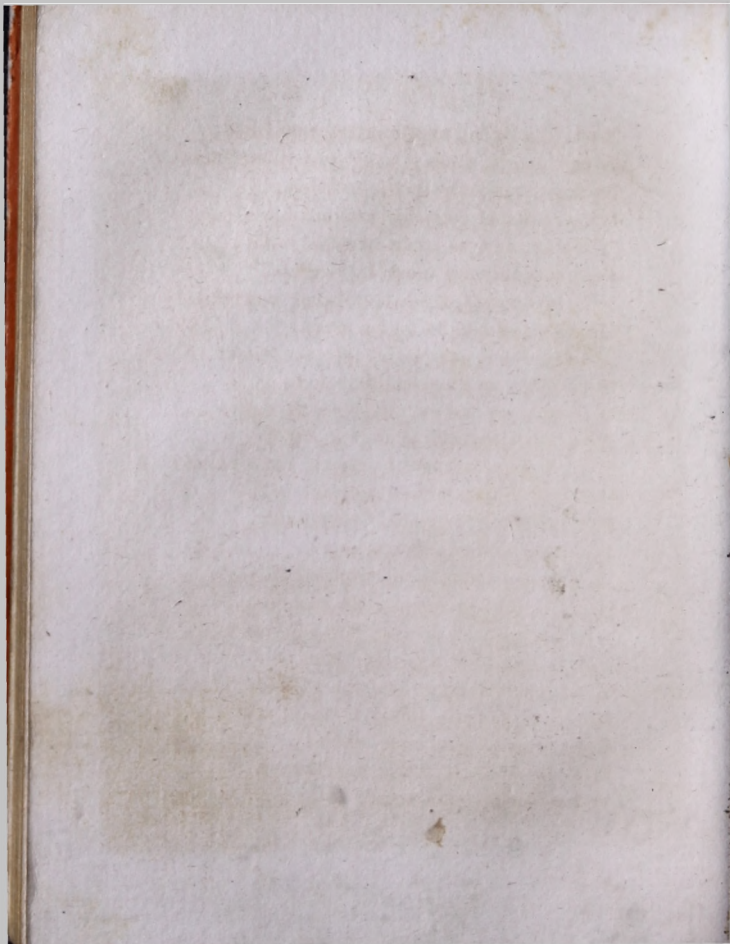

Molegh pinxit

Steinmüller sculp

H E D V I G

Mert fűszálként mindenütt terem lány,
 'S egy leány sincs, a' ki nem szerelmes.
 Boldog isten! oh te véghetetlen,
 Így örökké el leszünk szakadva,
 'S Gábor angyal, bár ohajtsa lelke,
 Fényhazádat meg nem látja többé."

Így felelt a' fényes Gábor angyal,
 Mosolyogva monda rá az isten:
 „Melly leánynak szíve rejt szerelmet,
 Gondolatja még is feddhetetlen:
 'S tiszta, szent, és tetszhető az égnek,
 Arra szálljon csókod áldomásúl."

'S ment az angyal. Hajnal nyílt utána:
 Dal szövődött szárnya' zajszeléből,
 Dal, minőt a' lélek hall magában,
 Éjein ha boldog álma eljő,
 'S a' nem ösmért tündér honn' öléből
 Legrejtettebb vágya vissza hangzik.

És soká és messze járt vigyázva,
 Ifju és agg volt figyelme' tárgya,
 'S lelt szerelmet mindenütt a' földön.
 Hóben és fagyok között a' leányszív
 Ége, mint a' pártusok' vetése,
 Mellybe Sámson' karja űze lángot.
 'S felsohajta néha Gábor angyal:

„Istenem! mi bajra hajtasz engem,
 A' szerelmes lányka mit kívánjon
 Mit gondoljon, mint az egy szerelmet?
 Ez hivének szép szemében olvad,
 Az mosolygó ajkin vágya csüggni,
 Termetét más, 's délczeg indulatját
 Sőt hibáit mint bálványt imádja.
 Van, ki fényről kincsről mér szerelmet
 'S a' fagyért ég büszke gondolatban"
 Így az angyal néha felsohajtja,
 'S mert előtte mint a' könyv kitárva
 Leplezetlen állott a' leányszív,
 Tarka 's tarkább lőn tapasztalása.
 Egy virágszál, egy kis semmi gyakran
 Évig élt a' hű leány' szívében;
 Mint folyamnak tükre volt a' másé,
 Melly utában majd a' törpe bokrot,
 Majd kevély fa' termetét mutatja;
 Ebben a' szerelmek' rózsavásznán
 Jégfonallal szöve volt kevélység,
 Abban olvadásig lágy ohajtat,
 Búmerengés, kedv, csapongva játszó,
 Gyenge jóság, elmuló' szelídség
 A' hiúság' czifra köntösében
 Változának mint a' hold' világa

Vétlen vétkes vágyaik' sokával,
 'S álmaiknak minden ezredével.
 És az angyal, más világ' lakója,
 Nem találta kedvet mind ezekben,
 Nem találta tetszhetőt az égnek.
 'S im egy ország föltünék szemébe
 És egy nemzet messze napkeletről,
 Boldog és nagy, gazdag és hatalmas.
 Melly parancsolt a' sebes Dunának
 'S tengerektől tengerig csatázván
 Nagy királyát, 's a' jót, mint egy istent
 Ős Budában fénynyel udvarolta:
 A' magyar volt 's nagy Lajos királya.
 Gábor angyal megszállt e' vidéken,
 'S a' hogy ott ült a' magas tetőkön,
 Mint ezüst láng, mint egy üstökös fény,
 Rózsa felhő szálla fel Budából,
 Rózsa felhő a' sasok' hegyéig,
 'S Gábor angyal ígyen szóla hozzá:
 Rózsa felhő honnan és hová mégy?
 „Szűz leánynak arcziról, 's az égbe,
 Hála isten, hála szent erődnék!
 Hogy kegyedben szép arcot teremtel.“
 'S felleg szálla ismét, barna felleg,
 Mint az árnyék, mint az éj' palástja,

'S Gábor angyal így szóla hozzá:
 Barna felhő honnan, és hová még?
 „Szűz leányhaj” lebbenése voltam.
 Hála isten, hála szent erődnek,
 Hogy sötétlő szép haját teremtel.”
 Csillag is szállt kettő fel Budából:
 Szűz leánynak pillantási voltak,
 És imádni kezdtek „hála, isten,
 Hála hogy szép kék szemet teremtel.”
 Egy sugár is természetéhez illő,
 Felhatott a' természetért köszönni.
 Végre sánta hangya hajta morzsát
 Felfelé a' legmagasbb tetőig.
 'S Gábor angyal így szóla hozzá:
 „Sánta hangya honnan, és hová még?
 Az pedig megállá válaszulván:
 „Hála isten, hála szent erődnek!
 Kis fiammal költözém Budában,
 'S kő esék rám; de király' leánya
 Szép 's kegyelmes Hedvig fölsegíte,
 'S monda: hangya kelj föl 's menj fiaddal.
 'S fölkelék; de megfogadtam akkor,
 Hogy nevének emléket hozok föl;
 'S itt van a' kő: a' tetőre vontam.”
 Szólt, a' morzsát feltolá, 's tovább ment.

Gábor angyal látva hallva mindent,
 A' mit angyal hallhat, emberek nem,
 Új örömmel, új reménnyel indult,
 'S nagy Lajosnak várlakába szállott,
 'S im király' leánya Hedvig, ott ült
 Ifjusága' hajnal' köntösében,
 'S rózsza felhők arczi, szép hajának
 Gyenge fodra barna köd valának,
 'S minden a' mi kellem és gyönyör van,
 Harczban állott természetén, vonásin,
 'S a', szemérem' diadalma rajtok
 Mint királyné, ünnepelt szelíden.
 Gábor angyal a' hogy látta mind ezt,
 Elborúla lelke tisztelettel,
 'S így imáda: hála, hála isten,
 Hogy kegyedben szép leányt teremtél.

A' királylyány csendes ámulattal
 Ült azonban: a' szent könyv előtté
 Nyíltan állt 's a' vérivó magyarnak
 Régi nyelvén új csodát beszéle.
 A' teremtés' titka: isten, ember
 'S a' világ valának följegyezve
 Szent soraiban, és az élet' álma:
 A' nagy, a' várt, 's rettegett jövődő,
 Mellyre holtak sirból fölriadnak

'S földdel a' magas menny össze rendül,
 Vég bíró pedig lesz a' nagy isten,
 'S jót gonoszt a' tett szerint ítélend.
 Mind ezek, 's több felvalának írva,
 'S Hedvig olvasá a' szent igéket,
 'S így tünődék rajtok ön magában:
 „Im ezek mi szép igék, mi szentek.
 Lengyel ország' hős királya férjem,
 Kit szivemben hordok, hű jegyelted,
 Nem leend-e megvetett ajándék,
 Majd ha fényben eljövendesz érttem,
 'S én kitárom a' csodák' világát
 Ifju, hős; de még vad nemzetednek?
 Durva nyelve, mellyen eddig a' düh,
 'S a' harag' vad győzödelme hangzott,
 Általam most szent igékre hajland.
 A' teremtés' titka, és az üdvé
 Nem leendnek messze föld' virági.
 Szent körökbe mindenik betérhet,
 És az élet' fájáról gyönyörrel
 Dús, öröklő éveket szakaszthat.“
 Gondolá, és elfogadta szíve.
 Szárnylibegve függge Gábor angyal
 Vállain a' szép királyleánynak,
 'S kedvteléssel, 's üdvözült gyönyörrel

Néze által rá 's a' szép sorokra.
 Majd hogy el lön a' szándok fogadva,
 A' leányra áldó csókja szállott;
 Égi ajka, mint a' gyenge szellő
 Lágyan ére legszebb földi ajkat,
 'S csattanása, mint ezüst harangé
 Mondhatatlan kedves és muló volt.

VÖRÖSMARTY.

A' KEZDŐ SZERELEM.

Mi bájol engemet,
 Hő lángra keblemet
 Ki gyújtja-fel?
 Leány! kökény szemed,
 Sugár szép termeted
 Vonz 's bájol-el.

Reményem jó 's repül,
 Öröm 's bú viv belül
 Velőm lobog.
 Nyugalmam nem lelem,
 Mielta kebelem
 Feléd dobog.

Mosolygva könyv fakad
Szememben , fenn akad
Szavam , 's remeg :
Kegyres tekinteted ,
Midőn reám veted
Ígéz úgy meg.

De bár epeszt tüze ,
'S mindenha bajt füze
A' szerelem ;
Eloltni félek őt',
Sőt a' kedvöldösőt
Még nevelem.

-CZ.

A' B A B O N A.

Hazánk egy megyéjében, melly még sötétebb babona' homályában vakoskodott — egy szegény, de szép formájában 's derék természetben magát elbizott suhancznak, mélyen tünt szemébe az öreg biró' egyetlen leányának szépsége is: de még inkább talán birtoka. A' birónak fia ném lévén vőt akart gazdagságába állítani, ezt ő jól tudta; — 's „hej! be jól esnék nekem, ha az a' csinos ház, nyolcz ökör, négy ló, mind rám maradna!“ gondolá magában, „hisz az öreg nem élhet mindég!“ Így ábrándozott a' legény, valami jó módrol gondolkodván, mint nyerhetné-el azon szerencsét? mert megkérni szegénysége miatt nem bátorkodék. — Gondolta ugyan egy kis maga elbizottsággal hogy ő derék legény, 's még Marcsa megszerethetné; de egészen reményleni még sem mert,

's csak jó szószólót ohajtott magában: a' mint egy cigány asszony' szava: „Jó napot szép legéncse!” gondolkodásából feleszmélteté. „Talán bizony valami szép lyánkárol gondolkodott?” „Hisz ez szabad!” felel a' legény. „Biz az igaz!” mond a' cigányné, „mutassa csak a' tenyerét, had mondjak egy kis jó szerencsét, majd tán azt is ki nézhetem belőle betélesedik e' gondolatja — vagy nem?” Oh csak adná az Isten, be megfizetnék kendnek öreg anyó!” „meg e' hát? no, lelkem, bizza kend szerencséjét reám, én sokat jártam keltem, tapasztaltam, — itt, ott sok leányokat férjhez adtam, sok legényeket házosítottam — ki tudja? itt is mit tehetek, — a' tavasz jót hozhat; csak lelkem mondja-meg, ki az, a' kit szeret? azt tudom hogy szép barna lyány, 's az apja nem akarja kendnek adni — ugye?” „Hiszen még nem is kértem. Isméri e' kend öreg a' Biró Marcsát?” „Hogy ne ismerném lelkem gyermekem — ma is voltam nálok; tudok már mindent, csak hagyja kend reám! — Hadd muljék el a' bűjt,

nagyhétben ismét itt leszek, fogadom, a' zöld farsang jó lesz — csak lelkem az ígéretről el ne felejtkezzék ám kend is aztán! — 's ment. — Sohajtozva nézett utána a' legéncse, — újjain kiszámlálta, hány nap mulik még, míg nagy hét eljőne, 's dolga után látott szép reménnyel telve. —

Nem is csalatkozik; mert nagyhét kezdetével épen kertjében kapálgatott, midőn még messzéről megismérte a' jósló cigánynét. — Megsem gondolta, hogy hozzá ne jőjjön, 's már tán meg is kérte számára Marcsát, — de a' cigányné őt észre sem véve házokat is elhagyá már, 's meresztett szemmel, boszorkodva nézett utána, hová megy; de öröme a' bíró' udvarára látta menni az öreget. „Hej! be meg ijedtem! így sohajta könnyült szívvel a' legény — pedig hiszen még most megy 's ez után fog nekem jó hirt hozni. „'S ugy lett. — Marcsát épen kertjében találta a' vén cigányné virág és palánta magokat vetegetve. Béköszönt a' barna néne — Marcsa elfogadja. „Mit veteget

lelkem — talán palánta magot? — kérde. „Igen! lőn rá a felelet. „Jaj galambom, miért nem hagyta nagypéntekre, ekkor jó palántát vetni napkölte előtt, — úgy nem eszi-meg a bolha. Tanulja-meg, szép gyermekem, az esztendőnek két nevezetes napjai vannak — karácson, éjje, 's nagypéntek' hajnala, ekkor sokat lehet látni, próbálni, tanulni. Majd fogom én magát valamire tanítani; de előbb mutassa csak azt a szép kis tenyerét, had tudjuk-meg, lesz e jó szerencséje? — Marcsa figyelemmel hallgatta, 's vigan nyujtá kezét a ravasz varázslónénak. „Épen ezen vékony erecskék — így jövődől a barna Próféta — hosszú életet, sok szerencsét jelentenek, Ferencz nevű ura lesz, szép barna piros nagy hajú; ebből a faluból, egy jó becsületes legény. — „Ebből a faluból? — kérde hirtelen Marcsa; „pedig Apám azt mondja, hogy számomra itt nincs legény. „Ej! dehogy nincs — biztatá az öreg, hátha épen itt rendelt valakit az Isten. Tudja e mit? édes Marcsám, ha megakarja tudni igazán, ki lesz

jövendő mátkája tehát nagycsötörtökön egész nap böjtöljön, és nagypénteken napkölte előtt menjen az erdőszélben lévő folyóhoz. Annak a' partján áll egy nagy fűzfa, az alatt állapodjék meg, és nézzen merőn a' vízbe; de fel sohase' tekintsen. Ott a' víz' tükrében fogja meglátni jövendő mátkáját. Csak jól megnézzze aztán kedves lányom, hogy elne felejtse formáját, 's ha az megy majd kérni, hozzá menjen, mert különben higgye nekem soha se' lesz szerencsés." — Marcsa mosolyga, 's meg nem köszönte ugyan a' jó tanítást, hogy annál fogatosabb legyen; de feltette magában; hogy török szakad ezt végbe vinni, — az öreg pedig tanácsa után elbucszott a' szép lánytól, 's odább vette útját. — Legényünk türhetetlenül várta már a' sövény mellett a' bűbajosnét, 's alig közelíte, már kérde, miben van a' dolog? — „minden jól van felel az — csak bizzék, — én megkésztettem az utat, csak okosan járjon rajta; hanem még egyet mondok, 's ettől függ minden boldogsága. Most nagypénteken hajnalban

menjen-ki kend az erdőszélben levő folyóhoz , annak egyik partján áll egy fűzfa , arra más-szon-fel és a' melly ág legjobban a' vizre hajol , azon maradjon kend csöndességben. Ha Marcsa azon vízhez akkor el fog menni , ugy bizonyos hogy másé nem lesz. Hanem lelkem kend csak várakozzék a' fán , mozdulatlanul mind addig , mig Marcsa hazafelé nem fordul , ha az már jól elhaladt , akkor lejöhet a' fáról , 's haza bal-laghat ; de azt megmondom , ezt senkinek fel ne fedezze , mert nem állok jót a' szerencsés kime-netel felől. — Ha ezt megtette , majd eljövök ismét , 's megmondom mi tévő legyen tovább ; tudom a' jutalomról el nem felejtkezik.“ — A' legény mindent megigért , 's a' vén jöven-dőlőné lissztel szalonnával jól megrakván előre — elváltak.

Marcsának nem volt lelkére kötve a' hall-gatás. Ő tehát alig várva dolga' végeztét , sza-ladt a' törvénybíró' leányához , leghivebb társné-jához , 's félre szólítá. — „Hej ! Boris ha te azt tudnád a' mit én!“ mond mosolygva. —

Mit, kérlek? kérdé kíváncsian amaz. „Meg mondanám — felel ő, ha tudnám, hogy meg teszed a' mire kérlek.“ Boris fogadta, 's Marcsa így beszélt: Épen ma hallottam, hogy a' melly lyány megakarja tudni, ki lesz a' mátkája — az nagycsötörtökön bőjtöljön egész nap' és nagypénteken napkölte előtt nézzen valami folyóba, 's abban meglátja annak képét. — Probáljuk meg mi is, bőjtöljünk, 's aztán én majd elvezetlek, már én tudom hol látjuk meg legjobban.“ „Rá áll Boris, 's elvégezték egymás közt, hogy, ha valaki kérdi hová mennének, csak azt mondják hogy nagypénteki harmatot szedni, — 's így összebeszélve várván várták nagypéntek' hajnalát. —

Eljött a' kívánt nap — csendes ej volt, a' hold teljes fényében ragyogott még az égen, midőn már a' két vándor lyánykák utnak indultak. — A' szerelmes legény már rég vára-kozott a' fűz' tetején Marcsa' kívánt jöttére; mert azt nagyon fejébe vette, hogyha eljő, akkor bizonyosan az övé lesz. Szive meg-meg-

dobbant minden ált suhant szellőre, Marcsa jöttét gondolván. 'S im a' két szép lány nem soká közelített is csendes léptekkel a' vízhez, bátortalanul mint szomjas őzikek. — Ő pedig még egy mozdulatot akarván tenni a' mondott ágra, midőn a' lányok már a' vízbe hajoltak vágyván meglátni a' mondott képet. A' gyenge ág eltörött, 's a' megtestesült szerelem egész valójában nagy csobbanással a' vízbe bukott iszonyú rémültökre a' bámuló lánykáknak. — Nagy sikoltással szél futottak ezek, tüskén bokron keresztül, menekedni vágyván a' képzelt rossz lélektől; annyira, hogy Marcsa erejéből kifogyva lerogyott, az erősebb Boris pedig futott mint a' riasztott nyúl míg házokat elnem érte. 's ott fuldokolva alig érthetően elbeszélte a' dolgot. — A' szülék mindjárt mentek segíteni a' szerencsétlen lánykán, de bár mindent elkövettek is, szegény Marcsa a' babona' áldozatja lett! Boris is ágnak esett a' nagy ijedség miatt, de erősebb természete meggyőzte a' nyavalyát, 's elbeszélhette még másoknak a'

könnyenhivőség' 's babona' szerencsétlen következéseit. —

Hát a' vízbe bukott vőlegényből mi lett? kérdik olvasóim — nem sokban mult - el hogy a' viz lángoló valóját örökre elnem oltotta; de szerencséjére az erdőszélben egy szegény pásztor ember hasznos fűveket szedegetvén, a' nagy robajra 's sikoltásra a' vízhez szaladott, 's a' benn hánykódót szerencsésen kiszabadította, élve; de által ázva, betegen vitte kunyhójába, hol néhány napig ápolgatta míg egészen helyre jött. — Már bucsuzni akart a' legény köszönve jószívűségét az öregnek, de az most nyilatkoztatá-ki neki hogy véle eddig hijában nem vesződött, hanem kívánja, hogy háladatosságból vegye el leányát. Megdöbbent erre a' legény, még jobban arra a' hirre hogy Marcsája meghalt. Mi volt neki tenni? — a' mennyasszony, igaz, hogy nem a' szép Marcsa, hanem egy gyáva formátlan pásztor leányka volt; de az öreg nem hagyott neki békét, — 's a' birtokos bíró' szép leányára vágyó legény utóbb elkeseredtében kezét fogott

az együgyü mátkával. De nem soká örülhetett vejének az öreg! az a' gondolat hogy Marcsa' halálának ő az oka, annyira sanyargatá lelkében, hogy év' fordultával a' mondott viz parton nyáját itató Ipa — halva lelé! —

A' vén czigányné hová lett? arról hallgat a' krónika. De hihetőleg felszedvén sátorfáját máshol hasonló szerencse mondással akarja kenyerét keresni. Több szomorú esetek' kikerülése végett hát illőnek tartom meginteni mind a' két nemi ifjuságot; hogy szavára nagypénteken csupa kíváncsiságból vízbe ne nézzenek 's fűzfára ne másszanak.

A' V I H A R.

Zugó tengernél
 Sziklán ülék;
 Lelkembe' csend volt,
 Szüvembe' bék.
 Vész jött, torult hab,
 'S habokra dült;
 A' gyöngesajka
 Már már merült:

De kél ragyogva
 Felhők megül,
 Egy szép szivárvány —
 'S a' zaj leül.
 Szelíd kény váltja
 A' zord vihart,
 'S mosolygva tűn-fel
 A' békepart.

Ülök tengernél,
 Nincsen moraj:
 De bennem vész van,
 Lelkembe zaj.
 Várom, ha támad
 Felhők megül,
 A' szép szivárvány? —
 A' vész ha ül? —

Távol, közelre
 Tekint szemem,
 Haj! nem derül fény
 Schol nekem.
 Ki, ah ki oltja-
 El e' vihart?
 'S ha tűnsz-fel, oh te
 Szerencsepart!

BAJZA.

A' K Ö L T Ő.

Jár néma magányban az álmadozó
 Költő, 's enyeleg szíve' lángjaival,
 Mély lelkesedés kiragadja az ő
 Század' folyamába varázsaival,
 Hol' míg siroromra tapodva halad
 Könnyárba borúl szeme 's dalra fakad;

'S a' százados álom alatt nyugovó
 Hóst költi porágya' sötét öliből:
 „Térj vissza, vitéz, koszorút arató!“
 „Térj vissza sirod' komor éjliből“
 'S halltára dalának az ifju hevül
 És ősei' nyomdokin istenesül. —

Jár zöld ligeten hűvös árnyak alatt,
 Csügg lantja kezén, szíve lányka' szivén,
 'S mint bokrokon a' deli lepke mulat
 Úgy képzete repdes az Édes' ölen,
 'S mint reggelen énekel a' csalogány,
 Szerelmi dal éledez ajka' szaván:

'S a' barna haj a' piros orcza felett .
 A' kék szem , a' hókebel , 's arcz-derület
 Olty éddel omolva foly húrjairól
 Hogy szűtelen érczbe is élet omol ,
 'S a' lányka ha-vágya' tüzére hajol ,
 Festhetlen örömben merülve danol .

'S a' lányka , ha vágya' tüzét kerüli ,
 Fellegmoraj éjezi tiszta egét ,
 Utána sohajt szive 's bánat üli
 'S bétölti sirással az éjnek ürét ,
 És hallja zephir 's philoméla baját
 'S felnyitja sirásra szelíd ajakát .

'S míg issza az élet' örömpoharát
 Örülni 's epedni tanítja honát ,
 Örülni 's epedni tanítja honát
 Míg sírba hajolva leélte baját ,
 'S ha sírba hajolva leélte baját
 Könny öntözi domboru sírja' mohát .

SZ. T.

J U D I T.

Mély gondolatokba merülten andalga Gusztáv Amália' hegyén 's le-letekinte az útra, melly a' hegyet körülövező házak között feclsavarodik. Néha csillámlott-fel itt ott egy sugár a' völgy' alkonyából 's ujra elenyészvén homályban hagyta a' környet. De most kifoszlott a' hold felhőji megül 's halvány világot öntvén a' vidékre mindent tisztább szelídebb színre derített. Gusztáv mind inkább nyugtalan leve, mert elméjébe ötlött, hogy a' csillagtoronyban várnak reá. Ismerte Edmund' könnyelműségét, tudta mennyit lehessen ígéretére építeni: de jelenleg inkább érze, mint minden máskor, annak szeretetlenségét, mert szívének régi óhajtasát, a' csillagtoronyt láthatni, ma kívánta teljesíteni. A' világ a' maga számtalan kívánati, terhei 's unalmaival; a' maga igényeivel néki egy

valódi tekervény volt, mellyből kihatolni Edmund' segéde nélkül nem vala képes. Edmund igen is könnyelmű, minden szempillantat' rabja, 's minden első benyomat' teremtménye volt: de mosolygva tuda az akadályok' és veszélyek' ellenébe menni; sőt gyakorta ezektől vön merészletet és tanácsot. Gusztav mindenben ellenkező lélekalkatú; kit gyakorta fájdalmasan is kapott-meg ezen ellenkezés' gondolatja: de lángolóbb és valódibb volt barátságok, hogysen egymástól elválhattak volna. Úgy tetszett mint-ha több ízben támadt vetekedéseik mind annyi kötelékek volnának, viszonti indulatokat szorosb kapcsolatba hozni. Tisztelék egymást, 's nem kevés örömet érzettek abban, hogy hibájik iránt mindketten türekenyek.

Mindkettő gazdag 's független; 's korok, az ifjúkor' legszebb szakában. Edmund eleven tüzes lelkű; amaz magába vonult, ábrándos. A' két barát utazásra volt menendő, műveltségi körét gyarapítani; azért jövének a' városba, hol hónapok óta mulattak a' nélkül,

hogy Edmund az utazási készülétekre gondolt volna. Eszébe ötlék, tudniillik, a' fűvészi tudományokat tanulni, 's mellettök szorgalommal gyakorlá az olajfestést. Gusztávnak pedig egy sok évű számadást kelle tisztével által vizsgálnia: de a' mihez nem igen tuda kedvet találni. Semmi jelesség sem futhatott-el az örök mozgású Edmund elől: de reá semmi sem teve maradandó benyomást. Gusztáv ellenben otthon írasztalánál könyvekbe temetkezvén megholt a' valóságra 's annak tomboló zajgására nézve. Edmund csak hamar éltető pontja leve minden társasági körnek. Ezrektől ismerve, mindenhol mutatkozva; bele löké magát a' bohózatok' minden nemeibe. Egyedül barátja láthatta ritkán, ki ha a' költés' egy mélyebb jelentésű mesterműve által felhevülve gondolatit 's érzeményit barátjával közleni ohajtotta, azt rendszerint nem lelte, mert vagy vadászaton, vagy kötél tán czolók' mutatványain, kiknek ügyességét felette csudálta, vagy pedig szemfényvesztő játékok' gyakorlatában tölté idejét.

A' határozott óra rég eltelt 's Gusztáv' nyugtalansága legfelsőbb pontra hágott. Ohajtott volna még ma túl a' vártetőn is bolyongani, hol az ismeretlen szép, minden kívánságinak végeztélja, lakozott, 's kit már néhány nap óta nem látá, 's kinek hetektől szívébe festve volt alakja. Csaknem minden estve reményle őt kertjében láthatni 's még egy napot sem mulata-el; de a' kedves nem mutatkozott. Betegnek kelle lennie, vagy a' mi szinte kedvetlen hír fogott vala lenni, a' várást épen elhagynia. De ő legalább a' szeretett hajlékot, hol ismeretlen szépe mulata, üdvözleni kívánta. Most hirtelen lépések hallattak a' csillagtornyot körítő falnál; 's 'a szikla darabok közül egy magas férfi bukkant-ki, bíborral béltett köpenybe burkoltan. Több ízben körültekintgete 's úgy látszott, menetele siető. Őt egy asszonyalak követte aggódó gyorsasággal, gondosan emelintve fejér ruházatát, melly néhány ízben a' szirtgöröngyökön fenn akadt; úgy látszék, mintha apró késedelmeivel, melyeket ruhája okozott, a' magas férfit rettegne

felbosszantani. Gusztáv üdvözlé őket midőn közelb jöttek: de a' férfi nem látszott őt észrevenni, nyugtalan fordult társnéjához 's kezét nyujtván halvány ábrázatából haragos pillantatot lövette reá. Gyöngéd és kedves hangon szólt a' leány: „Kedves úr, ne nehezteljen, sebes mentele úgy kifárasztta, hogy alig követhetem!” könnyeden, de még is nyájas fejhajtással viszonzá Gusztáv' üdvezletét, 's a' hold' fénye eléggé tiszta volt Gusztávval e' bájalak' kellemeit láttatni. Egyszerű szalmakalapja alól kedvesen folytak alá szőke hajfürtei 's enyelgve játszadoztak a' gyönyörű mely' liliomhavában. Halvány arczát ártatlan mosolygás tette dicsővé, 's kék szemeiből mennyei jószág fénylett-ki. Olly volt, mint emléke egy eltűnt szép álomnak, mint mosolygó tündére egy regényes bájvilágnak. Legnehezebben válhatott-meg a' szem azon kised kereszttől, melly nyakán egy kék szalagról függött. Sokáig néze Gusztáv a' távolodó után andalodásba merülten, úgy tetszett neki, mintha egy angyal jelent volna-meg őt ohajtásihoz

vezetni; mintha véle egy elfátyolozott kép elé lépne, 's annak kárpitját félre vonván megetté névtelen szépség' királyi fényében a' kedves ismeretlen tűnne-fel.

„Talán azt hívéd, mond Edmund hirtelen megjelenve, hogy elfeledkeztem rólad? Egy kis kaland tartóztatott, barátom! Úgy hiszem már szóltam neked azon gyönyörű teremtsérről, kit nem rég a' hegykápolnában láttam. Az egy rendkívül vonzó, rendkívül kedves csudás alak. Ma ismét láttam őt, 's szerencsésben mint előbb; kifürkéztem, hogy egy olasz művésszel, ki egy ritka viaszkép-gyűjteményt hozott, minapában érkezett vala. Ő az olasznak fogadott leánya, 's a' gyűjtemény a' maga teljes ragyogványiban fel fog nem sokára a' közönségnek nyitattni. Felkerestem lakát is, 's képzeld! az épen azon utszában van, hol te olly csudás vonzalommal szeretsz bolyongani. De az olasz a' lyánykával kísétált volt, 's a' képtárt is zárva leltem. Kérelmem kieszközlötte még is, hogy illendő adományért e' ritkaságokat, még

ma, gyertyavilágnál szemlélhetem, azért jövök sietve hozzád, hogy azonnal elvigyelek, mert égek a' kívánattól ezen jelességeket, 's a' te társaságodban, édes borzadás közt szemlélhetni.“

„Édes borzadás közt? kérdé Gusztáv, te tréfát tudsz űzni az irtózattal? Magadat illy érzelmeknek akarva általadni, ismét azon gyönyöreid közzé tartozik, melyeket te mindig olly örömet vadásztál. Még nem volt éj feltételünknek olly kedvező, mint a' mai, 's ime midőn már a' célhoz felvergődnének — —“

„Ah barátom mire ezen aggodó tekintet? mond Edmund szavába szökkenve, te ok nélkül gyűlölöd ezen fennséges találmányt, ok nélkül haragszol mindenre, ki illetén ámitó képzetekben gyönyörködik. Az megint egyike kedvetlen különösségidnek. Gondold-meg, ezen képgyűjtemény egész Európában a' legjelesb, 's egy illetén látványt éjjel, gyertyavilágnál nyerni, valami igen becses dolog. Hidd nekem egy lélek-senyvesztő gyöngeség az, illy nemű élményektől olly méltatlan idegenkedned.“

„Gyöngeség az neked? kérdé Gusztáv, 's a' te kerengésid az élelmények' mindenikén, mellyek, a' milly ingatagok, szintolly parányi becsűk; szökdeletid komolyból tréfába, 's minden szívragadó érzelmek' könnyelmű eltapodása, 's az a' soha ki nem elégíthető változékonyság' hagymáza, ezek nálad lelkiemű? Nevezd te bennem ezen vonakodást gyöngeségnek, betegségnek, a' mint akarod, az az én belsőmben alapszik. Pillanatjok ez alacsony 's gyalázattal utánmajmolt emberképeknek metszve hát csonton 's velőn keresztül, 's az ember gondolatának egyikében sem talál a' borzadály ellen menedéket. Úgy látszik mintha ezen lelketlen lárvák egyenként felemeledvén hozzáok a' legkedvesb formában lépnének, majd ismét visszalökő rémekké változván bennünket halálíjedelemmel fenyegetnének. Az ember előttük áll, mint legyökerezett törzsök, 's hagyja magát perczenetről perczenetre megjátszatni, míg végre a' legirtóztatóbb borzadály hirtelen megragadván minden érzeményeit egy erőszakos

örvénybe rántja. Egész lelkemnek kellene elváltoznia, hogy ezen szörnyítő érzéstől ment legyek, melly már kora gyermekségemben minden álorczy, minden elrutított burkolat látásával rémítve hatott rám.“

„Puhaság, félszegecség! mellynek ellene kellene munkálkodnod, mond Edmund. De te túlságokban tetszel magadnak. Nem nevetséges dolog e, hogy te a' lármás musikától irtózol, hogy egy erős gyuladásban csaknem meghaltál, mert a' pióczától ezen egyetlenegy segédeszköztől, inkább irtózol mint a' haláltól; hogy a' tarka 's szembeszökő színű ruhát nem nézheted; hogy a' festésben csak a' tájfesteményt kedveled és csak ajtatosságból sem emeled szemeid egy mártírra. Új világot kell teremtened, 's mindent belőle száműznöd, a' mi görög alakkal nem bir; 's így foghatsz majdan egyszerű, gyöngéd, szín és hangba öltöztetni mindent. Nem más, mint visszás tekinteted oka, hogy rémítőt, borzasztót látsz ott, hol egyedül tréfa 's neveltség uralkodnak. Kötelességed ezen csudás, ezen

izgékony lelket megkeményíteni, hogy képzelmi erőd' lidérczeinek bátran ellenállhass. Győz meg magad 's jer velem ezen olaszhoz, hogyha ama' gyönyörű lánykát mosolygó kék szemével, gyermekded kedves alakjával megpillantod 's szép keze által hagyod magad képtől képig vezettetni, fogadom még javalva is fogsz ezen néma 's komoly alakokra tekinteni.“

Gusztávnak egész belseje felháborodott: de hallgata. Felhagyott kívánságával a' toronyba menni, mert úgy látszott, hogy lepkény indulatu barátja már elfeledte az ő idejöttének okát. Magába süllyedve állott egy ideig, midőn Edmund egyszerre felkiáltván: „Egek! szemeim csálnak e, vagy valóban az olasz megyen ott azon lánykával?“ 's nagy sietséggel elfutott.

Egyedül maradván Gusztáv kényszeríté magát nevetésre, 's kevés idő múlva megcsillapult indulattal azon része felé indult a' külvárasnak, hol a' kedves lakozék. Gondolati vezették, mellyek régóta, mintha hazájokat keresnék, oda siettenek. Elérte az ismért útszát; 's minél

inkább közeledett, annál kedvesebb, annál biztosabb volt előtte a' hely. Minden házfedél, minden fa, itt egy kapu, amott egy kőpad az ő jó ismerősi valának, mellyeket gyakorta órákig édes fájdalmas gondolatok közt szemlélgete. Most a' nyárfák és hársak közül keresztül fejezlett a' hajlék, a' kedves lak., „Semmi nesz benne! semmi csillám! Valóban elment e?” így tünődék. 'S íme egy ragyogó fejérség tűnik-fel a' kertsétányon. Ő volt. Egy deszka repedés a' kerítésen, eléggé nagy a' kertnek felét láttatni, ajándékozta-meg őt a' kívánt pillantattal. Itt állott gyakorta boldogan, mint elbűvölt, a' kedves leány' nézésébe süllyedve. Az útsza' lakóji meg nem foghatták, miért üle naponként órahosszat ezen kövön, melly a' kert előtt egy utálatos vízállás mellett volt. Ismerősi csudálták, hogy olly elvonultan él, társaságokat nem vadász 's otthon létében is semmivel sem látszik foglalatkoskodni. De őt csak az egyedüllét boldogítja, csupán az iránt tett magának szemrehányást, hogy az imádottal ismeretséget szőni nem eléggé bátor.

A' lányka, minekutána néhány izben fel's alá járdalt, eltűnt szemei elől, 's ekkor hirtelen elhatárza barátját felkeresni, ámbár olly helyre kell mennie, hol gyűlölt tárgyak' látása fogja kedvetleníteni. A' hold olly derűlten fénylett, miként a' napvilág's minden csendes volt. Egy még nyitva álló boltba lépett, hogy tudakozódjék a' ház iránt, hol az olasz lakik: de arra nem vehette magát, hogy oda a' legrövidebb útat vegye. Ment a' várfelé, hol egy bástyafokról a' város' nagyobb részét's a' megette emelkedő gyönyörű sorhegyet láthatá. Itt egy kőre telepedvén elmerült a' szép látványba. Néhány percz múlva egy kisdéd, csaknem törpe, embert láta megjelenni, ki minden irányban széllyel tekingete maga körül. Alakja rendkívül rút, mert sánta's egyszersmind görbehátú volt. Egy nagy kalap fedezte idomtalan ősz fejét's csaknem egészen árnyékban tartá hosszú sovány ábrázatját. Örökké mozgó testén egy elnyűtt zöld köpeny lógott, mellyel a' májusi éjhideg ellen környűlburkozott. Alig jelent meg e' kisdéd

öreg, az átellenti oldalról hasonló vigyázattal egy magas szál férfi közelgete, ki bibor béléstű bő köpenyébe nagy gonddal takargatá be magát. A' mint amazt mepillantá sebesen felé jött, maga után tekintve, ha nem jó e' valaki. „Megkapjuk őt? kérdé az öreg hirtelen 's egy rekedt hangon. Igen, felelt a' magas férfi; az ár előtted tudva van? „Az öreg igenezte, utána vetvén: „bízunk benned, hogymindeneket úgy eszközölsz, mint ígérted a' dolog kívánt foganatja végett. Bízátok rám, mond amaz, a' szűz szokott szertartásokkal 's illendőleg felavatva van. Nem eléggé jól kell vala a' dolgokat használnunk, ha asszonyod azon szépséget meg nem nyeri, melly a' férjfélszívben varázs hatalmú vágyat gerjeszt, kiolthatatlant, 's egyedül a' halállal elmúlhatót. Ez kívánata asszonyomnak is, válaszolt az öreg, 's nem a' legkisebb jutalom lesz, mellyet magadnak e' helyt szerzendesz. 'S asszonyod bizonyára nem lesz első, mond amaz, ki mesterségemmel meg ne elégednék. Várj tehát éjfélkor reám 's tartsd a' fürdőt készen, mint

meghagytam.“ A' végszavakat már távol mondotta Gusztávtól, 's mindketten sietve elmentek különböző útakon. Szorult kebellet lépettelő Gusztáv, gondolkodva a' különös 's némineműleg borzasztó szavakon.

Most az útszába ért, hol az olasz' lakja volt. A' felső emelet' egyik előszobájában egy ifju embert talált, kitől a' viaszkép-gyűjteményt 's barátja' hollétét kérdezé. Az ifju, ki felügyelőnek lenni látszott, azt felelte, hogy a' viaszképek itt vannak, 's a' szoba épen most világosítatott-ki egy úrnak parancsára, ki mintegy másfél óra óta bizonyos utazó virtuóznál van 's az itt a' mellék szobákban lakozik. Gusztáv habozott, ha barátját egy idegen' házában keresse e, a' mi különben is ellenére volt, vagy pedig az ifjúnak több mint egy ízben ismétlett, 's nyájas marasztását fogadja el; végtére elhatárzá magát, önnön vonzalma ellen, a' viaszképeket megnézni. Szívdobogva lépett a' ragyogó szobába, hol köröskörül mindenféle jelenetekben, tarka és feltűnő ruhákban, ültek vagy állottak

a' mozdúlhatatlan alakok. Gusztáv' keblét metsző borzadás futotta-el , midőn végig pillanta rajtuk. Hogy a' nagyobb irtózatot elkerülhesse nyájas magyarázójához fordult , ki szónoki ékességgel számlálgatta elő ezen némák' tetteit. „Meg nem foghatom , felszólalt végre Gusztáv nyugtalanul , hogy barátom olly soká elmarad ; egy illy tekintet néki a' legkivánatosb 's az ő kedvéért jöttem ide.“

„Még ő nem volt e' szobában , mond az ifju mosolygva , pedig olly sietve parancsolá azt megvilágosítani. Alig hallá-meg a' szomszédban a' hegedű' zengzetét azonnal ott terme , 's midőn érte mennék , már akkor három úr között ült , hegedű kezében.“

„Az ő saját módja , mond Gusztáv , örvendve , hogy beszéd közben hallgatójára nézhete. Illyen ő. Hegedűje otthón függ porral belepve. Semmi sem bírhatta reá , hogy azt kezébe vegye , ámbár ügyesen 's érzéssel játsza. Reá kérni , annyit tenne , mint épen ellenkezőkre ösztönzeni. Tizszer legalább elkezdé képemet

festeni 's mind annyiszor félbe szakaszták azt fontosabb dolgai, mellyeket ismét mások szakasztának félbe. Fogadni' mernék, hogy már megfeledkezett a' viaszképekről, 's ha még ma szólni akarok vele, kénytelen vagyok felkeresni. Nem lenne olly szives, hogy engem hozzá elkísérne?"

Az ifju egy kevésbé érzékenyen vette, hogy a' művészi kincsek, mellyeket ő olly ékes szólással kezde magasztalni, illy csekély benyomatot tettenek Gusztávra, 's kevésbbé nyájasan, mint előbb, azt felelte; hogy csak e' szobán kell általmennie azonnal a' kívánt helyen lesz.

Gusztáv meghajtá magát 's sebes léptekkel 's csaknem szemhunyva ment keresztül a' szobaig, hol a' musika zengett. Megnyitván az ajtót ott találta Edmundot három idegennel. Mihelyt Gusztávot megpillantá, a' nélkül, hogy ennek az idegenek előtt tett mentegetéseit hallgatná, felsikolta: „Melly gyönyör, hogy eljöttél! halld csak ezen átmenetelt, mintha

villámfelhő szelid borzadással huzódnék végig a' kéklő egen. De ezen urak mesterileg is játszanak ám! csak ez egy ponton, mellyhez újaim nem akarnak simulni, túl legyünk, akkor oda vagy örömedben!“

„De barátom, mond Gusztáv, én érted jövök, a' szoba megvilágosítatott, 's az olasz' gondviselője rég vár utánad.“

„Eh! ahhoz egyébkor is van idő, felelt emez, vétek volna ez alkalmat musika nélkül elheverni. Vagy, légy olly jó, tekintsd-meg e' ritkaságokat helyettem, hogy az olasz hijába ne fáradott legyen a' kivilágítással.“

Gusztáv meghajtá magát 's ment. „De várj egy pillantatig, kiálta utána Edmund hallgasd-meg legalább ez egyet. Elment valóban? Lássák az urak, ez az ő szokott módja, mellyet az ember olly nehezen tűrhet. Csak a' madárhang 's bogarak' döngése kedves neki. Mindent gyűlöl, a' mi nem képzeleti, 's élet' prózájának nevezi, minő a' vétel és adás 's az élet' szükségai. Ha szerelmes lett, a' mi, igen is prózai

lyánykáink között nem könnyen eshetik-meg ; esküszöm , hogy a' melly pillantatban kedvese a' maga harisnyájáról szolt , elhagyja őt. Ne volna szíve olly jó , nincs ember , ki különöségei miatt vele öszveférjen.“

Gusztáv a' viaszképekhez érvén olly hirtelen , mint előbb , végig akart közöttök suhanni : de akaratja ellen egy képre vetődtek szemei , melly megakasztá. Elakart fordulni , de hijába ! a' tekintet olly kedves , olly igéző volt , hogy tőle megválni nem leheté. Egymásba öltött karokkal állottmeg , 's mélyen magába süllyedve szemlélte a' képet. Kedves érzemény futotta keresztül keblét ; a' legszebb arcz mellyet éltében látott 's a' szép ismeretlen éh'e z színről színre hasonló. Az a' kerekded lilionszín homlok ! Ezek a' fekete fény és könyözönben merengő szemek ! hasonlók a' legsötétebb éjhez , mellyeknek szikrája elolvasztja a' szívet ; az a' bájosan öszvecsukott száj , mellynek lángoló ajkai , mint két szellem lebegnek egymás felett ! Nem volt képes többé ezen tündéri látványtól meg-

válni. „Talán szólni fog? mintha meghajlott volna a' fej ezen ragyogó fejr nyak felett, mintha elfojtott sohajtás emelné melyét.“ 'S most pillanata végig villámlik a' termeten, 's egek! jobb kezében villogó pallos, baljában hajánál fogva egy sárga, elmerevült, vérefolyt emberfej; Juditot képezé. Halálos borzanat rázta-meg tetemeit, 's vérének minden cseppje szívébe tolódott. Lábai remegtek 's úgy tetszett, mintha ezen holt lények gúnykaczagva emelkedvén-fel helyeikből felé lépdelnének, 's közöttök legrémítőbbben e' leány felemelt pallossával. Villámsebességgel rohant-ki a' szobából 's csak akkor, midőn megint a' szabad ég alatt lehelt, 's az éj' enyhítő leblei körülfuvalták, találta-fel ismét mindmagát mind elvesztett érzékeit.

Lassanként elcsillapodott lelke 's csendesen ballagott haza felé. 'S ime, mintha láthatatlan erő vezetné az ismért útszában 's a' kedves lyányka' biztos lakja előtt állott. Minden álomban volt, egyedül a' kerti hajlékból csillogott gyertyavilág. Az ablakok a' kertre néztek, de

ha a' deszkakerítésen általment volna is semmit nem fogott vala láthatni, pedig, hogy őt még egyszer lássa, gyönyörű képét álmaiba elvi-
gye, ezen vágytól megválni semmikép sem tudta. Egy hárs állott a' kerti hajléknál, mellynek ágai az ablakok' felső részéig 's egyszersmind az útszára is kiértének. Arra határozta magát, hogy reá másszon. Innen kiláthatta a' szobát. Két ezüst karos gyertyatartó állott egy fekete asztalon, honnan a' szoba világosítást veve; mellettök egy vízzel töltött kád 's a' pamlagon és székeken törölő kendők elszórva. „Talán fűrödni fog a' kedves? Meglesse e?“ Így tűnődék, 's édes elragadtatás futotta-el tetemeit. Ekkor belép, 's mennyire több keccsel, mint minden egyébkor a' dicső lány. Egy könnyűded fejér pongyola öltözet folyta körül karesú termetét, 's barna fürtei kerekded gyűrűkben om-lottanak alá az ég' havát győző emlékek 's vállak-
ra. Képzetelekbe merülve lépdelt a' tágas teremben, 's most egyszerre megállapodván az ajtóra függeszté szemeit. Megnyilik az, 's a'

sánta öreg 's az ismert magas férfi, belépnek karjaikon vezetve a' kedves lánykát, kit Gusztáv Amália' hegyén látott.

Gusztáv' kedvese szédülni látszott 's csak az asztal tartóztatá, hogy össze nem omlék. A' márvány ábrázatu férfi, 's amaz utálatos agg megragadván a' szőke lánykát a' kádhoz hurczolák. Remegve hajtotta az hátra fejét, szívrehatólag függeszté esdeklő kék szemeit az égre, reszketve nyiltak meg halvány ajkai, 's úgy tetszett, hogy egy félénk sohajtást szalasztottanak-el. Ekkor hirtelen mellé lépett az ismeretlen, leszakasztotta a' kék szalagot 's a' liliumkebel' fátyolát 's szívébe dőfe egy villogó tört. Elhalt tagokkal függött a' boldogtalan teremtés a' kád felett 's patakként szakadt vére a' víz közé. Egy villám szökött keresztül Gusztáv' fején 's ezen félig hallható szóval: „Judit!“ élet nélkül hanyatlott az útszára. —

Illy állapotban találta Edmund, midőn hazatérne 's elviteté a' segédre kiáltott emberek

által. Napokig fekütt életjelenség nélkül, 's midőn magához tért bőszült képzelgésekkel tépelődött. Edmund nem távozott ágyától 's gyötrődő szorgalommal ápolta. Elfojták minden kedvencz multságát barátja körül való gondjai. Nem volt festő többé, nem hangművész 's bajvivó, nem volt semmi egyéb, mint orvos. Száz nemű könyvei a' gyógytudománynak körülré 's Gusztáv' beteg ágya körül heverték, 's éj és naphosszat tanult, tanácskozott, a' legjelesb orvosokkal. Hetek' elfolyta után, könnyebben érzette magát Gusztáv: de zavartan beszélt; 's Edmund rettegve vette észre, hogy őrzöngés háborítá-meg barátja' fejét. Csak féllesztendei fáradhatatlan ápolás mellett hagyta el az örültség: de helyébe a' szokott ábránd tért vissza, a' mi Gusztávnak természete volt. Mi okozta legyen mély 's hosszas betegségét nem tudta, emlékezetéből minden ki vala törölve.

Felgyógyulván orvosai' tanácsára utazni ment Edmunddal. A' külföld' egyik nevezetes városában történt az, hogy a' köz mulató he-

lyen ismerőseik' 's barátjaik' társaságában árnyékos fák alá telepedtenek, hol a' város' szebb népe pompában és ünnepileg sétálni szokott vala.

„Városunk bizonyára sok szépséggel bír, mond egy katonatiszt a' társaságból, de mint csillagok napkeltekor, úgy enyészik-el minden azon idegen mellett, ki néhány hét előtt érkezett bátyjával városunkba, 's kit minden csak a' szép idegen név alatt ismer.“

„Én valami visszalököt találok benne, mond egyike, a' jelenlévő ifjaknak, ámbár nem tagadhatom, hogy ő valódi szépséggel és pedig ritka szépséggel bír. Ne volnának halvány ábrázatán azok a' szikrázó, örökké mozgó szemek, melyeknek tekintete, mint hegyes tűr keresztül lövelli a' szívet, vélnők, hogy a' régiség' legszebb szobrainak egyike.“

„Tökéletes igaz, viszonz a' tiszt, 's mind te, mind mindenikünk jól cselekszi, ha kikerüli őt. Ki csak hozzá közelíte még a' legőrültebb szerelemnek lőn martalékja, 's mert ő

mind'g érzéketlenül maradt, néhány ifju már szomorú sorsot ért miatta.“

„De hogyan történik vala, mond Edmund szavokba szökőleg, hogy ezen Armida mind e' mai napig ismeretlen előtttem?“

„Mert soha sincs időd őt látni, felelt a' tisztt. Minap nem kellett vala lovagolnod, midőn hírül adtam, hogy itt sétál, sőt egy más-szor a' játékszínbe hívtalak, hol őt megjelenni bizonynyal tudtam: de te csaknem erőszakkal letartóztatnál 's talányokat kellett veled fej-tegetnem.“

„Itt jön ő, itt jön ő!“ kiálták hirtelen a' többiek, helyeikből felszökösve. Gusztáv, ki csak félfigyelve hallgatta a' beszédet hasonlag felkelt 's a' közeledő leány felé fordult. 'S íme, midőn annak pillantata az övével egybe találkozott, mint kő bálvány merevülten állá meg, 's egész szíve szemeiben lángolt. Körüle minden jelenet, mint lengeteg árny elenyészett, egyedül őt látta, őt ohajtotta. Most hirtelen egy merész lelkesedés ragadta-meg az egyéb-

ként bátortalant. Könyben úszó szemekkel rohant felé, 's nem ügyelve hely, 's illendőségre lángoló szavakban öntötte-ki elébe nevezhetetlen érzeményit. Az ifjú nemes, deli alakja, szemeinek ábrándos beszéde hatalmas benyomatot tettek a' leányra, megengedé, hogy véle sétáljon, sőt, hogy más nap látogatására lehessen. Most leve Gusztáv először megelégedett, vidám, beszédes; 's már harmadszori látogatásakor megkérte a' lyányka' kezét, ki meg is igérte azt, mert bátyja e' fényes öszveköttést nem ellenzé. Gusztáv boldog volt 's egy egészen új élet virult-fel előtte. Naponként nyugottabb, derültebb lett. Elhatároztaték, hogy a' menyekző Gusztáv' hazájában fog végbemenni. Készületek tétettek a' visszatérésre 's Gusztáv minden új barátit magával vitte. Több napi utazás után Gusztáv' kies falusi jószágába, melly nagy számú körülfekvő birtokainak középpontja volt, megérkeztek.

Edmund kedvencz világában volt. Egy vándor társaságot szerze-öszve, mellynek az ünne-

pet egy színdarabbal kelle megtisztelnie ; tűzi játékot készítete ; 's a' közel várasból viaszképeket hozatott , mellyekkel a' nézőket nem kevéssé meglepni reméllte. Még alig hajnallott , már a' kastélyt környűl futotta , parancsolt , rendelt , készületeket tőn. A' kastély' egyik része egy kellemes dombra nézett , melly alatt patak zuhogott-el , közel e' dombhoz fekűtt a' kert 's benne egy tágas üvegház czitron és narancsokkal ékesítve , ezek közé állongatta Edmund a' viaszalakokat , mellyek olly csudásan tűntek-ki a' falombok' vigályos zöldei közűl. A' játékszín az által-ellenti oldalra helyeztetett 's a' nézők' ülőhelyéűl , kik a' menyekzőre nagy számmal gyülekeztenek , az oldalsó emeletek' folyosóji szolgáltak.

Serena egyszerű nemzeti öltözetben jelent meg. Fejér selyem ruha folyta körül gyönyörű termetét ; derekát és gyöngén emelkedő melyét gyöngyökkel gazdagon felékesített váll köríté. Hosszú fátyol , mellyet gyémánt boglározatú nyil foglalt fejéhez , lebegett vállaira , melly-

nek liliumfejrésége szembeszökőleg emelte szépségét a' ragyogó fekete hajfürtöknek. A' fényes asztali készületet, melly épen most rendelteték a' szolgák által, vizsgaszemekkel keresztül futván eltűnt, 's minden ajak szépségei' dicséretét zengé.

Edmund is megjelent egy sereg falusi leánytól kísérve, kik kosarakban virágkoszorúkat hoztak. Felállta egy kevésbé emeltebb helyre 's tréfás beszélettel inté a' sereget, hogy rendeléseit a' menyekzői ünnepnél pontosan teljesítsék. Erre hangos kaczaj támadt, kivált midőn néhány ifjonz úrficskák a' leánysereg közé vegyűlvén kosaraik' vitelére segítségöket ajánlanák. „Nem figyelmeztetek? mond Edmund félig nevetve, félig bosszankodva, mingyárt megtanítlak engedelkenységre!“ 's azonnal elkezdte hasbeszédi ügyességét a' terem' minden szegleteiből jelengetni. Most rekedt, majd sivító, majd vastag 's mély hangok hallattak a' leányokra pörölve és szitkozódva; ugatás és vigyor, rőfögés és horty támadt a' székek 's asztalok megül;

annyira, hogy a' szegény együgyű lányok sikkoltva 's rémülten futkostak, egymást lökdösték, végre pedig kosaraikat elhajigálván kétségbe-esetten rohantak-ki az ajtókon.

„Egész házat felforgatod mond Gusztáv a' nagy zshivajra belépve. Melly boldog vagy, hogy víg kedved sohasem hagy-el, 's nem ismersz komor és bús pillantatokat.“

„Melly balgatagnak jutna eszébe ma búsongani, mond amaz. Ma mindennek bohón és tarkán kell váltogatva forognia. 'S hasztalan, mert ma nem figyelek beszédidre, bár melly okosak legyenek is. Képzeld, hogy én egy bűbájos vagyok, ki téged a' házasság' paradicsomába, de csak borzadályokon keresztül, viszen. Mint eszelős álom fog előtted minden feltetszeni; egy tréfával fogsz megvendégeltetni, mellyet a' legdicőbb egyszersmind a' legbohóbb öt személy fog előadni, aztán egy tűzijáték emelkedik olly magasan, mint a' leghalványabb csillagok' magassága; ezt követi a' közönséges táncz, melly egész kastélyodat, mint forgószél

körültombolja, az egészset tizenhárom dobból álló éjjeli musika fogja berekeszteni. A' mit pedig a' kerti szobában készítettem hathatós ijedelemmel fogja alatvalójidat meglepni.“

„Tégy a' mit akarsz csak engem kímélj, felelt Gusztáv. Még nem voltam olly belsőleg a' fájdalomtól elfogódva, mint ma. Nem azért, mivel életemnek e' nap ad irányt, 's szerelmeknek hazát; az élet' hiú létének földig nyommasztó érzete az, a' mi megvíhatlan hatalommal ver-le. E' zajgó készülétekben, ez örömmámornak közepette nekem csak gyász és aggodalom tűnik-fel. Úgy rémlik előttem, mintha egy isméretlen lépdelne végig ezen szobákon 's letépvn e' falak' virágkoszorújit engemet egy sötét, borzasztó éjszakába intene.

Az megint boldogtalan ábrándozásod, viszonoz Edmund, nem úgy beszélsz e' mint a' temetési hívogató, holott szerencse és gyönyörnek közepette vagy. Valóban te ezeknek egyikét sem érdemled. Semmi veszteség sem lehetne jelenleg ok reá, hogy homályos előérzetekkel

tépelődjél. Volnék én helyeden, fogadom, más lélekkel ürítgetném az öröm poharat. De ime, jó Serena, reá hagyom borongó pillantatidat felderíteni.“

„Gyönyörű barátném, mond Edmund a' közelgőhöz, nézze milly árnyak borongnak Gusztáv' homlokán, tekintsen reá 's teremtsen korányi pirulatot a' felhőkre.“ Ezzel ment.

„Serena! mond Gusztáv ábrándazólag a' gyönyörű szemekbe tekintve, kedves Serenám! valóban tekinteted elől elfut az árnyék, melly egész létemet körül lebegte 's mindég elfedni igyekezett. E' szemekben, hol annyi szeretet, jószág, magasság egyesült, nekem a' hajnal, az eget' legdicőbb fénye dereng. Oh, ha a' mennyboltozatnak minden csillagai lehullnának, a' nap egy fénytelen körré válna 's mindenfelé irtózat és sötétség rémítene; gyönyörű szemedet függeszteném a' végtelen égre 's újjá születnék az egész teremtmény, az emberiség buzgóbb szemmel tekintene az új napra, 's szebbek lennének a' föld' virágai.“

„Légy olly boldog , te kedves, mond a' gyönyörű leány , mint általam szerettettel : de ne borítsd-el lelked' komor képekkel. Nyugalom az öröm' legszebb kísérője. Mint midőn szelíd tavaszi eső után a' szomju föld megújul 's virágai felélednek , úgy derítse-fel lelked az öröm' malasztja.“

„Nem ilyen nálam az elragadtatás! felelt Gusztáv , egy háborgó vihar az , hatalmas zajjal tölti-el a' szívet , pusztít és ront : de vad lár-máját csak hamar halálcsend végzi.“

„Te gonosz , viszonzá a' kedves leány , illik e ez azon öröme is , mellyeket neked az én birtokom szerez ? Nem , azt nem hiszem neked. Mondják , hogy a' szerelem az oroszlánt is megszelidíti , felfegyverzem tehát őt a' báj' minden hatalmával , 's megszelidülve kell lán-godnak , melly életed' olly vadan emésztí , lábaihoz borúlnia. Tündöklő álmokban kell a' paradicsomot elődbe varázslania , 's az élet' tarka képeit szemednek egy igézve összehangzó képpé olvasztania. Ő fogja gondolatidat , midőn

a' csillagok közé tekintesz, hogy a' végtelenbe ne tévedjenek, vigasztalva visszainteni. Véled fog az elhervadt virág felett andalgani, 's megtanítani reá, hogy nincs örök halál örök élet nélkül. Tekints szemeimen keresztül szívem' mélyéig 's lásd, mi van ott egyéb, mint a' legtisztább szerelem."

Zuhogva csapkodtak öszve körülök az indulat' hullámai, felnyiladoztak karjaik 's némán süllyedtenek öszve, 's a' két egybe olvadt lélek a' legboldogabb legtisztább szerelem' hajnalától volt környül ragyogva. Feleszmélvén az édes mámorból a' kerti palota felé indulának. Zárva volt. Serena kulesokért kiálta, 's egy görbe hátú agg jelent-meg sántikálva. Rútul hajlongott a' kisdéd termet felett formátlan nagy feje. Kinyitá az ajtót 's ment.

„Kicsoda ez utálatos teremtés? kérdé Gusztáv. —

„Egy hív szolgája házunknak, felelt Serena, kinek hűsége meg fog békíteni külsejével. — Gusztáv gondolatokba merült.

„Íme, a' viaszképek! mond Serena a' palotában körül tekintve. Itt bizonyosan Edmund' tréfás lelke munkált. Hol szerezhette ő ezeket? — Milly csudásan jönnek-ki merő pillantataik 's mozdulatlan formájokkal a' fák' és virágok' eleven zöldei között!”

Mint álmából eszmélő veté-fel szemeit Gusztáv, 's kérdé: „mit mondasz?”

„Nézd csak,” mond Serena a' viaszképek' egyikére mutatván. Gusztáv oda pillanta 's minden vére felforrott. Az ismert kép volt, egyik kezében a' vérefolyt fej, másikban a' tündöklő pallos. Mint a' földhöz nőtt merevülten állta Gusztáv a' képre nézve 's csak hamar dühösen a' megrettent Serenára tekintve. Emlekezete megújult 's ama' borzasztó éjszakának minden szörnyei elébe termettek. Sikoltva rohant a' viaszalakra 's kiragadván kezéből a' pallost, mint örült, üzőbe vette a' rettenve futó Serenát. Halványan 's kétségbeesve futott a' leány 's Gusztáv sarkában a' villogó fegyverrel. Most elérte azt. A' görbe hátú öreg látta a'

szörnyű jelenést 's egy késsel oda rohant. De már késő. Gusztáv ezen dühös felsikoltással: „Judit!” Serenát a' földbe szegvén keresztül dőfte. Megpillantván az öreget hasonló dühhel neki rohant. Egy ideig küzködtenek: de csak hamar öszveszurdalva mindketten élet nélkül a' földre hullottak. Néma borzadással futott öszve a' nép 's az örömnapi halállal 's gyászosan alkonyodott-le.

AZ ELTÜNT IFJUSÁG.

1826.

Száll mosolygva hegytetőkről
 Rózsafényben a' tavasz.
 Jőnek vígalomra kelve
 Lyánykák, ifjak énekelve:
 „Üdvez légy, te szép tavasz!
 Üdvez légy, hajnalpirúlat!
 Halmok' illatos szele!
 És te csendes völgy' patakja!
 És te zengő fülmile!“
 'S ajkokon édesen olvad az ének,
 Hangzik az ormon, a' néma magányban;
 'S tánczkoszorúba fonulva kerengnek
 Vígán az ifju virányban.

'S ah, körülök mint viradnak
 A' szép kornak álmai!
 Szébbé válva mint derülnek
 A' mezők' virágai!

Kéjt lehel a' berek árnyaibúl ;
 Zengnek a' pásztori sípok ,
 Élnek az erdők ,
 'S lelkeken édeni béke virúl.

Csendes élményt találni
 Melly vidékbe térjek én ?
 Szerte bolygok andalogva
 Rét' völgy' hímes szőnyegén.
 A' kelő nap', 's a' virágok'
 Égi bája tűn elém :
 De mint hajdan , olly varázsló
 Arcczal egy sem int felém.

Oh tavaszmenny ! oh te hajnal !
 Halljatok-meg engemet !
 Hozzátok-meg napjaimnak
 Eltűnt rózsaeóvimet. —
 Ah de ők nem érzenek ,
 Csak mosolygva fénylenek.

Tí arany álmak !
 Az ifju világnak
 Mennyei képeivel
 Merre röptetitek-el ?

Nem jöttök ti vissza többé ,
 Messze messze tűntetek ,
 'S a' legszebb lélekvirágok
 Elhervadtak véletek.
 Hallgass-el , te völgy' patakja !
 Szűnj-meg zengni , fülmile !
 Hangotok csak búm' alakja ,
 'S veszteségem' festi-le.

Tűnnek évek , jönnek évek ;
 Köd 's homályra fény terül.
 A' leszállott esti csillag
 Reggel újra felderül :
 De az ifju kor kihervad ,
 Véle kéj és szerelem ;
 És nem hozza vissza többé
 Semmi földi kérelem.

B — A.

E G Y S Z Ó.

Lyánka! édes, csak egy szóra
 Nyisd-meg illatajkidat,
 'S mint egy hang az üdvösségből,
 Ifjuló szívemre hat.
 Csak kis szó a' mért esengek,
 Még is olly nagy, olly dicső,
 'S szebb világba lobban által
 Lelkem a' rég csüggedő.

Kérded milly szó? nézd a' rózsza
 Hajnal csókban mint pirul;
 Szüzvonzat' 's örömnilytában
 Keble illy szem jelre gyul.
 Ibolyákon azt susogja,
 A' nyáresti víg lebel,
 Rengve fészkén bájcserében
 A' madár azt zengi-el.

Csillagában a' teremő

Azt ír a mint kegyjelét ,
Hogy küzdési' szép jutalmát
Sejtse ott az árva lét.

Lyánka! édes , szép jutalmat
Adhatsz még te ide lenn ,
Mond a' hívség lelte kis szót ,
Érted égek, mond — igen!

KISFALUDY KÁROLY.

ASTÜANAX.

Astüanax dajkája felé rettegve vonúl-el '
Atyja' sisakjának ércz-ragyogásai előtt.
Hagyjanak élni tovább, nagy kisdéd, az Istenek — Hektor
Volt nemződ — nem kell félned az ércz-ragyogást.

KAZINCZY FERENCZ.

A' CSERMELYHEZ.

O selyme a' vizeknek,
 Kis csörgeteg,
 Víg árja nedveidnek
 Hová pereg?
 A' titkos völgy nyilatnál
 Mi vár, mi von,
 Hogy dőlsz, mint ha te volnál
 A' Balaton?
 Mért, mint ha nászra lejtne,
 Kereng habod,
 'S zeng, mint ha dalt rebegne,
 Kis oldalod?
 Tán szebb virág virágzik
 A' völgy' ölén?
 Tán szebb nap' fénye játszik
 Hüs rejtékén?
 Vagy Emmi' rózsa keble
 Hajnallik ott,
 Hogy olly nagyon siet le
 Futó habod?

Oh fuss, 's ha habjaidban
Hüvül alatt,
'S mint csillag, keble lassan
Leáldozand ;
Oh vidd e' rózsza bimbót
Vidd lejtve le.
Gyengéden szíve' halmát,
Csókold vele.
Mondd hogy, ki téged küldé,
Az én vagyok,
Hogy lángol szívem értte
'S hogy sorvadok.
'S ha még sem szán, fűszálra
Elváltozom,
'S kis talpait pirosra
Csiklandozom.

CSABA.

KARÁD ÉS ZEMÍR.

Repül Karád serény lovon
Távol nyugot felé,
Keletről jön, csatából jön,
Hol a' pogányt szelé.
Díjkincse sok, de szép Zemír
Még annyinál is többet ér.

Lágy nyergében remegve fut
Karád mellett a' szűz,
„Vitéz, félek, robajt hallok,
A' vész nyomunkban űz.“
„Ne félj leány, nem űz veszély,
Fák közt csapong, süvölt a' szél.“

Az ifju mond 's bátran halad
Sikon, völgyön, hegyen,
Még egy vadon, még egy folyam,
Mellyen ha túl megyen,
Ott a' kies magyar határ,
Hol nincs mitől remegni már.

Nagy a' vadon, mély a' folyam,
 Bizik még is Karád,
 Fülel, vigyáz, lovát üzi,
 Tüzes sarkantyut ad,
 'S utána már a' nagy vadon
 A' mély folyón is túl vagyon.

„Elj boldogúl, jó Musztafa,
 Enyhüljön bánatod,
 Hazám' egére hoztam át
 Sugár csillagzatod',
 Karom között lessz honni nő,
 Kihez hasonló több nem nő.“

Igy a' vitéz, de a' leány
 Gyakorta vissza néz,
 Könyűk ragyognak arczain
 'S szüvébe bút idéz:
 „Öröm, remény, jaj, félelem,
 Felváltva játszanak velem.“

Derűlj ki búdból oh Zemír,
 Közelget ős tanyám,
 Sohajtva vár, örökre vár,
 Ott jó atyám, anyám,
 'S öcsém a' fürge kis Lelész
 Idvezlő csókokkal tetéz.

A' pár szóváltva mendegél
 Vezérök est — sugár,
 'S vágyó szemökbe ütközik
 Az ősi sziklavár.
 Köröskörül mint őrfalak,
 Setét erdők hullámzanak.

Erdő alatt megáll Karád
 'S leszáll Zemír vele,
 Hűvös homály lebeg reá
 'S az alkonyat szele,
 Kapkodja könnyű fürteit,
 Lágyfű csókolja lépteit.

„Zemir, szerelmem csillaga,
 Végére jár utunk,
 Ma, míg az esti fény dereng,
 Fészkünkbe feljutunk.
 De sziklabércz van ellenünk,
 'S megnyugva jobb rá küszdenünk.

Susogva folydogál ihol
 A' völgynek csermelye,
 Mellette bokrok lengenek
 Virágok' enyhelye.
 Fűresszd patakban arczaid'
 Virág ékítse fodraid'."

Szól 's ő sűrű lombos cserárny
 Alatt elszenderül,
 Illatfűzért köt a' leány
 Az alvó hős körül.
 Vidúl, bút, félelmet felejt,
 'S tovább tovább dalolva lejt.

Ébred, kel, és körül tekint

A' bajnok, 's vére hűl,

„Zemír, Zemír“ hiába zeng

Völgyön belől, kívül.

Lovára kap, de hajh! hova?

Bizonytalan fut tétova.

Lapúl a' fű, dobog a' föld,

Vesz és vált száz utat,

Bokort, fát, tért, tetőt, szugolyt

Riadva felkutat,

'S a' lányt nem, csak szép sávolyát

Látja, mint tépdese az ág.

A' nap kel, és a' nap leszáll

Utban 's uton kívül,

Nyomot keres, messzére bolyg,

Szüvén vad szándok ül.

„Düh, 's bosszu légyetek velem,

A' rablót hogyha fellelem.“

Halad, 's a' völgy' homályiban
 Tér zöld hajlék felé,
 Nyögést hall „Ő nyög itt talán“
 'S kardrántva lép belé.
 De, ím, agg szolgáját leli
 Siró Lelészt mint kérleli.

A' színben két új sírhalom
 Tűnék elébe még,
 „Mi gyász - fedélt lel itt szemem
 Segélj kegyelmes ég!
 Öcsém, 's te agg, e' sír alatt
 Mondjátok-meg, kik nyugszanak ?“

„Atyád, anyád enyésznek ott,
 Meggyilkolá Keled,
 Ósváradon parancsol ő,
 'S aczélt fen ellened.
 Mi száműzetve védtelen,
 Rejtőzködünk e' vad helyen.“

„Atyám, anyám nyugodjatok,
 De bosszunak tüze,
 Eméssze azt, ki rajtatok
 Illy rút gonoszt üze.“
 Szólt 's mint egek' villámlata
 A' vár uton felvágata.

Ki és be a' boltos kapun
 A' nép tolongva dül,
 Innepi öltözet fedi
 'S képen öröm jel ül,
 Csak hős Karád néz komoran,
 'S a' hídra fel, mint szél, rohan.

„Népek, benn a' vár' udvarán
 Mi vigság zengedez?“
 „Új várurunk' vitéz Keled'
 Menyekző napja ez,
 Ah szép menyét hozott urunk,
 Török leány menyasszonyunk.“

Borzasd, 's új bosszuláng 's gyanu
 Kel a' bajnok' szüvén,
 Alatta a' nászok közé
 Szorong a' karcsu mén,
 'S szemébe hajh! ki ütközött?
 Zemír a' vő karok között.

„Zsivány, 's hölgymartalócz, enyém
 E' vár 's menyasszonyod!
 Add vissza vagy kaczer szemed
 Legitten béhunyd.“
 Fegyverre kel legott a' vő
 Magát, nejét hogy ójja ő.

Mint két had a' két vő zajong,
 Aczél aczélba vág,
 Rémülve a' násznép vonul,
 'S a' küszdő pálya tág.
 Karád villámgyanánt vadul
 Suhint, 's Keled a' porba hull.

Ölelni fut Zemírt a' hős
 Ad és fog hű kezét,
 Keblébe bús keserv helyett
 Száll édes érczet.
 'S kiért vivott pogány mezőn,
 Szép hölgye dül ölébe hón.

CZUCZOR.

M I F Á J?

Nagy, de rövid bántás nem sujtja-le lelkemet; az fáj,
 A' mi kicsiny 's lassún kínozt-el; ah az epeszt.

KAZINCZY FERENCZ.

HÁROM EGYSZERRE.

Vígjáték egy fölvonásban.

Személyek:

Lorányi tanácsosné.

Adel öccsének leánya.

Ormi Sándor.

Balkay Móricz.

Lajos, vadász.

Márta, kulcsárné.

Fülöp, Ormi' inasa.

Ferus, Balkay' inasa.

A' dolog történik Lorányiné jószágán.

Kies völgy, jobbra remetekunyhó áll, elől fa és
alatta pad, köröskörül erdőség.

O r m i. remete ruhában. Ugyan sokáig hoz-
nak hirt. Lelkemre! kelletlen dologba kap-
tam, az a' kunyhó valóságos bagolyfészek —
's ez legyen lakásom? ez a' szörruha is retten-
tő meleg — majd elolvadok. körül néz. Senki
sem lát, le veled csukla, szinte könnyebben
lehellek. Hm! hm! mit nem tesz az ember egy
gazdag leányért, én remete, a' legnagyobb
világ fia, hahaha! Jupiter könnyebben jutott
ugyan kedvesihez, mint hattyú, mint aranyeső;
de mint szegény föld' gyermeke így kell mes-
terkednem. Isten neki! csak sikere legyen. Hah
valaki jön — most ugyan csak komolyan kell
magamat viselnem. a' csuklát fölhuzza 's padra ül.
Itt mélézzunk.

M á r t a. jó. Jó napot atyám uram!

Ormi. Üdvözlégys, édes leányom, mi jót hozsz?

Márta. Andor hajdu bémentette kegyelmedet, és a' méltóságos asszony szívére vevén kívánságát nem ellenzi ha kend e' völgyben letelepedik, maga is megnézi kegyelmedet, mert különben is itt a' kisasszonyal gyakorta megfordul.

Ormi. Úgy! hát te ki vagy, édes leányom?

Márta. Márta nevem, becsületes özvegy és kulcsárné a' kastélyban — im átadom a' hajlék' kulcsát.

Ormi. Köszönöm édesem!

Márta. Édesem! — no no, majd jobban megismerkedünk; o az előbbi remete, az Isten nyugossa, itt sok órát elpapolt velem.

Ormi. Én is ajánlom magamat, kedves ifju asszony.

Márta. Szívesen szolgállok, a' mivel lehet.

Ormi. Jó szívéhez mingyárt is egy kéréssel folyamodom: ha béavatnál a' ház' környülállá-

saiba, tán egykor jó tanáccsal használhatnék — megczírogatja. Tedd azt, édes leányom.

Márta. Millyen udvariás atyám uram, millyen fejr puha keze van, kitetszik, többet elmélkedett mint dolgozott. Tehát házunkat ohajtja megismerni? az legkönnyebb. A' ház' feje Lorányi tanácsosné ő méltósága, igen gazdag asszony, de jó asszony; kevély, mindig őseit emlegeti, de jó asszony; fösvény, de jó asszony; szüntelen morog, de jó asszony.

Ormi. Szóval szörnyü jó lélek — értem édes leányom; de imént kisasszonyt is említettél.

Márta. Adel kisasszony, az asszonyság' öccsének leánya, árva, de maholnap igen gazdag lesz, ez mind reá száll; különben jó teremtés, ugy nőtt-föl mint a' virág a' völgyben, többnyire jó kedvü, a' világot nem isméri, ritkán is távozik innen, legfeljebb egy ugrásra a' szomszéd városba megy vásárlani.

Ormi. Úgy.

Márta. Azonban még is elvan jegyezve.

Ormi. El — el van —

Márta. Mért csodálkozik atyám uram? —
szinte megakadt szava —

Ormi. O nem — csak — tehát el van
jegyezve?

Márta. Igen, mint a' nagy urak szokták,
még mátkáját sem ismeri. Az ifjú' atyja Zodány
ur végezte-el az asszonysággal, azért is neveli
itt, hogy más ifju embert ne is lásson.

Ormi. Hm. hm! és a' vőlegény?

Márta. Úgy hallom utazni van, ha meg-
jön mennyekző lesz, de mikor, nem tudom.

Ormi. Így hát fiatal férfi nincs is a'
háznál?

Márta. Egy Lajos nevű vadász fia van itt,
a' vőlegény' atyja ajánlotta, de azt kiüldözzük;
olyan rátartós ő kegyelme, rám is csak úgy
félvállal néz, pedig az öreg asszonyság után
én vagyok az első a' kastélyban.

Ormi. Csak üldözd-ki édes leányom,
a' büszkét meg kell alázni — czirogatja. illy derek
asszonyt.

Márta. Hehehe! milly jó módja van kegyelmednek. Tehát nálunk marad? — de egy kérdést mingyárt kell tennem: mondja meg nekem kegyelmed, mi okból remetéskedik? hisz úgy látszik még jó erőben van, szemei tüzesek —

Ormi. Én lemondottam a' világról —

Márta. De miért?

Ormi. Majd máskor, édes leányom — erre napok, hónapok kellenének.

Márta. Úgy — tán szerencsétlen szerelem — oh az a' szerelem! — No semmi — semmi — hát itt marad? majd ágyról is gondoskodom; a' boldogult remete szalmán hált, de az öreg volt, annyi ésszel sem birt mint kegyelmed, nem is csoda, kukta volt csak egy klastromban, onnan jött ide. Most megyek — minden jót addig is. el.

Ormi. Hahaha! ezt az agg harangot meghódítám, majd használok, sokat azonban nem merek rá bízni mert csevegő — csak a' leány jönne, ha olyan ártatlan annál könnyebb lesz

játékom; csak szívét nyerhessem el, vigyázhat az öreg sárkány, utazhat a' jegyes, ha más-képpen nem megy, ellopom. Itt jó megint — komolyan a' padra ül.

M á r t a. Jó. Valóban, majd elfelejtém a' javát — tehát élelme iránt ez a' rendelés van: mindennap kis kenyeret kap, kis turót vagy levest mellé; amott a' fűz között a' legtisztább forrás bugyog, télen sem fagy-be.

O r m i. O! o! félre. Szép kilátás.

M á r t a. Minden csötörtökön és vasárnap kis hust, minden nagy ünnepen egy ital bort.

O r m i. O én hozzá szoktam a' sanyarúsághoz.

M á r t a. No no! hisz azért mi is tudunk ám valamit félre csipni — az ember néha csak vétkezik, hogy illy szent emberrel jót tegyen. Nem sokára látjuk egymást. el.

O r m i. Ördög pokol! kenyér, turó, víz! megsoványodnám én itt a' szerelem mellett--néz-zük a' kunyhót! kitarja Ah! szép palota, szűk, de sötét 's a' társaság benne, szunyog és pók,

az ékesség, halálfő; köszönöm szépen, ez ugyan nagy áldozat, de bosszonkodom is ha elszalasztom a' leányt — körül néz és háromszor tapsol,

Fülöp. ki jön a' sűrüből. Hallom uram.

Ormi. Elhoztad a' szükségest?

Fülöp. Itt a' papiros és írószerszám.

Ormi. Jól van, tán levélre lesz szükségem.

Fülöp. Itt a' pisztol.

Ormi. Csak tedd-be, mind az asztalra. Fülöp úgy cselekszik. Védő eszköz kell, itt éjjel farkas is megfordulhat.

Fülöp. Nem parancsol egyebet nagysád?

Ormi. Fülöp, én itt igen sovány asztalt reménylek, itt a' pénz, hozz az útmelletti fogadóbul nékem sültet 's néhány üveg jó bort; de vigyázz, bokrok között járj, hogy senki meg ne lásson.

Fülöp. Értem uram!

Ormi. Ha néhány könyvet találsz a' fogadónál hozd-el kölcsön. Fülöp el. Most meg-

nézem a' forrást, kis hűtés kell a' szív', 's ennek a' leppentyű' hevének. el.

Balkay remete ruhában és Ferus lappangva jönnek.

Ferus. Senkit se' látok. — Ez a' remeteség nagyságos uram, a' miről hallánk, még tegnap senki sem szállt bele; a' mi a' házat illeti arról tudósítám nagysádat.

Balkay. Voltál a' kastélyban?

Ferus. Akartam, mint vándor inas jelentém magamat, de lehetetlen beszökni, a' kastély árokkal, meg nagy fallal van bekerítve, hajdan vár lehetett. Egy kapuja van, de ott is széles izmos hajdu áll, ki minden idegent elutasít; ezzel is megbirkóztam volna, de tenyere olyan mint az asztal; kértem, de süket, pénzzel kínáltam, de póznával felelt.

Balkay. Így hát várni kell, ez a' ruha tán czélomhoz segít. Most távozzál, vonulj a' sűrűbe, ott a' dombon, ha szükségem lesz rád, majd fűtyülök.

Ferus. Sok szerencsét, nagyságos uram !
el.

Balkay. Lássuk tehát mire mehetünk ,
a' mint csak felületesen a' környülállásokat
értém , nem olly nagy babonáság a' szép , gaz-
dag leányt hálomba kerítenem ; csak a' kastély-
ból egy biztost nyerhessek. Itt lenne hát lakásom !
a' kunyhóhoz megy. Vallyon nyitva e' ajtaja ?
kitárja az ajtót. Mi ez — író szerek — fegyver —
hát még is volna itt valaki ? — Itt a' padra pi-
henek , míg valaki rám öltök. a' padra ül.

Ormi. jó. A' víz jó ; szinte fölelevenített.
Most lesre — Ezer villám ! ki ül ott a' padon ?
képzelés — vagy való ? ez remete !

Balkay. Mit látok ? remete ! micsoda bol-
dogtalan szél hozta ezt ide ? most segíts hazug-
ság — tettetés.

Ormi. Már csak megszólítom. Balkayhoz.
Isten velünk , domine confrater — honnan tűnt
elé , mit keres itt ?

Balkay. Én szegény öreg bucsut járok ,
de lábaim gyöngébbek az akarathnál , e' reme-

teségről hallván ide tértem néhány napi pihe-
nésre, nem gyanítám, hogy ez a' magány el-
legyen már foglalva.

O r m i. Én ma jöttem 's az' uraság' enge-
delmével itt akarom tölteni csendes napjaimat.

B a l k a y. Annál jobb, így legalább bizo-
nyos felvételt remélhetek.

O r m i. Szivesen domine confrater, de a'
hajlék — üres, még nem voltam képes meg-
szerezni a' szükséges házi szereket, még a' jó
emberekkel ismerkednem kell.

B a l k a y. Semmi, nekem csak annyi föld
szükséges, a' mennyit testem beföd — tán meg
is hálálhatom.

O r m i. Mind igen szép — de most épen
— tudja domine confrater, sokszor vannak
olyan környülmények, az ember örömetst tenne
valamit, de nem tehet.

B a l k a y. Igen a' világ' fijainál, de nálunk
vége az illy mellekes tekintetnek — különben is
úgy hiszem ezen ruha testvéresít bennünket's félig
meddig tartozássá teszi a' kölcsönös szolgálatot.

Ormi. félre. Átkozott kölöncz, nem tudom lerázni; ez a' vén ember még elhiresít 's gyanussá tesz; már magamhoz kell vennem, de rácsukom az ajtót.

Balkay. félre. Mint tünődik, nem is csodálom, ilyen lyukban nem lehet igen kedves a' vendég; de nem megyek el nyakárul.

Ormi. Ámbár a' magányt óhajtom, a' felebaráti szeretet győz még is szívemen, azért domine confrater osszuk-föl a' hajlékot, a' mennyire elférhetünk; ha tetszik domine confrater menjünk a' kunyhóba. bemennek.

Lorányiné, Adel, Márta jönnek.

Lorányiné. Nem győzőm eleget mondani, édes hugom: én nem bánom, ha a' fiatal leány derült, jó kedvű, sőt inkább szeretem; de sohase' felejtse-el a' dicső vérenek tartozó méltóságot. Minő könnyelmű, csintalan, nemtelen ötlés vala tőled Adel, egyik ősödnék tintával bajuszt mázolni.

Adel. Ne haragudjál, kedves nénikém, többé nem cselekszem, magam se tudom mi jött eszembe.

Lorányiné. Nem is szolgál egyéb menetségedre, hanem hogy nem tudtad mit művelsz.

Adel. Mikor a' többi mind olly üstökös szakállos, ez se' legyen simább, gondolám —

Lorányiné. És tudod e' ki volt az a' tőled bemázolt dicső férfi? ő nemzetségünk' egyik fő csillaga; dicső emlékü Zsigmond királlyal ő felségével Rómában járt, jelen volt, mikor a' feljebb említett király császárnak koronáztatott. Képzeld, nem dagad szíved? a' te őőd Romában! egy császár' társaságában!

Adel. Ah édes nénikém, régen volt az már, tán nem is igaz.

Lorányiné. Régen — haha! ezen szóban ekszik a' dicsőség! ez a' hatalmas gyönyörű szó régen, ad érdemet, tekintetet, és méltóságot.

Adel. Édes néni még sem akar öreg lenni, pedig az az ember régi, ki soká él.

Lorányiné. Hallgass gyermek! őskrül van a' szó, 's ezzel csak azt akarom mondani: melly embernek ősei nincsenek, nincs familiája, 's a' kinek familiája nincs, nem ember! az az ember ugyan, de mi azt a' nép, a' pór közé számláljuk. A' mi genelogiánk hálá istennek, már két rőfnyi hosszúságra nőtt írásban, 's még háromra is fölnőhet.

Adel. Hahaha! tehát rőffel mérnek benünkét?

Lorányiné. Gyermek vagy, nem érted; majd ha eszed megérik, más szemmel nézed a' dolgot.

Adel. Ah édes néni, mikor érik meg eszem? hidd-el alig várom.

Lorányiné. Az is megjön, majd ha negyven esztendő't meghaladtál —

Adel. Huh! 's akkor én is őszanya leszek.

Lorányiné. Itt fekszik az okosság, majd ekkor látod nyilván mi az ősz, 's meg is kell ismerned, mert maholnap te is új leány-ágot fogsz adni nemzetségünknek.

A d e l. Azt nem értem.

L o r á n y i n é. Hehe! hogy is értenéd, te kis galamb, te.

A d e l. Magyarázd-meg, kérlek.

L o r á n y i n é. Majd, majd, hehe! csak várj te kis dicső vér, még most nincs idő — de szólnék egyébből, hej Márta!

M á r t a. Méltóságos asszony!

L o r á n y i n é. Hol az a' bejelentett remete? kívánom látni, miért nincs itt?

M á r t a. Tán a' kunyhóba lesz mingyárt megnézem. a' kunyhó' ajtón koczog. Atyám uram.

O r m i. Hallom, hallom! az ajtónál Balkayhoz Domine confrater maradjon itt vesztég. ki jó 's beteszi az ajtót.

M á r t a. Ő Méltósága Lorányi tanácsosné, a' mi kegyelmes asszonyunk akarja kegyelme-det látni.

O r m i. A' mennyi hajszála van ő méltóságának annyi áldás szálljon reá.

A d e l. Hihih!

Márta. Hogy tud ilyenkor nevetni a' kisasszony? nem illik, sőt nem is szabad.

Adel. Márta, jer csak, néninek nem jut áldás, hiszen parókája van.

Márta. Isten bocsáj, hol jár megint esze.

Ormi. A' kisasszonynak pedig olly szerencsét adjon az ég, a' millyent szépsége érdemel. magában. Hah! milly bájos szemek, milly termet, milly elevenség! Balkay kidugja fejét az ablakon.

Lorányiné. Mit beszélt kegyelmed?

Ormi. Rövid esdeklést küldöttem az éghez a' méltóságos ház' javáért.

Balkay. magában. Itt van ő is, milly sugár alak, milly teljes, gömbölyű, hah! milly kiseded lábak!

Lorányiné. A' mint értem, kegyelmed itt kívánna remetéskedni?

Ormi. Egyetlen 's fő kívánságom.

Lorányiné. Nem ellenzem, mert illy ruhában valami különösség fekszik, a' régi korba varázsol-vissza, mellyben őseim éltek;

de mit tud kegyelmed? — mert én ingyenélőt nem szoktam táplálni.

Ormi. Imádkozom a' méltóságos házáért.

Lorányiné. Az mind jó, de mellette valamit szolgálni is lehetne; megholt remetém erdőkerülő volt, harangozott 's néha kertben is dolgozott.

Ormi. félre. Ezer mennykő! szép hivatalra kapok.

Balkay. magában. Ugyan jó hogy vendég vagyok, engem csak megkémél.

Ormi. A' mennyire öregségem engedi én sem vonom-el magam' a' szolgálatától, kivált a' ház körül.

Lorányiné. Hol és mi volt előbb kegyelmed?

Ormi. Én? — igen — mit is mondjak? — én jó szülektől származék, de fentebb ihletés korán elhagyatá velem a' csalárd világot és csendes elmélkedésre birta lelkemet — én soká utaztam 's leginkább a' szép természetet vizsgálom — o, én a' kisasszonyt sok szép 's jóra taníthatnám.

Lorányiné. Meglátjuk — de milly nemzetségből származott?

Ormi. Engedelmet. Mikor ezen szőrruhát vevém magamra, vérem iránt hallgatást kelle esküdnöm.

Márta. Semmi az — majd kiveszem én.

Lorányiné. Mért hallgatást? ha jól emlékezem, egykor ezen ruhát a' királyok sem átolták; lám Salamon király is remete lőn a' mint a' historia mondja.

Adel. Mikor hadát jól megverték.

Márta. az ablakhoz pillantván térdre hull. Minden jó lélek az Istent dicséri! a' megholt remete' lelke! ni, ni! világos nappal ott kandikál-ki. —

Lorányiné. Mi az? minő agg fő az ottan?

Balkay. magában. Ideje már hogy rám is kerüljenek.

Ormi. Szegény collega, ki búcsut jár 's elgyöngyülván 's bizonyosan Méltóságod' őseitől nyert nagylelkűségéről hallván, ide tért néhány-

napi pihenésre: én addig a' kunyhóba eresztém, még Méltóságod iránta végezni méltóztatik.

Márta. Jaj, be rám ijesztett, nem is tudom mért dugdozza-ki fejét. Méltóságos asszony, amazt üzzük el.

Adel. Pihenni jött szegény, mért ne maradna itt néhány napig; nemde néni itt tartod?

Lorányiné. Hadd jöjjön színünk elébe.

Ormi. Tüstént kihivom! domine confrater?

Márta. Nekem emez jobban tetszik —

Lorányiné. Jó házból való, ezt még bővebben ki kell tanulnunk.

Balkay. jó. A' szerencse ürítse-ki egész tárházát e' méltóságos házra! én szegény vándor jó szíveket keresek 's itt meg is lelém; csak néhány nap kérek fedélt, és örök hálámat hagyom utánam. Én különben a' Bakonyban élek, hol mindenféle orvos gyökereket szedek, azoknak erejét megvizsgálom 's így az emberiség javára dolgozom.

L o r á n y i n é. Hála az égnek , az idő javul , a' régi jámbor szokások ismét feltűnnek. Nem bánom néhány nap itt nyughatik kegyelmed , 's minthogy e' hajlék olly kisded , egyik a' kastélyba jöhet. Márta legyen gondod. Jer Adel. elmennek.

M á r t a. Helyet csinálók , aztán eljövök. el.

B a l k a y. Ezer hála! — félre. A' kastélyban lesz alkalmam. —

O r m i. Ennek kell itt maradni. Balkayhoz. Domine confrater , minthogy nyugyalmat óhajt 's oda benn a' zaj közt azt alig lelné-föl , testvéri szeretetből én megyek a' kastélyba.

B a l k a y. Nem, domine confrater, minthogy jámbor életének ezen helyet már választá , nem akarom elmélkedésiben háborgatni , azért én megyek a' kastélyba.

O r m i. Nem domine confrater , minthogy vendégem kegyelmed , én sokkal gyöngébben érzek , hogysem innen megint eltérni hagynám , inkább én tágulok , 's a' kastélyba megyek.

Balkay. Épen azért, domine confrater, nem akarok visszaélni jó szívével, 's úgy is mint utas én megyek a' kastélyba.

Ormi. fojtott haraggal. Én úgy hiszem, domine confrater, már illendőségből is kellene engednie.

Balkay. tüzesen. Bocsásson-meg, domine confrater, én úgy hiszem, a' házi barátság' első törvénye: engedj a' vendégnek.

Márta. jó, kosár kezében. Nemde fris vagyok. —

Ormi. Mint a' jó gondolat.

Márta. Balkayhoz. Kegyelmed jön a' kastélyba?

Balkay. Igen! csak menjünk.

Ormi. Édes leányom, ezen jámbor ősz itt inkább nyughatnék, én megyek a' kastélyba. titkon Majd beszélgessünk, sok titkot közlök.

Márta. Igen jól van, kend az én emberem.

Balkay. Ha jól értém, engem rendelt oda a' Méltóságos asszony.

Márta. Az én gondom. Ormira mutat. Ez fog velem jőni; köszönje-meg kegyelmed, hogy eledelt hozok, itt ebben a' kosárban talál kend kenyeret, túró.

Ormi. Amott a' fűz között hús forrást. Ha tetszik, édes leányom, induljunk.

Márta. De beszéljen ám aztán kegyelmed. el Ormival.

Balkay. Makacs, bárdolatlan ember ez a' remete, de hol is vette volna a' nevelést? különben javát keresi, ki tehet ellene; már csak itt megülök, tán erre jön a' szép csillag. leül a' padra. Csiklándos dologba kaptam, de a' tárgy megérdemel egy kis nyomorúságot; szép — no ezt csak találhatni, de olly gazdag — ez, ez a' rugótoll, melly nélkül mai világban a' szerelem' öröme igen hamar ürömmé válik.

Fülöp. jó kosárral. Pszt! pszt!

Balkay. Inas! kit keres ez?

Fülöp. Aha! ott ül. Hoztam sültet, bort, könyvet is.

Balkay. Ki vagy? kit keressz? mért meredsz úgy rám —

Fülöp. Az ur — atyaságod — előbb itt más forma remete volt.

Balkay. Az a' kastélyba ment.

Fülöp. félre. O hát semmi baj.

Balkay. Kit szolgálsz? —

Fülöp. A' szomszédban — azt nem mondom-meg. Ajánlom magamat.

Balkay. Megállj, ha mondani valód van, közöld velem, majd én megmondom neki — ezt a' kosárt bizvást itt hagyhatod. Csak add ide fiam! ne vonakodjál. elveszi a' kosárt.

Fülöp. Nem tudom mit tegyek?

Balkay. Jer, ülj mellém; ki urad?

Fülöp. A' szomszédban lakik, de nem akarja, hogy jótéteményeiről szóljanak az emberek. Mennem kell, de átadja ám kegyelmed mind ezt annak a' másik remetének. magában. Már nem tehetek róla, ha hiba történt; majd meglessem uramat. el.

Balkay. Ez a' remete nagy kópé, úgy látszik, a' eselésekkel tart 's azok hizlalják. — Lássuk, mit hozott. Ah! kappan, két üveg bor; ezt az alamisnát én teszem-el, itt a' gyomornak úgy is rossz kilátása volt. Hát ezek minő könyvek? Hahaha! Báró de Manx, A' Szerelem' Gyermeke; már ez remetének való olvasás. Most a' kunyhóba, 's ha jól laktam egy levelkét irok 's valami módon a' kis leány' kezébe juttatom. el a' kosárral.

Adel. jő. Hahaha! kiszöktem az öreg nénitől, csak Lajos jönne már, őt kivéve mindenütt olly barázdás képek állnak előttem, mintha az idő csak ide járt volna szántani; de leginkább kíváncsi vagyok, millyen az az én vőlegény uram, én agyon nevetném magamat, ha olyan feszes, mint azok az ősi képek oda benn; ha még is olyan lenne mint Lajos, tán jobban örülnék neki, de így — ah istenem, istenem, még is szomorú vagyok.

Lajos. jő. Illy egyedül édes kisasszony?

Adel. Hogyan rám ijesztasz te gonosz?

azért sem mondom-meg, hogy felőled gondolkodtam. Honnan jössz?

Lajos. Az erdőből.

Adel. Mit lőttél, mit hoztál?

Lajos. Semmit.

Adel. Az nem sok, rossz vadász vagy te Lajos.

Lajos. A' kisasszony az oka.

Adel. Én! hahaha! nincs eszed Lajos.

Lajos. Egy fülmilét hallottam, meg is lestem, de nem lőttem-meg, azt véltem Adel énekel. Gerliczét láttam, de nem lőttem meg, mert olyan szelíd mint Adel. Özecskét láttam, ahhoz sem lőttem, mert olyan karcsu mint Adel.

Adel. Ha rókát látsz, ahhoz sem lősz, mert olyan hamis szeme van mint neked; rossz vadász vagy te Lajos.

Lajos. Hogy is lennék jó, mikor minden lépten mást lát szemem; ha violát látok, mingyárt Adelre kell gondolkodnom; majd szép gyöngy virágra akadok 's mingyárt Adel feje színe jut eszembe, 's így minduntalan valami

szépbe ötlöm 's mindég Adelre kell gondolkodnom. Hát a' kisasszony mit mivel ha maga van?

Adel. Én, a' vőlegényen búsulok. Te Lajos, ha engem elvisznek, te velem jössz.

Lajos. O igen szivesen, de —

Adel. Minek a' de, ha szivesen jössz?

Lajos. Ahhoz a' vőlegénynek is lesz szó-lása.

Adel. Néni azt mondá: az asszony másadik személy a' háznál, így nekem is lesz szó-lásom, 's én azt parancsolom jőj velem!

Lajos. Ah édes kisasszony!

Adel. Mért sohajtozol! nem szeretsz a' falun lakni? én is tán inkább volnék a' városban, ott annyi czifra embert látni, aztán hogy kergetik egymást az utszákon; de néni azt mondá: míg a' leány kisasszony, nincs akaratja. Lajos! te is ugy kandikálsz a' kalap alá mint a' városi úrfiak? szinte hallám hogyan szidták a' fátyolt, mellyet néni képemre tolt.

Lajos. Az ember örömet néz a' csillagos égre, olly vonzók a' szép szemek is.

A d e l. Hát az enyéim vonzók e ? nézd meg Lajos.

L a j o s. Igen is megnéztem, egyenest a' szívbe lövellnek.

A d e l. Kitetszik a' vadász, mingyárt a' lövésről szólsz ; ha szívbe lőnének már te sem élnél.

L a j o s. Oh, meglőtt szívvel is élhet az ember, de millyen életet — magamról tudom.

A d e l. Ne beszélj olyan bús hangon, még engem is elszomorítsz, pedig ha vőlegényem eljön elég időm lesz busulni. Lajos, valamit kérdezek, de őszintén felelj ; vannak e őseid ?

L a j o s. Lehetnek, de nem tudom.

A d e l. Elég rossz, ez nagy kár, keresd-ki valahogyan.

L a j o s. Mi végre ? az üres erszény mellett az ő sem használ.

A d e l. Mi közöm nekem erszényedhez ? s ha szeretnél illyet elő sem hoznál.

L a j o s. Ah édes kisasszony, hát szabad volna szeretnem ?

Adel. Mért nem? neked senki se tiltja, de nekem.

Lajos. Hát ha nem lenne tiltva, kit szeretne a' kisasszony?

Adel. Szeretnéd ismerni? nem mondom meg.

Lajos. Még is, édes jó kisasszony, ki lenne az a' felette boldog?

Adel. Ne nézz úgy rám, még megmondom, hogy Lajosnak hívják. Jaj nekem, mit szoltam? ha nénikém megtudja.

Lajos. Adel! kedves Adel!

Adel. Tudod e' hogy nem illik hozzád velem illy meghitten szólni, most haragszom, 's olly hamar nem leszek veled együtt, érted, nem leszek körüléd —

Lajos. Akkor olly szerencsétlen lennék, milly boldog most valék.

Adel. Lajos! egy ősképet elmázoltam, tisztítsd meg, majd én segítek. elszalad.

Lajos. Nem! ezen szemek nem csálnak, én eleget tudok. Adel! — el.

Balkay. Jó a' kunyhóból, A' gyomor rendben volna, a' levél megírva, most csak alkalom lenne mingyárt haladnék. Egy segéd igen szükséges volna, de ki? a' remete, ez úgy hiszem' fűrt fejű, vén farkas, ez jó bér mellett megtehetné — ájtatos képpel a' leányhoz furhatná magát. Hah várva! itt jön — de mért hagyá el a' kastélyt?

Ormi. Jó. Domine confrater, nem de hamar visszatértem? én előbbi kívánságát fontolóra vévén, csak ugyan átláttam testvértelen tettemet, azért is helyet adok a' kastélyban, hol jobb dolga lesz mint itten, az a' jó kisasszony mint atyját ápolni fogja.

Balkay. A' kisasszony!

Ormi. Bocsásson meg, domine confrater, hogy előbb makacszkodék, de tudja mint új lakos, az ember örömet ismerkednék, és a' jövőre — de sapienti sat —

Balkay. Elég édes atyám, látom még is jó ember és szívessége engem is nyíltságra bátorít; tudja-meg tehát én nem vagyok remete, hanem Balkay Móríc —

Ormi. félre. Ördög pokol! két róka egy libára.

Balkay. Csodálkozik atyám uram? — az pedig úgy van; ezen álruhát a' kisasszony miatt vevém magamra, minthogy különködő nénje miatt egyenes úton nem közelíthetni hozzá.

Ormi. Igen bölcsen.

Balkay. Én őt futólag a' városban láttam, és megtudván némely környüllásait eltökélém magamban, ha csak lehetséges, őt sajátommá tenni. Kegyelmed, úgy hiszem, kezemre dolgozhatnék 's a' nélkül hogy lelkiismeretét terhelné, némely dologban eszközül szolgálhatna.

Ormi. Hisz az egész dolog azon fordul meg, mint csalhassuk meg az öreget: szívesen Tek. uram, o nálam jobbat nem választhatott, hanem az a' bökkenő a' leány már el van jegyezve.

Balkay. Épen azért kell sietnünk, 's minden pillantatot használnunk.

Ormi. Majd én megteszem a' magamét, a' leány szörnyű gazdag.

Balkay. 'S az a' fő dolog, édes atyám. Itt előre is adok valamit. erszényt ad neki. Ha plánumom elsül, kegyelmed is szerencsés.

Ormi. Csak bizza reám a' hálót, de most tessék a' kastélyba menni, ott hamarább szólhat vele —

Balkay. Vigye ezen levelkét, 's nyomja kezébe atyám uram, ha történetből előbb találkoznék vele, én magamat nyelvemre bízom.

Ormi. Bölcsen, ez úton nem hibázhatunk, nagysád belől én kívül — de most el! el! a' kastélyba.

Balkay. Még egyet édes atyám, egy szomszéd inas imént kegyelmednek sültet és bort hozott, ne haragudjék, én eltettem.

Ormi. Semmi, semmi! majd megtalálom.

Balkay. Nem úgy, nem! megettem, megittam.

Ormi. Úgy — o kedves egészségére! félre. Kapj tőle kólikat.

Balkay. De megtérítem, minden kortyért egy akót.

Or mi. Köszönöm, de most el!

Balkay. Nézd! ott fejezlik valami —
ő az!

Or mi. Meg' az öreg Márta asszony! csak félre, majd én utána küldöm, mert az előtt úgy sem lehet szólni. El! el! Balkay el.

Or mi. Hahaha! tehát így vagyunk, ennek is a' gazdag leányra fáj foga; no várj, neked segíték! engem is az a' szörnyű tűz vakított el, hogy reá nem ismertem; aztán boromat is megitta, 's én helyette vizet igyam, nem bánom, csak a' leányt kapjam-el helyette. Az ostoba Fülöp, az még is jó hogy el nem árult. Hahaha! majd néz, ha azt a' sötét lyukat látja, mellyet ott benn a' remetének szántak, szerencsémre hogy Márta olly igen affectióba vett 's ki eresztett. Itt jőnek.

Márta. jó Adellal. Hidje-el, édes kisasszony, én fölmernék fogadni a' mi remeténkben valami nagy ur lappang, tán valami gróf is lehet — tán a' szerelem miatt: vagy tudja mi okból mondott-le a' világról, de nagy oknak, szörnyű

nagy oknak kell lenni ; előbb a' tyukház mellett neki szobát nyitottam , de nem maradt , mert a' természetet szereti , 's azt a' fejlógató társát ajánlotta oda. — Itt van , majd lassanként én mindent ki veszek belőle.

Adel. Eugem csak annyiban érdekel , mivel szegény 's öreg.

Ormi. Különösen örvendek szép kisasszony ! Mártához. Édes leányom , remete társomat a' kastélyba küldém , szegény kevéssé járatlan a' világhan , majd ott alkalmatlandkodik hol nem kellene , menj édes leányom zárd-el őtet , hadd pihenjen ; majd én addig a' kisasszonyt mulatom —

Márta. Jól van , de a' fő történetet halassza mire vissza jövök. Mindég a' sok lótás futás. el.

Adel. Kíváncsi vagyok mivel fog mulatni atyus ?

Ormi. Ah édes kisasszony , illy fiatal szívet mi érdekelhet inkább , mint a' szerelem.

A d e l. Hahaha! tudja atyus még mi a' szerelem?

O r m i. Ezzel születünk, ebben halunk.

A d e l. Atyus, a' szerelem nem illik szájába, szójunk egyébről.

O r m i. Az épen a' szépség hatalma, hogy mindenbe életet önt, mindent fiatalít, 's mint a' tavasz virágokat csal - ki a' földből, olly édes vágyat gerjeszt a' szívekben, illy hatalmas szép tündér pedig a' kisasszony.

A d e l. Mért beszél atyus ollyast, a' mit maga sem hisz? a' tündér fellegeken nyargal, én meg a' földön járok.

O r m i. Hogy a' föld édenné változzék, édes kisasszony, mint vágytam ezen órára, hogy kegyeddel tanú nélkül szólhassak, belőlem egy imádoja ömledezik, ki egyszeri látásra örök hévre gyuladt. Balkay jó. Ki ezen szivért titkon eped, és akkor boldog, ha ezen bájos körben élhet, mint én most, ezen kis bársonykezet foghatja, mint én most, azt ajkihoz szoríthatja, mint én most —

Balkay. félre. Már felőlem beszél, de még is jobb, ha mind ezt magamtól hallja. Adelhez. Édes kisasszony! elvégre olly szerencsés lehetek! a' mit ezen tisztos atya mondott mind bennem valósodik, nemde egy férjfirúl szólt, kinek csak egy gondolatja van, és az Adel, egy ohajtása, és az Adel, ki csak egy angyalnak él, és az az angyal Adel.

Ormi. félre. Ördög, pokol! most én ennek a' rovására andalogtam.

Balkay. Tudja-meg, édes kisasszony, a' titkot, melly életet vagy halált foglal magában.

Adel. Hahaha! tán a' bucsú.

Balkay. Itt az én bucsúm, itt ragyog a' nagy kincs, melly e' magányba vonzott. titkon Ormihoz. Távozzék kegyelmed, ilyenkor nem szükség tanú.

Ormi. Hallja csak édes kisasszony, ez az ősz egy ifjúról beszél, ki álruhában itt lappang és a' kisasszonyt elrabolja, ki ugy szereti mivel sok pénze van.

Adel. Engem.

Balkay. Mit cseveg kegyelmed? távozzék, mert agyon zúzom.

Ormi. Hisz jót akarok. Ezt a' levelet küldi.

Márta. jó. Lássá az ember itt vannak; kérdem a' kapust látta e' a' remetét bemenni, azt monda nem, én megszidtam vigyáztalansága miatt 's im itt oltározik. Mért nem megy be kegyelmed ha küldik? hallja kegyelmed, mi ilyen vendéggel nem szoktunk ám czeremoniázni, hanem odább adunk rajta.

Balkay. magában. Átkozott állapot, ez is meg-támad, már nem nyilhatom-meg, mert mindent elrontok. titkon Adelhez. Édes kisasszony, tán lesz szerencsém a' kastélyban? addig is ez a' levél mindent megvilágosít.

Márta. Mi beszédje van kegyelmednek a' kisasszonnyal? hamar, mert az ég alatt az uton nyughatik, a' földön nyujtózhatik.

Balkay. Megyek már, csak ne legyen olly nyugtalan. titkon Ormihoz. Az istenre kérem kegyelmedet, szedje össze valamiképen eszt,

ha még olly piczin is, 's intézze ugy a' dolgot, hogy a' leánnyal szólhassak.

Márta. Ejnye biz a' méreg elfut, akar e kend jönni?

Balkay. Megyek, megyek, édes anyám.

Márta. Hogyan? anyám! lássa az ember, olyan vén 's még sem tud becsületet; Márta asszony nevem, érti kegyelmed. El Balkayval.

Adel. Édes atyusom, magoknak elment az eszök, annyit beszéltek össze vissza 's én semmit sem értettem. Minek ez a' levél?

Ormi. Méltóztassék az öreg asszonyságnak átadni, majd ő elérte, és tudja, mit miveljen.

Adel. De a' levélre az van írva: „A' szép Adelnak, a' táj' csillagának, a' legtisztább szerelemmel.”

Ormi. Csalárdság! kivülem senkinek sem higgyen a' kisasszony, és ha ezen levelet nem adja tüstént a' méltóságos asszonynak, magára vessen, ha valami kelletlen csapás éri. A' ki ezt irta egy incselkedő, ki szeretete által csak önhasznát keresi; én vagyok őszinte imádója

én nem nézek birtokára, hanem egyedül jó, ártatlan, 's' mennyei szívére. Tudja-meg, édes kisasszony —

L a j o s. Jó. Kisasszony! kisasszony!

O r m i. félre. Ez is máskor jöhetett volna.

A d e l. Lajos, te vagy? csak jer, csak nézd, minő szerelmesen pislog rám az öreg atyus, azt mondja, imádóm.

L a j o s. Szerelmesen? imádója —

O r m i. O kérem csupa tisztelet — magában Szörnyűség! ez a' leány egész gyávaságig ártatlan.

A d e l. Tudod e' Lajos? én tündér vagyok, és csillag — itt van írva; jer csak olvassuk. félre vonja Lajost.

O r m i. magában. Minő bizodalmas a' vádászhoz, nem csoda, mindég körüle van; ha ezt a' legényt frigyesemmé tehetném? 's mért nem, szép szó, ígéret, ajándék pártomhoz köti.

A d e l. Hahaha! ez ám a' szép levél, nem is tudtam, hogy illy czifrán lehessen írni; men-

nyi hűség, mennyi érzés van benne! hogyan örülök neki, ugy sem kaptam még szerelmes levelet.

Lajos. Úgy? — o magam is örülök —

Adel. Mi bajod Lajos? olyan hosszúra nő képed mint a' geneológiánk.

Ormi. Édes kisasszony, már mondtam, ezt a' levelet tessék az asszonyságnak bemutatni.

Lajos. Igen, igen! úgy is imént kérdezte, azért is kerestem-föl; vagy ha tetszik, én magam átadom.

Adel. Nem, nem! majd én beviszem, a' remete úgy is ott van. el.

Lajos. Kegyelmedre volt a' levél bizva?

Ormi. Igen, de a' mint látod, nem úgy használtam, a' hogyan adva volt.

Lajos. Minden jót öreg atyám! menni akar.

Ormi. Hej földi! egy szóra. Halld legény! te nekem tetszel, olyan férfias bátorság lángol szemedben, 's az engem barátoddá tesz, én veled jót akarok

Lajos. Örülök rajta.

Or mi. Mi közelebb ismerkedjünk.

Lajos. Szívesen.

Or mi. Harád nézek, szinte haragszom a' sorsra, hogy téged az erdőre, puszta vadászatra kárhoztatott, midőn külön ember is lehetnél.

Lajos. Én megleégszem.

Or mi. 'S még ezen nyomorult állapotban sincs maradásod.

Lajos. Hogy hogy?

Or mi. Innen is kiüldöznek, mert tud-d-meg a' háznál minden cseléd ellenséged.

Lajos. Haha! sajnálom, én senkinek sem vétek.

Or mi. 'S még is úgy van, Márta megvallá. Te rátartó vagy, azért ők rágalmaznak, de nekem épen az tetszik rajtad. Halld legény, a' mit a' sors elmulasztott én ki pótolom, én téged erdő mesterré, vagy más uradalmi tisztté nevezlek-ki, azon felül pénzt is adok.

Lajos. Kegyelmed!

Or mi. Tán azt véled, én is olyan gyámoltalan remete vagyok, mint hajdan éltek, vagy tán

most is egy kettő teng valahol. Tudd-meg' ez álruga, én földes úr vagyok és kisasszonyodat szeretném feleségül.

Lajos. Valóban? — szinte meglepett a' Tens úr!

Ormi. Ormi Sándor nevem, én Adelt a' városban láttam, 's kitanulván környülményeit így akarék vele bővebben ismérkedni. Itt halálam, hogy vőlegénye van, a' ki miattam utjában nyakát törhetné, de minthogy azt tán nem akarja tenni, nekem kell czélomat sürgetnem; te segíthetnél —

Lajos. Én —

Ormi. Te körüle vagy, unszold ide, 's ha én vele szólok, vigyázz, állj őrt; nyujts alkalmat, hogy a' kastélyba szökhessek, még a' leányt magamhoz édesgetem, 's ha egyszer szivét elnyerendem, jöhet aztán egy sereg vőlegény, majd tudom mit tegyek.

Lajos. De az a' másik úr?

Ormi. Azon, úgy hiszem, kiád az öreg aszszony; különben is fősvény úr, úgy nem

jutalmaz mint én — ím ezt mingyárt foglalóra vedd tőlem. a' Balkaytól kapott erszényt neki adja. Számolhatok reád?

Lajos. O bizonynal, úgy fogom vinni a' dolgot a' mint saját hasznom kívánja.

Ormi. Hasznod lesz, több mint nekem — urrá léssz, nem kell többé szolgálnod, 's tudod mi az?

Lajos. Most megyek Tens uram!

Ormi. Lajos! kösd-föl eszedet, hozz hírt hogy vannak odaben.

Lajos. Értem! el.

Ormi. Így mingyárt könnyebben forog az ember, egyedül, tudja meddig, el kellett volna tépelődnöm, míg valamire juthatok. Haha! majd néz Balkay, ha meghallja, miként ütöttem-el a' leányt kezérül; de ideje, hogy a' szerelem hozzon nekem is némi némü jóvedelmet, eddig mindég én voltam tárnoka. Hahaha! Itt jó Balkay, léptibül látom, a' szörnyű kosár' terhét.

Balkay. jó. Ördög vigye azt a' gyáva falusi nevelést, az az együgyü leány néjének

adta levelemet 's az öreg most dül fül, mint a' kötél tyúk, mikor héjját lát. Illannom kellett, nehogy azzal a' tenyeres, talpas hajduval expedáljon. Elveti a' remete ruhát. El veled átkozott szoknya, hijában czepeltelek a' nagy hévségben, és ez a' sűrű paróka is, majd kiszárítá velőmet.

Ormi. Hahaha! ejnye, mi lesz a' remetéből.

Balkay. Hát kegyelmed mit nevet? — kend is olly botorul vitte dolgát; ki látta úgy ajánlani a' nőt, hogy pénzért házasodik? De mit is várhatni illy ügyefogyott embertől, hogyan forogna az ügyesen az emberek körül, ki magát számkiveté az emberi társaságból. Ördög pokol! mi hijában utaztam, már vége mindennek.

Ormi. Sajnálom Tek. urat; de ha már így történt, méltóztassék megnyugodni a' sors' végzetén, tán a' hatalmas ég megáldja még valaha egy gazdag feleséggel! én magam kérni fogom.

Balkay. Hallgasson kegyelmed! Itt dör-
mög elé az asszony; ide künn az első hév
után még is csak bevárom, ne mondja, hogy még
szeme is elrettentett.

Lorányiné, Adel, Márta, Lajos
jönnek.

Lorányiné. Alázatos szolgája uraságá-
nak! örvendek, hogy saját szőrében láthatom —
valóban, nem hittem volna, de már csak kimon-
dom: ez égbekiáltó gonoszság így incselkedni
az ártatlanság körül.

Balkay. Reménylem, nagysád ezen ár-
tatlan enyelgést úgy veszi, a' mint egy illy
mivelt asszonyságtól várni lehet; a' cél menti
tettemet, 's úgy hiszem a' kisasszony is meg-
bocsát hogy igéző szeme erre birt.

Adel. A' mi engem illet, én épen nem
bánom, ugy is ritka itt a' mulatság.

Lorányiné. O elfajult világ! álruhában
bujkálni a' leány után, a' helyett, hogy illő

pompával nézték volna — meg a' háztüzét, és mi minden becsülettel tudattuk volna, hogy a' leány már nem eladó 's aztán teljes tisztelettel bocsátottuk volna-el az urat — Nem: alattomos úton csúsznak be a' házba, hamisan sohajtoznak, levelet firkálnak, hogy a' háznak elsőjét megcsalhassák

Ormi. Engedelmet, hogy közbe szólok, de Méltóságod' bölcs szavai szinte elragadnak.

Lorányiné. Úgy e'? kegyelmed csak együgyü frater 's még is kárhóztatja az illy csalárd igyekezetet?

Ormi. És méltán, egyenes út illik a' férfihoz.

Balkay. Kend akkor szóljon, ha kérdik.

Ormi. Az erkölcs mellett beszélni szent kötelesség, nemde Méltóságos asszonyom?

Lorányiné. Ugy van, csak dorgálja-meg kend ezt az ifju urat.

Ormi. Szívesen asszonyom. Hallja uracs-kám! a' pokolban már fűtik a' kályhát szá-

mára, ha meg nem tér! Az erkölcs lemondást parancsol — és az erkölcs az — az.

Lajos. Bocsánatot kérek, mikor ez a' jó remete az erkölcsről szól, mindég azt kell hozzá tenni, ügyeljetek szavamra, de ne ám tettemre; csak tessék jól megnézni, a' remete alatt Ormi Sándor lappang.

Ormi. Ezer mennykő! agyon váglak —

Lajos. Már hijába, csak tessék levetni ezt a' zubbonyt, az erkölcsi papolás úgy is vajmi terhére válék; a' mi engemet illet, én nem akarok erdőmester lenni.

Balkay. Tehát ez a' jámbor — félrebontja ruháját Orminak. valóban Ormi? — ez rettentő csalás, ez bosszúra gerjeszt.

Ormi. Ez alacsony árulás, te legény, ezért adózol.

Lorányiné. O kétszer elfajult világ.

Márta. No mit mondtam én? úgy e ezen ruha alatt más rejtezik, o az én szemem, az én szemem, odais ellát a' hová nem kell.

Or mi. elveti álruháját. Mi tagadás benne, engem is a' szép kisasszony ide bájolt; de mind ennek Nagysád oka, mért zárkozik-el mintha ide volna babonázva.

Balkay. Igaz, ha Nagysád olly különczöt nem játszanék, illy kelletlen dologba nem keveredtünk volna.

Lorányiné. 'S mi közök uraságtoknak az én házomhoz, ki hívta ide szelet csinálni?

Balkay. Jó angyal nem! mert kártékony baráttal kelle megütköznöm, ki bizodalमत rútol megcsalá — erről még szólunk —

Or mi. Édes barátom, az ember azt tartja, előbb nekem, aztán neked. Mint öszveütközénk gondolatban és tettben; de nyugodjál meg, én szinte úgy jártam ezen legénnyel.

Lajos. Kötelességemet tevém.

Lorányiné. Jól tetted Lajos, megelégszem veled. Kezét nyújtja neki. Im csókold-meg kezemet, én kegyelmes asszonyod maradok.

Lajos. A' mit tettem szót se érdemel, de azt se titkolom tovább, hogy sorsomon felül

vágy lelkem 's én, ámbár szegény vadász vagyok, Adel kisasszonyt szeretem.

Lorányiné. Micsoda! te szemtelen fiu! te kisasszonyt mersz szeretni? a' mi több, egy Lorányi vért! rettentő gondolat! egy nyomorult szolga, kinek képéből már kilátszik az alság, pórság, vadság, durvaság, 's az kisasszonyt szeret. Megbomlott a' világ' tisztes rende, hogy a' napalatt illyes történik.

Adel. Édes néni!

Lorányiné. Mit! 's te itt állsz tünván, 's nem ásod ki szemeit?

Adel. O édes néni, hiszen kár lenne a' szép szemekért.

Lajos. Millyenek szemeim, nem tudom, de hogy míg a' halál be nem zárja híven rajtad csüggnék az igaz. el.

Lorányiné. Takarodj' tüstént! kalodába vele. Adel! te itt állsz, 's nem is haragszol, nem reszketsz, nem lángolsz mérgedben?

Adel. Uh de hogy nem! mért olly csacska, elég ha én tudom, hogy szeret,

minek kellett neki az egész világ előtt kitá-
lálnia. —

Lorányiné. Mindég jobban. Nagy isten!
mért adtál füleket, hogy ezt kell hallanunk!
te ferde növése véremnek! nem, ezt meg nem
bocsátom soha! el szememből! hallatlan téve-
dés, el el. Adel sírva félre áll.

Balkay. Ha így van, nem csodálom, hogy
mi későn jövének, 's megvallom igen könnyen
tűröm veszteségemet. Valóban, ennyi büszkeség
mellett, ez vajmi nem büszke történet, hahaha!

Ormi. 'S annak a' bizonyos ártatlanság-
nak is nagyobb a' füstje mint érdeme.

Lorányiné. O dicső eleim hunyjátok
be szemeteket! milly szégyen; ez olyan kin,
a' millyent csak illy erős szív állhat ki, mint
enyém.

Márta. De úgy kell, én mindég mondot-
tam, az a' Lajos büszke, semmirekellő; de
ha én szólok, mingyárt hallgass a' felelet. Én
sajnálom hogy így történt, de még is örülök;
mert igazságom van.

Fülöp. kívül. Ereszsz el rossz ember.

Ferus. kívül. Hát te mért tartasz.

Fülöp. Uramhoz viszlek, majd kapsz.

Ferus. Én viszlek uramhoz, majd megcsókol a' mogyorós.

Ormi. Inasom — hahaha! ezek egymást hozzák, váljatok szét! Mi baj legények?

Balkay. Ferus! hogy mersz lármázni.

Ferus. Oda jött a' dombra, és elakart kergetni.

Fülöp. Elakart parancsolni, mintha bizony ide tették volna pünkösdi királynak.

Ormi. Béküljete! Lorányinéhoz. Ez olly bocsánandó zaj, mert a' hűség okozta, és nagysád tudom leginkább érzi, mi az.

Márta. Ott megint egy ifju úr forma siet ide. — Már az igaz, csak negyven esztendeje mióta itt szolgállok, de olly zenebonás nem vala házunk — valóban már itt van.

Lorányiné. Nekem szavam sincs, ez a' mai nap egészen összedűlt, mondd neki nem vagyok itthon.

Márta. Mind jó ; ha vak lenne.

Lajos. Jó csinosan öltözve. Nagyságos asszonyom !

Lorányiné. Ki — ki La — La — —

Ormi. Lelkemre ! a' vadász —

Lajos. Engedje kezét csókolnom édes né-
ném, én Zodány Lajos vagyok 's a' rendelt időnél
előbb megtérvén, kedves mátkámat illy módon
akarám megismerni — Nagysád kételkedik.

Lorányiné. Én — uram —

Adel. Lajos karjába szalad. Lajos ! Lajos ! te
hamis, csunya vőlegény ! nem csalsz meg ismét,
ládd te rossz ember, már sirtam is, de tudja
isten nem úgy ment a' sirás, mint kellett volna.
— de csak hogy itt vagy.

Lajos. S' többé nem is távozom. Nagy-
ságos asszony, itt egy levél atyámtól, melly, úgy
hiszem, minden kétséget elhárít; — holnap maga
eljövend és szerencsém tanúja leszen.

Lorányiné. a' levelet át futja. Tisztelt
uratyja írása ; de illy urfihoz nem illik a' sze-
relem kitanulása végett szolgai rubába öltözni.

Lajos. Egyik ősöm szinte így tett, a' mint irományaim között föllelém; azonkívül örömmel mondhatom, újlag kikerestetvén nemzetségi tárunkat, eredetünket egy századdal fölebb vihetjük.

Lorányiné. Gratulálok! felséges találmány! Adel! hát csak ugyan amugy is megszeretted Lajost, és nem kötelességből?

Adel. Meg bizony, de azért még vele számot vetek.

Lorányiné. Sejtés, nem egyéb, o magam is mingyárt gyanítám fentebb származását — mingyárt — nemde Márta?

Márta. Ugyvan, mingyárt megszerettük —

Lorányiné. Ollyan bizonyos méltóság tornyosodott homlokán, 's a' százados ősök szinte kinéztek szeméből; nemde Adel az tetszett neked is? őseibe szerettél?

Adel. Nem biz én édes néni, tüzes szemében a' jelentkedveltem meg 's nem a' multakat.

Lajos. Így hát ezen urak hijában fáradtak, 's én Ormi urnak visszaadom erszényét.

O r m i. Én meg Balkay urnak, attól nyerém.

B a l k a y. Én meg az inasoknak ajándékozom — osszátok el, de verekedés nélkül.

F ü l ö p. Jer pajtás! össze ölelkeznek.

L o r á n y i n é. Én pedig az urakat szívesen látom most házomnál; de a' remeteséget ledöntetem, nehogy valaki megint kísértsen.

O r m i. Mi pedig, mint két szerencsétlen vágytársak, fogjunk kezét, mint remeték jötünk, mint nászok vígadjunk, mint kosaras vitézek otthon busuljunk.

M á r t a. Annyi szerető — három egyszerre; — szerencsés kisasszony — Ah !!! a' kárpit lefordul.

KISFALUDY KÁROLY.

A' BUVÁR KUND.

Túl a' mezőn , túl a' hazán
 'S a' part fölött 's a' nagy Dunán

Ki népe zajlik ott?

Föl Endre! Béla! föl magyar!

Ellenhad az , melly vést akar,

Ellenség zajlik ott.

Ő az , ki partidon halad ,

És száz hajót és száz hadat

Hoz , oh honn , ellened ,

A' gőgös Henrik az , ki rád

Hoz háborút és hoz halált

'S bizik , hogy eltemet.

Föl Endre! Béla! föl magyar!

Pozsonyhoz kell a' férfi kar:

A' vítt Pozsony remeg. —

'S mellyik magyar nem megy , ha kell?

Utánok a' honn pusztá hely:

Mind harczon termenek.

De a' király bús , 's Béla szól :

„Csaták miatt ha nyughatol

Oh ifju szép hazánk ?

Teremt-e isten több magyart ,

Mig a' világ , mig napja tart ,

Ha mink is elfogyánk?“

'S fellázad a' bú , a' harag

Busult szivekben háborog ,

Mint tenger és vihar :

Még inkább vért hadat kiált

'S hírért , hazaért száz halált

Kész halni a' magyar.

Csak barna Kund nem háborog ;

De bátor szíve feldobog ,

Mint hegyben a' tűz-ár.

„Halld , Béla , majd ha éj jövend

'S a' part fölé száll néma csend ,

Ott Kund egy szóra vár.“

Csekély a' szó , köz a' vitéz ,

De úgy van mondva , olly merész ,

Hogy nem lehet hazug.

'S hős Béla parthoz tart legott,
Hol vészben a' megcsapdosott
Dunának árja zúg.

Járása, mint a' rémeké,
Éjfélileg le 's föl felé
Dobog magányosan;
'S még semmi hang, még semmi jel:
Kund nem jön; távol és közel
A' pusztá szél rohan.

Ki az, ki a' víz' szörnyekint
A' fergetegre föltekint
'S meg habba öltözik?
Ki vagy te, a' ki jársz alatt
'S ijeszted a' futó halat,
Melly mélyeken lakik?

Vésztűzben néha vízen át
Henriknek látni táborát
'S Pozsony kivillanik.
'S ím a' Dunából szirt gyanánt
Egy ember, kit mély árja hányt,
Sötéten felbukik.

„Hah Kund te vagy!“ 's még nem hiszi

„Hah ember“ őt így kérdezi:

„Mi dolgod ott alant?“

„Hah Béla! víz' hullámiban,

Míg rajta zúgó vész rohan,

Jó lenni ott alant.“

Szól Kund — és ő az — „nézz oda,

Hol Henrik' felriadt hada

Tolong a' víz iránt.

Nézd, táborában mint remeg;

Hajóit e' kar fúrta meg:

Hadd vesszen, a' ki bánt.“

'S villám' tüzénél Béla néz,

Túl parton minden habba vész:

A' zászlók hullanak,

Özön fut rajtok el vadon,

És száz hajón, fél száz hadon

Hullámok omlanak.

Kund hol van? vissza költözött;

De ollyat száz ezer között

Hős Béla feltalál,

'S túl a' mezőn, túl a' hazán,
 Fut, búsong Henrik vert hadán,
 'S Pozsony' vég vára áll.

VÖRÖSMARTY.

A' LENGESÉGHEZ.

Ki viselhetné-el
 Éltének súlyait,
 Hahogy isteneink
 Téged nem adának
 Az emberi nemhez,
 Vádlott, feddett,
 Kárhoztatott
 Kedves lyánya az égnek.

Mosolyogja bár
 Ha kedve tartja,
 Játékid a' komor bölcs;
 Nevezzen bár
 Gyermekesnek;
 Nekem te voltál,
 Nekem te vagy,

Nekem te léssesz
 Örök barátném,
 Vigasztalóm,
 Te boldogítóm.

Tátott szájjal
 Vára reám,
 Hogy elnyelhessen,
 Az isszonyú!
 Hallám fogainak
 Siketítő
 Csattogását;
 Láttam vérbe-kevert
 Szemének undok
 Pislongását,
 'S irtóztam az irtózatost!
 De te kedves
 Reám borúlál,
 Hogy ne lássam
 Vérbe kevert szeme'
 Pislongását;
 'S hogy ne halljam
 A' dühödött fogak'
 Csattogását,
 Lágý daláiddal

Boldog álmak közzé
 Altatál-el ;
 Hol a' Phócionok
 És Scípiók
 Szép honjába
 Általtéve
 Feledjem az
 Irtózos'
 Rettegetéseit.

Tátott szájjal
 Vára reám
 Hogy elnyelhessen
 A' még iszonyúbb!
 És elnye!

De te, kedves,
 Egek' leánya
 Vádlott feddett
 Kárhoztatott,
 Mellém vonúlál ,
 'S csapodárkodó
 Énekid közt
 Hátra hagyál
 Tekintenem ,
 'S előre , de távol

Tájékokra ;
 Nem , a' mi most
 Lépésim előtt
 Vesztem után
 Ólálkodva
 Rettegtetett.

KAZINCZY FERENCZ.

A' L O V A G.

Nyargala 's orra bukott 's arczát bevarazta ; de hogy
 lássd ,
 Hogy lovag ő is volt , íme keféli fakód.'

K. F.

K. M. — hoz.

Zöld ágon kis gili
 Zokogva bús,
 Mert társát nem leli;
 'S mindegyre bús.
 „Kis gili ág felett
 Ne búsj sokat,
 Kicsinke kis szived
 Majd megszakad.“
 Zöld ágon kis gili
 Csak bús, csak bús:
 A' völgy jajjal teli
 Utána zúg.
 A' hajnal elmegyén,
 Az este jön,
 'S gilicze mereven
 Ül ágközön,
 „Megmondtam kis gili,
 Ne búsj sokat;
 Szerelmes kis szived
 Ím megszakadt.“

CSABA.

AZ ALVÓ SZÉP.

Beállt az éj, 's szememre nem
 Száll enyhe' fátyola,
 Nyílt ablakomra dülve ki
 Eszmélek tétova.
 Körösleg immár semmi nesz,
 Ellenben át felül
 Szép kedvesem lágy nyoszolyán
 Pihenve szenderül.

Ah mint mosolyg, szűz kebele
 Miként emelkedik!
 Nyakán lefolyt selyem haját
 Fohászi lengetik,
 Gömbölyü gyöngé karjait
 Szívéhez érteti,
 'S boldog csalódás szárnyain
 Hívét ölelgeti.

Hahogy talán reám mosolyg,
 Ha nékem nyujt kezét,
 Engem karol, szívére fog,
 'S méz ajkihoz vezet:

Akkor süvöltő vad szelek
 'S dörgő villámlatok',
 Ti álomoszlátó szerek
 Messzére szálljatok.

De vajha még a' hajnal is
 Utóbbad fejlenék,
 'S felhők setéti a' napot
 Homályba rejtenék,
 Mélyebbre hatna bé talán
 Szüvén a' képzelet,
 'S ha felserkenne, akkor is
 Engedne benn' helyet.

Ám de ha mást hevít ülén
 'S itat mézajkirúl,
 Hattyú nyakán ha más mereng
 'S keblére más simúl;
 A' csintalant akkor zajok
 Robajja verje fel,
 'S kivel enyelgtek álmai,
 Ébren feledje el.

REGE A' HABLEÁNYRÓL.

Ama' ragyogó előkorban , midőn Visegrád' hegyén , hol most az útas pusztá omladékokra pillant , magas királyi palota fénylett , 's a' sárguló kopár' helyén tündéri kert mosolyga , magányosan virított a' Duna' bal partján egy terepély hárs , mellynek árnyékán gyakran üldögélt vala ifjabb éveiben Mátyás király ; mert a' szép Erzsi , leánya egy szegény halásznak Maros faluból , itt szokta volt a' vízparton vásznait fejezíteni 's Mátyás örömmel töltögette a' lyánka mellett estvéli órájit. Mindég vadászruhában jelent-meg 's Erzsi , ki nem volt egészen idegen a' szép ifjútól , egyebet , mint hogy az a' király' vadásza , nem tudá felőle. Több ízben látta alkonyat felé , mert ekkor szokott vala jőni , hogy egy öreg révész hozza-át a' visegrádi partról , de hogy az maga a' király legyen nem is álmodá.

Atyja örömmel pillantgata leányára, midőn az ifju mellett ült, 's képzelvén a' maga szerencsáját ha az egykor királyi vadász' hölgye leendő vigan terjengeté-ki hálóját.

Egyik estve, midőn Mátyás Erzsitől elválna kérdé: Nem kisérsz-el, Erzsi, a' révig?

De igen, mond a' leány, ha nem félnék.

'S mitől félsz, kis bohó?

A' H a b l e á n y t ó l, felelt Erzsi. Tegnap az öreg Márta beszélte, hogy az most megint minden estve itt kísért a' vízparton. Ez előtt négy esztendővel úgy megijeszte egy marosi leányt, hogy az sokáig betegeskedék bele, végtére meg is halt. Leginkább a' parasztleányokra haragszik, kiknek úri szeret — — Itt a' vadász' szemébe pillanta 's elpirult — de minek mondom, hiszen úgy is tudod.

Én e' Erzsi? szót sem tudok az egész regéből. Mond csak, kérlek, 's kikre haragszik?

Most nem, majd máskor, mond lángoló arcczal a' lyányka, látod az idő sötéül 's te

messze lakol. Menj most, hogy vizbe ne rántson a' Hableány.

'S eltola magától a' királyt, 's ment. Mátyás még utána szólott:

De holnap hát, Erzsi, elmondod a' regét?

Holnap — — igen, válaszolt a' leány, de igérd-meg, hogy korán itt léssz.

A' király megigérte 's ment. Már jó tova haladt a' rév felé, hol az öreg csolnakával várta, midőn Erzsi egyszerre előtte teremvén tenyereit öszvecsapkodja és hangosan kaczag.

Várj-el gonosz leány, mert megcsalál 's majd kipótlom! kiálta Mátyás 's felé ment. Midőn néhány lépést volna hozzá a' leány eltűnt. Nem hitt szemeknek, gondolá, hogy Erzsi dévajkodik, öszvekerese minden bokrot, minden gödröt, kiáltozá nevét: de senkit sem láthata, mert az a' Hableány volt.

Meg nem foghatta a' király miként történt legyen a' dolog, de hallgata, nehogy szerelmét elárulja. A' révész eloldá csolnakát 's mentek. Már jól elhaladának, midőn valaki a' partról

utánok kiálta : „ Hajh révész ! térjen kend vissza 's vegyen-be jó áldomásért ! ” Nem akart , az öreg visszatérni mert már későcske volt , de a' vadász kényszeríté. A' hold épen most jöve-fel a' váczzi hegyek megűl , 's a' legregényesebb vidék tűnt-fel a' szemnek , mellyet csak egy ragyogó képzelet adhat. Midőn a' parthoz érték látának egy fekete vitézt. Közép magasságú volt 's vékony és nyúlánk egy kevésbé , de termete a' legszebb termet. Arczát nem leheté látni , mert sisak fedé. Alakján 's mozdulatin valami különös volt előntve , mit a' szem azonnal észrevőn , de nyelv bajosan fogott vala magyarázhatni.

Utam siető , mond az , a' mint a' csolnakba lépett , leveleket viszek a' királynak 's rég Visegrádon kellene lennem : de valami az úton tartóztata 's most egyedűl az boszont , hogy elhagytam magam' csábítatni , holott mingyárt tudhatám vala az megint ki' mestersége.

Nem a' Hableány volt e' ? kérdé az öreg.

Épen az , felelt a' vitéz , de úgy hiszem utó-
szor is szedett reá ma. Jelenhetik nekem ezentúl ,
hogy reá nézzek vagy megszólítsam , ha olly
szép volna is mint az a' holdvilág amott , miat-
tam akár fenékből kiforgassa a' Dunát.

Téhát valóban jelentgeti magát ismét, mond
az öreg révész. Minap fát hoztam az erdőről ,
's láttam a' domb felett ülni a' királyi kertben,
hol mondják , hogy eltemetve van. Olly keser-
vesen sírt , hogy lehetetlen volt hallani. Alig
ha valami lyányka nem fog szerencsétlenül járni,
mert valahányszor megjelent még mindég tör-
tént illyes.

De beszéljétek csak , mond a' király , ki
elejétől fogva igen figyelmes lőn amazok' be-
szédére , mit tudtok e' Hableányról , nehányszor
hallottam felőle regélni , de csak töredékesen
's alig tudok valamit felőle.

Idegennek kell lenned , uram , e' vidéken ,
mond a' révész , ha nem tudod , a' mit minden
tud. Kivánod , elmondom azt , az illyes szívesen
beszélteti magát.

'S Mátyás valóban nem tudta a' regét, mert nem rég jöve-meg csehországból, az előtt pedig hosszabb időket nem tölte Visegrádon, hogy azt hallhatta volna.

A' Hableány, mond az öreg, mint a' rege beszéli, kertész' leánya volt, 's mátkája egy királyi herczegnek — —

Tovább akart az öreg szólni, de a' fekete vitéz' nyugtalan mozdulati igen is elárulák, hogy a' regét maga szeretné mondani; 's valóban a' mint látá, hogy a' révész beszédét folytatni akarja szertelen hévvel csapott szavába.

Lásson kend az evezőhöz, úgymond, hogy minél előbb a' túlparton legyünk 's el ne késsem, a' regét pedig hagyja nekem, az úgy is csak akkor van jól beszélve, ha tűzzel mondatott, 's az kendet, jó öreg, már elhagyta. Bizom magamban, hogy a' történetet nálam senki jobban nem tudja.

Az öreg dörmöge magában; de engedett, mert a' vitéz' szavában és viseletén igen is észrevehető volt, hogy egyike azon elméknek, kik

ellenkezést nem türnek. A' fekete vitéz megüle magának a' sajka' szélén's kezdé a' Hableány' regéjét :

„Az tudva leszen' előtted , uram , hogy Visegrád Róbert Károly' idejében , kinek itt volt állandó laka , fényes vendégeket fogada-el. Egy napon Kázmér jelent itt meg , a' lengyel király. Képzelheted , az olly vendég' jelenléte , ki azért jó , hogy a' királyi ház' herczegét fíjának 's egyszersmind a' lengyel korona' örökösének fogadja , nem kevés fénnnyel ünnepeeltetett. Az a' pompa , azon ragyogó készületek , mellyeket ez alkalommal látni lehetek felül haladják a' leírást. Nem is terhellek elmondásokkal , egyedül azt említem , hogy harczjátékok is adattak , mellyek között a' nyilazási vetekedés volt jelesb. Azon kies téren , melly a' vár alatti kert' nyugoti részén van , volt a' nyilazó pálya. Emelte a' hely' szépségét a' citrón és naráncs fák' hosszú sora , mellyek a' nyár' ezen hő szakában vígan tenyésztenek a' szabad lég alatt. Kázmér és Lajos herczeg , — kit utóbb

n a g y L a j o s név alatt. mint jó királyt tisztelt, 's máig is emleget a' nép — mindketten kedvelőji 's mesterei a' nyilazásnak, elsőkb próbalkoztak-meg. Kázmér egy narancsot veve célba 's ketté lőtte. Utána a' herczeg ragad nyilat, néz, de sehol sem lát narancsot melly a' célra alkalmas távolra volt volna. Végig futnak villogó szemei a' nézőkön 's ime, Milkának, a' kertész' tizen négy évű leányának keblén, egy rózsát pillant-meg. Hirtelen mellette terem 's szemérmes tartózkodással kihúzván a' rózsát keble megűl, célznak teszi, 's lő — 's a' rózsza 's nyil egyszerre elröppen. Ekkor a' herczeg oda szökik, felemeli a' nyilra szegzett rózsát 's a' lyánykának nyújtja. Egy villám ennek szép szemeiből az ifju herczeg' szívébe hatott. —

Másnap alkonyat felé a' vár' ablakára könyökölve néze a' herczeg. Csak hamar egy lyánykát látja megjelenni, ki a' tóból megmerítvén kupáját virágokat öntözött. A' herczeg egy perczenet alatt a' kertben 's Milka mellett állott. Mit beszéltek 's meddig mulattak legyen együtt,

arról a' rege hallgat, elég legyen mondani: hogy ez időtől a' herczeget gyakran lehet a' kertben látni sétálva 's egyik kezében a' vízedényt, másban a' Milka' [karját fogva. Mindég estvéneként jöttek-öszve 's valamikor elváltak egymástól a' herczeg vigan szökdelve futott-fel a' várba.

Lajos herczeg csak hamar szenvedélyes kertész lőn. Ültete, vetett, gyomlált ön kezeivel; vizet merengete a' tóból és segített öntözni Milkának 's késő napestig nem lehetett látni a' várban. Több mint egy hónap ekként folyt-el 's az ifju pár a' legboldogabb szakaszt élte. Történt azonban, hogy a' királyt dolgai Budára hívják, hová Lajos herczegnek is, ámbár ohajtása ellen, mennie kellett. Esdekle, kérte atyját Budán, hogy szabad legyen vissza menni 's kezdett tanulásit folytatnia, mind hasztalan volt, mert nevelője sejtván szenvedélyét a' királynál kieszközlé, hogy az meg nem engedtetett. Mit a' szép Milka' alakja a' herczeg' szívében felébreszte, azt a' Budán öszvegyült haza'

szépei teljes virulatra hozták. A' kis Milka' képe gyöngébb és gyöngébb lett Lajos' szívében 's hat hónap' elfolyta alatt alig volt egy fénytelen szín, egy homályos árnyék az egykori kedves képből.

Kilencz hónap után tért-meg az udvar Visegradra. Nemzeti gyülekezetek vonták ide, az ország' nemességét és szépeit, kik között a' nádor' leánya, a' tizenhat évű Lóra, fénylett legragyogóbb szépségben. Lajos herczeg örömmel mulatkozék vele, 's ha olykor az udvar a' kertben sétála, karját legörömostebb a' szép Lórának nyujtá. Milkáról 's a' kisdud kertész hajlékról többé emlékezet sem volt. Hetedik napján visszajövetelének a' herczeg a' váráblakra kikönyökle 's láta egy feketébe öltözött leányalakot a' tóhoz menni. Edényét megmerítvén jött a' vár felé egész addig, hol két magányos bokor volt, ezeknél megállott 's megöntözte őket. A' leány Milka volt 's a' bokrok azon két gyászfenyű, melyeket a' herczeg ön kezeivel ültete. Egyszerre lángba borultak a' herczeg'

arczai, ezer ellenkező érzemények tolódtak szívére és zavarodva 's eszmélet nélkül futott-le a' várból. Mindketten lesütött szemekkel állottak-meg egymás előtt. Milka' szívét a' megvetetés' és viszontalálkozás' édes kínos érzelmei tépdelték, melyeket szó nem ; de egy néma köny szemében reszketve eléggé érthetőleg magyarázott. „

A' mint e' szavakat mondá a' fekete vitéz hangjai igen ellágyultanak, 's olly valamit lehetete sejteni, mintha a' történet őt közelebből érdekléné.

„Sokaig szótlan álltak egymás mellett, folytatá beszédét, végre a' herczeg felvetvén szemét kérdé:

Eljősz napszálatkor a' tóhoz?

El, válaszolt a' lyányka csendes, félighallható szóval.

Tehát az esti harangszó után?

Igen — ott leszek.

Ezzel elváltak. Soha még a' herczegnek olly hosszú nem volt a' nap, mint ma. Ezer munkába

kezde, de semmit sem végzett. Végtére jött az est 's a' nap a' nyugoti hegyek megett leszálla. Lajos sokaig ült a' vár ablaknál elmerülve a' szép alkony' nézetében. Az őszebekülés' 's ebből származó boldogság' édes álmai, a' kedves leány' alakja névtelen érzésekkel hatottak reá. Az estharang' végső hangjai tompán zúgtak-el a' távolba 's még nem eszmélt-fel álmaiból; mindég mélyebben sülyyedt alá' az estveli homály 's még nem volt lenn a' kertben. Végtére feleszmélt és sietve ment a' juharfák felé, melyek a' tópartot sűrű árnyékkal fedezték. A' kőpadra ült, hol a' kedves leányt legelőször fogták által karjai, — 's elandalíták emlékezetei. Feleszmél 's a' lyányka még sem jelent meg: 's rettegve vette észre mennyire elhaladt legyen már a' rendelt idő. Nyugtalan tekintgete szél-Iyel, de Milkát nem lehetett látni. Még fertály órát vár 's a' lyányka nem jó. Végtére felkél helyéből 's szorult kebelével megyen a' vár felé. A' fenyű bokroknál kellett elmennie a' mint a' juharokat elhagyá, midőn oda ért, szellő rez-

zentette-meg a' bokrokat , 's íme egy fejér papiros hervatag levelként lebben-le a' lombról. Homályos sejtések környezik a' herczeg' szívét ; remegve nyul a' levelkéhez 's gyorsan a' várba futván a' legelső lámpa-fénynél olvassa :

„Én nem valék hűtelen — megjelentem — lehet hogy kedvesed' karjain nem ügyeltél reám — tekints figyelmesebben körül. Bocsáss-meg. Istenem ! én szerettelek — és így mennem kelle.

Névtelen kín és fájdalom rohantak a' herczeg' lelkére , de mind késő, hibáját többé helyre nem hozhatta. Visszafutott a' parthoz , 's mintha titkos erők vonzanák őrzöngve mereszté szemeit a' víz' mélyére. E' pillanatban kitűn a' hold felhőjiből , haloványan fénylik-le a' juharok között : lassu fuvallat zúg a' hullámon , 's távolról a' víz' rengő színe felett egy holt test lebeg csendesen a' part felé.

A' herczeget ájúlva találták-meg a' partnál.

A' nyilazó pálya' síkján nem messze a' két magányos bokorhoz , mellyek ma legmagasabb fenyőji a' kertnek , látni egy kisedet halmot. Itt

nyugszanak Milka' tetemei. Azóta gyakran jelenik-meg a' szép leány emberi szemeknek a' a' Duna' hullámai felett; 's fürgetegben 's éjjeli szellőkön vándorlani fog mind addig, míg leány nem akad, kinek szegény létére királyi mátká és sors e' földön, az övéhez hasonló, juta, 's ekkor az következik vándorlásaiban, ő pedig nyugalomra megyen. — Ime ez a' Hableány' regéje 's most ismered őt."

A' mint e' szavakat kimondá a' vitéz egyszerre felegyenesedvén megrázkodik 's a' fekete pánczél lefoszlott róla, 's ő a' legszebb leányi alakban, mellyet valaha szem látott, a' hullámokba szökvén eltűnt.

Megrezzene a' kormány az öreg revész' kezében 's alig tudták reszkető ajkai kimondani, hogy az a' „Hableány“ volt.

A' regének kiváltkép utólja nagy benyomatot teve a' királyra, éjét álmatlanul húzta-ki 's hánykodási között eltökélé, hogy a' szép Erzsit többé meg nem keresi, nehogy a' szegény lánykán teljesedjék a' Hableány' regéjének vége.

Feltételét aligha eszközölheté vala, mert Erzsí képét nem olly könnyű volt feledni, de dolgai Visegrádról elhívták 's mintegy tizenegy hónapig távol maradt.

Midőn ismét Visegrádon volt, megújult emlékébe a' lyányka' képe, eltökéllé magában, hogy azt egyikhez udvara' jelesb ifjai közül férjhez adja, 's boldoggá teszi. Felöltözék vadász köntösébe 's általment a' marosi partra. A' hársfa ott állott, de magányosan; sem a' szép Erzsit nem láthatá, sem a' vásznakat messzéről fejezleni. Csak az őszi szellő suttoza az ágak közt és sárga levelekkel szórta-be a' kedves helyet. Innen a' falu felé ballagott 's már szinte beért, midőn egyszerre harangszó kondúl fülébe és sok népet lát jőni a' faluból. Halotti kíséret volt. Négy szép ifju legény vállain vitt egy koporsót. A' zöld koszorú és fejér szalag mutatták, hogy az egy hajadon koporsója. A' halotti kíséret elhalada; csupán egy öreg asszonyt látott még utól a' többtől csendesen ballagni.

Kit temetnek? kérdé nehéz szívvel a' király, 's midőn hallaná hogy a' halász' leányát, megrendültek tetemei. Az öreg asszony elbeszélte, mint szerete a' leány egy királyi vadászt Visegrádról 's az mint leve hozzá hitetlen. Hogy a' lyányka búsúlva várta sokáig, szinte féllesztendeig, míg végre egy fekete vitéz jelent meg, ki azt monda, hogy most Visegrádon ő a' király' vadásza, mert az az előbbeni elment messze messze, szinte odáig, hol a' Duna vize ered 's ott egy szép városi leányt veve feleségül. Hogy ez időtől fogva a' szép Erzsi szemlátomást fogyott, 's szárada, mint az a' parlagi rózsza, mellyet ősz' dere fonnyaszt-meg 's végre csendesen elaludt.

Mélyen érdekelve hagyta - el a' király a' szomorú helyet, és sok évekig nem leheté látni Maros' tájékán. Nem sokára köz hírré lőn a' vidéken, hogy már Milkát nem látni többé, de helyette a' szép halász leány szokott megjelenni 's gyakran a' Duna' habjai felett mint ezüst színű köd végig lebegni. A' hír elhatott

szinte a' királyig 's az, a' szeretett leányért mind a' marosi, mind a' visegrádi templomban miséket szolgáltatata. Azóta a' Hableány emberi szemeknek nem mutatkozott, de hogy még nyugalmat el nem érte, abból lehet gyanítani, mit a' visegrádi halászok beszélnek, hogy estvénként a' Dunán csendes nyögéseket és sohajtást, mint a' szellő' zugása, lehet hallani; sőt Maroson egy a' falu' korosabb emberei közül nem régiben azt állítá: hogy mindszentnapi estvén a' Duna parton fejr vásznakat huzongatott-ki egy láthatatlan kéz.

BAIZA:

A' BOLDOGITÓ PILLANTAT.

Megpillantám Milvnát egyszer

A' szép angyalt véletlen ,

'S nem marada szívem ezen

Nézésnél érzéketlen.

Csendes estve vala akkor ,

Midőn őt holdvilágnál

Láttam és szebbnek találtam ,

Minden nyiló virágnál.

Oh! melly szépen tündöklöttek

Bájos két szemei ,

Mellyek által nevelődtek

Orczája' kellemei.

A' kék ég' csillagzatjának

Fénylő tűzét alatta

Égő szeme' sugárral

Sokkal felül haladta.

Be ékesen fedték sugar
 Homlokát haj fürtjei,
 Mellyek alatt játszadoztak
 A' kellem' szülöttjei.

Így lett képe a' szíveket
 Sértő Amor' hajléka;
 Mellyen bájolóan játszott
 A' lomboknak árnyéka.

A' virágok között legszebb
 Rózsa látszott arczain
 Nyílni, 's ennek testvér színe
 Terjedett el ajkain.

Ha ajkait felnyitotta,
 'S ékes hangon beszélett,
 Mind annyiszor ő azokról
 Ambroziát lehellett.

A' fehér gyöngy fogaihoz
 Hasonlítva fekete,
 Venus foga ilyen fehér,
 Fehérből nem lehete.

Így tekintém őtet egyszer,
 Holdvilágnál véletlen,
 'S lehetett e' szívem ezen
 Látásra érzéketlen?

OTRÁGYI

A' SZÁMÜZÖTT.

1 8 2 6.

Feléd, feléd,
 Szelíden intő messzeség!
 Reszketve nyúlnak karjaim,
 Reszketve hullnak könnyeim.
 Egy pillanat reád,
 Egy szent emlékezés
 Elűsionnak hajnalából
 Röpit lelkembe fényt.
 Ha rózsacsillám
 Dereng feletted;
 'S az égi kegy

Szivárványod' színében
 Mosolyg szelíden :
 Vagy dörgve harsan
 Az égi bosszú
 Felhód között ,
 'S villám rohan
 Kőszáladon ;
 Reszketve nyulnak karjaim ,
 Reszketve hullnak könnyeim ,
 Mindég feléd csak ,
 Te messze szép világ !

Kivűled semmi föld
 Hazát nem adhat.
 Virulva nyíl-fel
 Egy bájos éden
 Előttem itt ;
 A' kénykehelyt
 Szelíd istenkezek
 Nyujtják egekből :
 De a' nektári édbe
 E' szív' gyász fellegének
 Késerves csöppen.
 'S imádva esdekelve

Rogynak-le lábaim
 Előtte a'
 Titoklepelnek
 Könyörre bírni
 A' végzetet,
 Melly messzeszórt
 Tetőled
 Dicső dicső Hon!

Tekintetem

Bár merre száll
 E' föld' mezőjin
 Elébe gyászköd
 Emelkedik,
 'S a' boldoglét' sugári
 Csak a' sejtés' homályiból
 Csillámlanak,
 Mint őszi alkony'
 Szürkületében
 Egy hamvadó fény:
 De ott tebenned
 Arany vidék!
 Az üdvezület
 Forrása csörgedez.

Reszketve nyúlnak karjaim,
 Reszketve húllnak könnyeim,
 Mindég feléd csak,
 Te szép tündér világ!
 Mi édes képek intenek
 Belőled?
 Mi égi kény
 Mosolygja rám egét?
 Vagy hajnalálom'
 Tünelmei
 Lengnek körül?
 Barnultan omlik
 Az éj' homálya,
 De intnek ők,
 Az édes képek,
 'S mindég felém csak
 Távol mosolygva.
 Ti vagytok, o ti vagytok
 Szeretteim!
 Meglél tekintetem
 A' messzeség' homályiban.
 Te ömledezz felém
 Te hű baráti szív!
 Felhőtlen homlokod
 Oh arcz!

Mint a' korányi csillag
 Hajnal' ködében
 Ragyog nekem.
 'S te oh szerelmeim!
 Láng ideálja!
 Feltűnsz lelkemnek.
 'S tekintetedre
 Előmbe olvadt a' menny,
 'S öröklet' kényei
 Folynak körül.
 Ölelve téged, egy világ,
 Melly senkié sem, mint enyém,
 Simúl szelíden
 Karom közé,
 'S te szív enyém vagy!
 'S te lélek egy velem!
 O pár! te a' dicső
 Teremtmény' glóriája,
 Kivűled nem virul kéj
 Az istenek' honában.

Nincs kéz melly elszakasszon
 Tőled, te ó Hon!
 E' lélek üdvezülten

A' boldoglét' egéből is
 Feléd lobog ;
 'S nem lesz olly rózsaláncz
 A' nagy teremtmény'
 Gyönyör varázi közt,
 Melly fogva tartsa,
 Hogy a' seráph' üléből
 A' sírhalmok' sötétein át
 Hozzád ne szálljon,
 Dicső dicső Hon !

B — — A.

K Ö L T Ó.

Jót, rosszat érez a' barom , de hallgat ;
 Jót, rosszat érez 's elbeszéli az ember ;
 Jót, rosszat érez 's zengi a' lant' fija.
 'S ez tűzzel és magának , valami
 Dagasztja keblét : nem mint a' közember ,
 Ki csak szükségből 's faggyal ont panaszt.
 'S a' mennyivel az ember több 's nemesb
 Mint a' mezők' lakója : annyival
 Több és nemesb a' költő mint azok.

KAZINCZY FERENCZ.

AZ ALKONY.

Tiszta vilányban bércei tetőkről

Elszalad a' nap' fényözöne.

'S emberi hangzaj pusztá mezőkről

A' falu' szélén békőszöne.

Háladanákat zeng az eléjött

Rózsapirossas pásztori lyány.

'S hangja után szép dalba ütődött

Bájberegést kezd a' csalogány.

A' tehenész mig barna kenyérrel

Töltözik — ollykor édeni bérrel

Nője' fejére hajtja fejét,

'S issza örömmel nyája' tejét.

Látom az élet' pályafutását

Tünni az alkony' lángja gyanánt,

'S múlni az ember célra jutását. —

A' nevető majd küld e talánt?

Senki se tudja. Pusztá reményén

Angyali szónál tűri baját

A' szabad ember, 's nap' tüneményén

Nézi körülte a' mi saját;

Gondjait ollykor térre bocsátja ,
 'S hő kebelén élt lelki barátja —
 Szíve dobogván — rája tekint
 'S múltja' egébe vonzza megint.

Lyányka ül a' kis fürge pataknál —
 Fátyola ellóg szíve' felén ,
 Rózsa csüg a' szép klárisajaknál ,
 És nefelejts él tölt kebelén ;
 Égi szeméből könnye lecsordúl ,
 Nincsen a' kit bús szíve ohajt !
 'S régi virágja tépve lefordúl ,
 'S nézik a' lepkék merre sohajt :
 „Azt ne keressed !“ szólal az első
 „Lepke után sírsz“ mondja a' belső ,
 'S így kiabált a' merre futott :
 „Csalfa lepenék lepke jutott !“

Vándorol a' gond 's messze kilátszó
 Szikla falon túl képzi honát ,
 'S ifju tavaszszín fellege játszó
 Képbe mutatja hív rokonát ,
 Vágyakodása' tiszta reményét —
 Melly neki csak szép térre mosolyg.

Elmegy utána 's bájtüneményét

Nem leli, akkor újra busolyg.

Éj' kebelébe burkozik a' föld —

Játszi reményünk messze fut, és zöld

Csillaga' fényén még haladunk,

Nem veszük észre hogy csalatunk!

És fut az estfény vári toronyról.

Éjszaka' gyászos szárnya megett

Sárga színében bércki oromról

A' deli hold már fellebegett.

Merre vezérel? merre mosolygva

Kiszteti szívünk' vágyni megint.

Hol kebelünkre — lángja lobogva —

Szüntelen élet' angyala int?

Im beborúl az éjjeli napnak

Képe felettem, 's messze szaladnak

Árnyai; majd egy sírba esünk,

'S ez a' mit olyan ré g keresünk.

Lám ma is ébredt hajnala nékem,

És ma is elszállt tiszta napom;

Változik a' t ér, 's éjji vidékem'

Képibe multam' visszakapom.

Hogy ha van ismét, árnya után nem
 Lépek az álom' honja felé,
 Hogy ha lehet még olly napot érnem
 Mellyben az elmúlt jönne elé.
 Százszor is ébredj, szálj-le ezerszer
 Napja szivemnek! és csak ez egyszer
 Jójjle egemről mint az előtt,
 'S hozd le megint a' boldog időt! —

IF. KAPUY KÁROLY.

NEO- ÉS ORTHOLOGIA.

Ah, mi Elég, mi Sok, és mi Kevés? Mértéket ezekhez
 Adni ki fog? neked én, Bardacsi, vagy te nekem?

KAZINCZY FERENCZ.

A' KIBUJDOSOTT MAGYAR LENGYELORSZÁGBAN.

Fújt a' szél, mindinkább hordta szét a' fel-
emelkedett port, recsegeve hajladoztak a' leg-
aggottabb tölgyek; iszonyító előzője volt ez a'
Karpát' bérceiről a' Stronz folyó' kellemvöl-
gyére lesodródó mennydörgő felhőknek. Sötét-
ség lepte az egész tájt, csak Laszkinurováni'
pompás falaira vetett ollykor világot a' terhes
levegőben sebesen úszó fellegek közül kikitün-
dőklő szálló nap. Ott hol Dobromír' tornyai
látszanak, minden a' zápor' fergetegébe borult,
a' mindinkább gyakranodó villámos égzörgés
jobban meg jobban megnyitá a' lezuhanó víz'
tágos medreit, 's özönnel fenyegeté az egész
vidéket.

Az aratók 's mezei munkások sietve ha-
gyák el nem végzett dolgokat, mindenki igye-

kezett a' rohanó szélvész elől menedékhelyet keresni ; a' Sztaraszoli úton látszott csupán egy gyékén-ponyvával fedett talyiga sebesvágatva a' völgybe haladni, kettős rúd között egy elsoványodott ló húzta azt ; mire a' helységbe ért már nagy csöppekben hullott a' zápor, az elfáradott önként megállott a' legszélsőbb ház előtt. Egy férfi dugta ki fejét az ernyő alól, kétségesskedve nézegélt maga körül, de látván a' megjelent fergeteget nem késedelmezhetett, szállást kelle keresni, saroglához kötven a' gyeplőt, kiszállott. Hosszu sötétkék dolmány volt rajta, ócska már megkopott sötétebb sinorjai leszakadozva ; fején fekete bárány-kucsma, lekonyult bajsza öszvenőtt a' szürkülődő szakállal, haja rövid bodrokban csüggött vállán, nem annyira koros idő, mint a' terhes viszontagság ránczba szedte halavány orcáját, bú, gond, mély fájdalom ült magos homlokán, szóval a' férjfi termete egy olly boldogtalant jelelt, ki valamikor a' jobb élethez szokván, a' terhesebb sors' sanyaruságát türhetetlennek találja.

A' jövevény benyitá a' házajtáját, törede-
zett lengyel nyelven szállást kért, szívesen fo-
gadta őt a' szövőszék megől ki lépett gazda,
bár a' lapos kemenczén ülő motolázó gazdasz-
szony magában dömmögött. Betért az udvarba
a' talyiga, honnét a' jövevény egy fiu gyerme-
ket emelt ki, ásítózva csudálkozott a' szendere-
déséből felébredett; nem volt több három esz-
tendősnél, élet, elevenség virított ékes barna
arczain 's kék szemeiben vidám kedv mosoly-
gott.

Míg a' jövevény kifogott lovát alacsony ólba
vezette, addig a' takács ölében bevitte a' gyer-
meket; kérdezte honnan jöttöket, de a' gyermek
nem értvén nyelvét halgatott; végre bejött a'
jövevény még egyszer megköszönte befogata-
tását, mennyire csekély értékétől telhetik min-
den alkalmatlanságot megfizetni ígért. Mit a'
gyermektől kérdeze a' gazda. most azt atyjától
kivánta megtudni. „Sok volna azt mind elbe-
szélni — viszonozá a' vendég — hagyjuk azt
máskorra, magyar vagyok, alföldi születés,

fiam egyetlen kincsem, a' mi vagyonomból maradt" 's lehajolva a' hozzásimuló gyermekhez, homlokáról félre hajló fürteit indulatosan csókolgató.

A' mi akkorban egy szegény lengyel takács' házából telhetett, szívesen nyert a' magyar vendég, többféle beszédek közt tölt az idő, mult az estve, a' fáradott utasok nyugalmat kívántak.

Kitisztult másnap az idő, a' magyar tovább folytatni kívánt útjára csak hamar befogta lovát, midőn a' várból üzenetet kapott, hogy minden ellenvetés 's késedelem nélkül jelentse magát a' Grófnál. Mi legyen hivatásának oka, el nem gondolhatta, tudakozódott nevéről, tulajdonságairól a' Grófnak. Tarló János volt ennek neve, ugyan azon győzhetetlen bajnok, kit 1515 évben I. Maximilián Császár által Bécsben tartatott fényes daliásjátékban a' mi szerencsétlen II. Lajos Királyunk' kimondhatatlan öröme az összeegyült számos lovagok közül egyedül Battyány Ferencz, Boldizsár' fija terithette csak

a' fővénybe. „Egyenes szívü, szeretetre méltó úr ő — monda a' takács — ki mióta csak él, pártfogója az ügyefogyottnak, gyámola minden szerencsétlennek, jobbágysai' valóságos atyja, nagy tekintetben vagyon ő egész Gallicziában, most nem rég vett magának szép feleséget Sikorszky Úr' áldott leányát Katalint; kit imád az egész világ, most szenved gyermekágyában nem szülhet.“ Megnyugodott a' magyar, kucsmáját a' széna pozdorjától megtisztogatván az üzenethozóval a' várba ballagott.

Sztaraszolból Dobromilbē vivő útról éjszakra a' Stronz' völgyében állnak a' nem magos sziklaparton Laszchimurovani' óriás nagyságú veres falai, a' vár rendes négyszegű épület, roppant bővségű, négy szegletén négy gömbölyű, tágas, lakható tornya vagyon. A' Tarló grófok ezen palotavárat valóságos fejedelmi ízléssel, költséggel még a' késő századok' számára is építék, épen áll, minden benne nagy, felséges a' sok szobák mind bőveek, magosak, kiváltkép a' vár keleti oldalán

a' 48 öl hosszaságu terem csudálkozásra ragadja a' nézőt, nagyobb részt lakható mostan is, csak néhány repedezett, leomlással fenyegetőző boltozatok bizonyágai az idő őszkorával járó elszorgalmatlanításnak. Midőn a' magyar jövevény odaért, fényben áll minden, Gróf János igen kedvelte őseitől reámararadott Laszkit, azt 's hozzá tartozó uradalmával a' gyönyörűség, kedv, szép iz' valóságos lakhelyévé tette.

János középkorú, erős, egészséges férfi volt; ifjusága' éveit a' nagyok' udvaraiban töltötte, hol fegyverjáték, multság, ünnep tartatott, onnét el nem maradott; ha a' hazát fenyegette akármi ellenség, ő volt az első a' védők sorában, a' páros élethez nem csuda, ha bár a' szépnem eránt nem volt is érzékeny, kevés hajlandóságot mutatott. Ha egy szerencsétlen lóval elesés miatt bátyja magtalan el nem halna, soha ő Laszkiba asszonyt nem hozott volna, mivel így a' régi Tarló nemzettség' továbbra terjesztése csupán őt illette, magát a' házasságra tökéllenie kellett. Sikorski'

úr több leányai közül Katalint a' szépet, jót, felséges ritka elméjűt választá magának. Katalin gyenge testalkotása végett a' klastromnak volt szánva, fellegező elméje, érzékeny természete őt inkább ég' jegyesének, mint egy nemzetség' törzsök anyjának rendelte. Tarló, a' különösnek, rendkívülvalónak mindég kedvelője, feltett akaratjánál nyakasan megmaradt, 's nem nyugott míg Katalint az oltárhoz nem vitte. Több évig gyümölcstelen maradt házassága, míg végre, mit ő olly igen óhajtott, mitől Katalin olly szörnyen rettegett, megtörtént.

Épen most nyugtalanul várták a' vár' lakosi a' szülést, a' grófné, gyenge, beteges, legnagyobb kinok közt élet' 's halállal küszködött, nyugtalan járt gróf Tarló tágas palotája' széles termében, minden szempillantattól félt 's reménylett egyszersmind. Ezen képtelen szorongatásban hallá meg a' jövevény' érkezét, mint egy villám juta eszébe, egy varázsszó; melyet neki vadászat' alkalmával fiatal korában egy vén szénégető mondott t. i. a' legirtóztal-

több környülmények köz t e g y
messzéről jött külföldi bújdosó
szerencséthez házához. Most vélte a'
babona' teljesedését, nem is nyugodott mind
addig, míg a' szolga be nem jelenté a' jövevényt.
Nyílt szivűséggel fogadta grófTarló a' magyart,
eltűnt félelme, mivel a' szerencsét már várában
lenni tudta, maga mellé ülteté barátságosan a'
csudálkozó jövevényt, épen kérdeni akará sor-
sáról, midőn örömjaj hallaték kívül a' tere-
men, elhalt ajakin a' kérdés, az ajtóra függeszté
szemét, magán kívül volt örömében, midőn egy
asszony, karján az új szülött, belépett a' szo-
bába. „Isten hozott akár ki légy — szolt a'
megörült atya — szerencsét hoztál házomnak,
hím-e vagy nő? kérdé továbbá. „Nő“ felele
halkal az asszony vélve hogy a' gróf öröme nem
leend tökéletes, „Áldom az Istent, szóla az atya,
karjára vette a' kisdédét, majd him követi ezt,
ha pedig nem, hímet csal ez a' házhoz.“

A' felvidult férj repülni akart hitveséhez,
de az asszony feltartóztatta, mert nagyon gyenge

az anya, több ilyenkori bajlakodások közt a' férfi jelenléte szükségtelen lenne; megnyugodott a' gróf, az asszony eltávozott a' kicsinnyel.

Most ismét a' magyarhoz fordult, újra kérdé kilétét „Hazám túl a' Kárpatokon — felele amaz — a' földet eddig Magyarországnak nevezték, megmarad e' azután is neve, nagy kétség, sokféle ellenség dúlja azt, miolta a' király meghalt Mohácsnál. Sok most ottan a' király, sok ott az úr, külföldi fegyveres kéz osztja Árpád' szent örökségét. Honom ott vagyon uram, hol az Erdélyből kifolyó két Körös a' sikon szigetekre terjed; ha valaha hallád hírét 's nevét az erős Gyula' várának. Gyűlöl engem ott most a' sokfélepárt, mivel én is halálban gyűlölöm őket; megfoszta mindenemtől a' leghatalmasabb, kéntelen voltam elhagyni az áldott földet, hiteselem elhalt, fiú gyermekem' magamhoz vettem, mi hozott az esméretlen lengyel földre meg nem foghatom.“

„Az hogy itt barátra találj, ki téged oltalmába vegyen; mi a' néved?

„Elhalgatni engedd azt uram, nincs reá többé szükségem.“

„De ha a' barát barátjától kívánja.“

„Csak most még ne — korán van“

A' gróf engedett, 's mind inkább megked-
velé a' névtelen magyart, várába vette őt 's
csak hamar úgy tekinté mint nemzetsége' tag-
ját. Alig mult néhány nap, megkondult a' vár
nagy harangja, jele egy Tarló' halálának. El-
sárgulva dőlt a' megrémlett gróf a' magyar'
vállaira. Érzéketlenül hallgatta az orvos' je-
lentését, hogy a' gyermekágyas ki nem állhat-
ván a' szülésutáni fájdalmakat, Istenben elhunyt
örökre. Tűrhetetlen leve majd előtte először
éltében a' Tarló grófok' régi vára, elkivánt tá-
vozni a' gyászos falak közül. Elindulta előtt
megfogá a' magyar' kezét, szemébe nézvén így
szóla hozzá: „A' környülmények irtóztatók
ugyan, de jöttöd jó magyar váramba még is
szerencsét hoz a, nem maradtam magam, gyer-
mekem vagyon, kiben tovább halálomnál élni
boldogságom leszen. Maradj nálam, reád bizom

mindenem', légy mint teljes hatalmu várnagy leányom' gyámatyja, míg ismét vissza jövedek." Elbucsuzván mindenkitől lovára kanyarodék, 's keserves útjának indula.

A' nemzetség' mély sírboltja rejti a' grófné' testét a' vár előtt álló diszes templomban. Viktorin nevet kapott keresztségben az árva 's több dajkak' vigyázatjára bízott. Az új várnagy fiával ott maradván híven teljesítékötelességét. Egy nap más után röppent, egy év a' másikat tolta el. Viktorin nevededett, szépült. Imre a' várnagy' fia volt mindenben társa, mindenben védője. Laszkimurováni szüntelen gyászolta a' Grófné' elhunytát, míg végre hosszas távolléte után János Gróf visszatért.

A' várnagy vezette be Viktorint atyjához. Imre követte. Égi örömmel telve szorította leányát szívéhez a' boldoggá lett atya. A' leányka gyönyörű kellemben, ritka szépségében anyjához

hasonlított az ajtóban de erősebb elevenebb vala, tűz villámlott minden pillantatán, élet yiritott mozdulatin. Tetszett a' grófnak, midőn Viktorin megfogá visszamaradott ifju' kezét, atyja elejbe vezette, és mint hív játszó társát kegyelmébe ajánlotta. Kérdő pillantattal tekintett a' gróf az öreg várnagyra. Inre fiam ez — szóla, az vélem kibujdosott egyetlen magzatom, ltt nőtt, nevededett, jótettedben élve erősödve. Az ifju letérdelve csókolta meg a' gróf' kezét, ki neki kegyelmét, oltalmát ajánlotta.

A' gróf gyönyörködve látta nevededni kedvelt leányát, örömmel nézett neki egy derék vőt a' jövőndőre, kérkedve hordozta egyetlenét megismérkedés végett szét a' környékben, megeleégedve vette észre, hogy a' szép Viktorint az ifjuság egész elragadtatásig tiszteli, ámbár a' leány' csudalóji közül egy sem látszott figyelmére méltónak, még is kedve tölt benne, ha látta az enyelgő szüzet, hódolóji' körében örömét találni; de még inkább nevededett atyai gyönyörűsége, midőn több napi künn mulato-

zások után Laszkiba visszajöttekor, leánya vállára simulva vallá meg hogy az egész szép világért nem cserélné Laszki' csendes falait. Csak így remélheté az öreg, hogy leánya férje lakását nem másutt, hanem kedves jószágában fogja választani, mert a' szíves atya leánya' oldala mellett élni, elgyengült öregségében tőle ápolgattatni, karjai közt meghalni ohajtott.

De Viktorint más sokkal hatalmasabb erő is vonzotta vissza Laszki' falai közé, úgy mint gyermeksege oltá elméje, lelke' nevedezésével szíve' érzeménnyel együtt nőtt, erősödött, titkos szerelem. Imre Viktorinnal együtt nevededett, elválasztlanul együtt játszadoztak, a' grófnak a' két gyermek' enyelgése több mulatságot okoztak, de hogy ezen gyermekes szívesség kicsapjon valaha a' gyöngé szeretet' határán, 's hatalmas indulttá válják nem is álmodhatá. Pedig a' gyermekkori szeretet, az érzéken, minden komolyabb benyomásokra hajlandó szívekben, az idősebb korosodással egymást tisztelő hajlandósága a' nemi gerjedelmek' érettiségével, a'

nélkül hogy a' változásokat észre vehetnők, szerelemmé válhat. Így történt Imrével Viktorinnal is, szükségtelen volt itt a' vallástétel, mivel a' két összehangzó hasonló kívánatot 's reményt osztó szív egymást immár tökéletesen értette. Viktorin' nevelője tartván a' jövődőtől, elégkorán figyelmetessé tette a' leánykát, közte és Imre közt lévő születési' különbségre, az illy hajlandóság' helytelenségére és az összevétel' lehetetlenségére; de ezzel csak vigyázóbbá tette őket; szerelmek az illy titok által óriási erőre nőtt a' szenvedelem' édes érzése megett menedékhelyre találván, akár minő akadályokkal megküszködni is mert. Viktorin, ha atyjával elutazott is, mindenkor alkalmat keresett 's talált Imrétől elbucszhatni, és ha ez szomorúan mondá: „Te ismét távozol leányka! te megint az urfiak' társaságába sietsz?” „Csak azért kedves magyarkám, így vigasztalá a' megilletődött ifjat a' kegyes leány, hogy annál inkább kívánczozzam társaságodba; számtalanszor hallád tőlem Imre! te uralkodol egész létemen,

minden érzékeim csupán tőled nyerhetnek élet-erőt, neked hódolok szerelmemben, indulatim egyedül csak feléd lángolnak. Megnyugodott így az ifju, jó kedvvel csókolák egymást a' gyenge ajakok, ugrándozva szökdécselt a' leány, a' hintóban már reá várakozó atyjához. Imre égi megelegedéssel nézett le a' magos falakról az elutazókra, bizonyos volt benne hogy kedvese ugyan azon érzelemmel tér karjai közé vissza, mint tőle távozott. Ha vendégekkel tele volt a' vár, a' serdült ifjunak nem volt ugyan helye a' főrendü társaságban; de Viktorin gyakran eltudott onnan illani, hogy az ifiúval szerelmi szót válthasson, 's türedelemre bírhasa. Illyenkor mindég kicsapongó kedvvel tért vissza 's jelenlétével a' mulatók' szívébe új örömöket önte. Így nevededett a' két szerelmes, így nevededett keblökben az édes kinos ösztön a' nélkül hogy a' két atya legkissebbet gyanítana.

„Holnap ismét mulatozni megyünk mondá a' gróf egykor az ebéd alatt leányának — úgy

készülj , mert vagy két hétig nem térünk vissza.“ Szótalanul nézett tányérára a' meglepett szűz , mivel illy hosszú időre távozni mindenkor rettegett „Te mint másszor nem örülsz leánykám ! szóla csodálkozva a' gróf „Miért olly hosszas időre?“ kérdé az elpirult Viktorin? „Hogy annál több alkalmad legyen ifjaink közül magadnak egyet választani , azt elhozom ide magammal 's ha egymásnak tetszetek , fiamnak választom ; megvallom Viktorin ! nyughatatlan vagyok ; az öregebbedéssel magadra e' várban nem hagyhatlak , úr kell ide 's azt még életemben szeretném itt látni.“ Viktorin megrettent , illy kinyilatkoztatást atyjától még soha sem hallott , most legelőször könnyezett ; most legelőször érezte a' szerelem' emésztő keserveit. —

Nyughatatlanul kereste Viktorin az ifjat , kebelébe akarta panaszát önteni , de soká nem találhatta , és midőn a' tornác' lépcsőjén összevejött vele , több hintók hajtottak be a' kapun , válni kellett egymástól a' nélkül , hogy az ifju

megtudhatta kedvese' könnyezése okát. — „Az éj' tizenegyedik' órájában a' zöld toronyban kívánlak látni“ szolt a' leány 's a' vendégek' fogadására sietett. —

Megtettek az utra minden készületet, a' várnagy 's más gazdasági tisztviselők intéző parancsolatot kaptak. „Ej, ej jó magyar — mondá a' gróf a' szorgos várnagynak, midőn őszinte beszédbe erednének, tizenhét esztendeje már mióta nálam mulatsz, titkodat még sem közléd velem, most sem tudom neved' 's nemzetséged', nem kíváncsiság de részvét ösztönöz az iránt annyi idő mulva ismét kérdést tennem“ —

Még eddig nem volt ideje Uram! nem is volt reá szükség — írásaim nincsenek megvalósíthatni vallomásomat, szolgálak vagyok uram, ki boldog, ha vele megelégedel, ha szerencsésen haza jövedsz, történetemet elfogom beszélni.“

„Jól vagyon, jól' öreg nyakas“ szola a' gróf, megveregette vállát 's neki jó éjtzakát kívánt.

Alig enyészett el a' tizenegyedik óra' kongása az elcsendült palota' falai között, Imre 's Viktorin elhagyák alvószobájokat, 's a' zöld toronyba siettek, egyszerre hajlottak egymás' karjai közé. Siránkozva adá a' leány Imrének tudtára atyja' akaratját, 's csókjai' sürüje közt segítő tanácsát kérte. „Itt nincs mit tanácslanom kedves — szolt az elrémült, ifjú születési különbség nagy köztem, közötted, nekem se országom se hazám, jöttment bújdosó, magam sem tudom ki vagyok, hitvesem nem lehetsz, férjet atyád kívánsága szerint kell választanod felejtsel engemet, rajtam csak az Isten segíthet.“

„Gondolod, illy könnyen válhatunk, szolt megbántódva a' leány — tehát ez a' férfiúi állhatatosság? hogy a' gyenge asszonyénál mulandóbb, gyengébb, az nem hittem, legalább te mást hittéél-el velem.“

„Nem gyengébb nem mulandóbb, édesem! szolt Imre a' megneheztelt leányután nyújtván karjait — érzem lelkemben Viktorin, ha nem

szerethetlek, nem élhetek többé, de mihez folyamodjunk! „

„Egymás' állhatatosságához — szólt megengesztelődve a' leány, csak abban lelhetünk gyámoló, 's ápolgató erőt 's vigasztalást. „

Igy kinlódott a' két szerelmes, sohajtásaikon kívül jövődöre kedvezőbb intézetet nem tudának tenni. A' csendes magány, a' háborítatlan együttlét méginkább hevíté szerelmöket 's csak a' hajnali kürtszó riasztá fel az indulat' özönéből, 's forró ölelésben egymásnak örök hűséget eskve váltak szét a' boldogok.

Az útra egészen elkészülve jelent-meg Viktorin atyjánál, ki a' nyugtalan éjt mingyárt olvasá leánya arczain, és a' levegő változtatásától remélte felvidulását. Viktorin szívszakadva nézett hintójából a' palota' ablakaira, látni kívánta még egyszer kedveltjét, de könnyező szemei, kit óhajtottak, sehol nem lelhettek.

Megdurrant az ostor, kizördült a' várból a' hintó. Viktorin a' lánczos kapuhid' utánok

felhuzatával, örömeitől végképen elzáródva, életét örökre becsukva képzelte. A' hintó' pár-nás szegeletébe vonulva, magát a' sors' változ-hatatlanságára bízva csak hamar elszenderedett. Az út Przemyslbe vitte őket.

Imre hallotta kigördülni a' hintót, hallotta csörögni a' leeresztett és visszavont kapuhidat, előbbeni boldogságából a' pokol' irtózatossá kin-jaira magát érezte taszintva, pusztán lett előtte a' világ, örömetlen az élet, de nem sokára fájd-alma' iszonyító súlyát még inkább az eltűrhe-tetlenségig nevelte atyjának gutaütéssel történt hirtelen halála, a' haldokló görcsbe vonakodott kezével fogta meg siránczó fia' jobbját, de elnémult ajaki közt elhalt a' szó, sirba vitte magával azon titkot, mellyet fijának 's a' Gróf-nak kijelenteni késett.

El lett így hagyatva Imre, nem volt már senki kihez szíve simulna, kiszatintva a' vi-lágból, minden név, minden származás nélkül, azon nap, mellyben atyja eltemettetett, retteg-vén a' grófot kinek, bizodalma' megcsalá, ret-

egve szerelmét mellynek szép tiszta fényét
 lángvére elhomályosítá, senkinek hirt nem-
 adván, kiment a' várból, gondatlanúl bújdo-
 sott az erdős vidék' magányos rengetegében majd
 sírt, majd panaszkodott, míg végre testi lelki
 fáradságtól elbágyadva lerogyott a' fenyves sü-
 rűben. A' jótékony álm már enyhíteni kezdé
 édes elszenderedésével a' szegényt, midőn a'
 Stronz folyón túl, merre a' hegyek majd erdős
 majd gazdag veteményes háttal felfelemelked-
 nek a' tágas völgyből, hol szent Bazíl' szer-
 zetesei a' Boldogasszony Anya' tiszteletére
 klastromi gyülekezetben áldoznak a' föld' 's
 menny' urának, megkondult a' harang, ennek
 ünnepi hangja általzuhogva a' völgyet bájolván,
 hatott az ábrándozó ifju' szívébe. Felugra fek-
 téből, vétke' súlyát, mellyért atyja' halálával
 büntetni kezdé az ég, ezer kinokban érezvén,
 feiháborodott lelkiesméretét az ahitatban meg-
 nyugtatni kívánta, futott a' hang után, átgázolván
 a' kövecses folyót, a' szent ház' ajtaja előtt
 termett. Borzadva tántorgott vissza, vétke'

nagysága miatt érdemetlennek ismérte magát az Isten' színe' elejébe menni; de végre a' menyei irgalom' határtalan nagyságába bízva, rettegve ugyan de még is belépett, földre borulva szánta megismért gyönyörű vétkét.

Az ahítat után lelki könnyebbülést érzett keblében, egy gondolat szikraként által futá minden tetemét, felállott borultából, 's az oltárhoz gerjesztett kezekkel kiálta: „Túl a' Stronz folyón a' roppant falak közt egy remény, a' semmiséghez közelgető remény éleszté mellemet, benne volt helyheztetve éltem, beteljesedése' óhajtasából állott minden kívánságom, az majd enyelgett velem majd komolyan mulatott, majd csalfa hiúsággal kecsegtetett. Hányszor térdeltem előtte meg nem játszatásomért, hányszor esedeztem, de felelete mosolygás, biztatása csupa kétség, pusztá gyanú, néma sírgödör volt, még azon bizonytalan „reménylhetsz“ szó sem jöve ki ajakin, hanem még jobban elbódításomra nyulánk sima termetére mutata, így kínza szüntelen, még is

imádtam, még is reménylettem. De most eltűnt örökre szemem elől, engedek mennyei erő hatalmas meghívásodnak, a' pajzán világ, csalfa ígéretivel legyen bezárva örökre előttem." Erős feltétellel ezen falakat soha többé el nem hagyni, a' Priorhoz sietett, a' ki csudálkozva értette a' szép ifju' elszánt akaratját, benne a' mindenhatót titkon munkálódni hitte. Lenyirták az ifju' barna fodrait, szőrruhát vontak a' nyulánk karcsu termetre. Örvendettek a' szerzetesek új testvéröknek, de Imre nem tudta, mi történék vele.

Gróf Tarló' Przemyslbe érkezévével nagy lett ott a' pompa. Oda gyűlt a' vidék' nemesége, egy mulatság a' másikat követte, egy vigadozás a' másikat váltá fel. Ezek különbféle gyönyörűségökkel magokkal ragadták Viktorint. Ő volt bálványa az egész társaságnak, ő neki hódolt a' férfi nem, őt csudálta mindenki. Az boldognak vélhette magát kivel Viktorin

nyájas volt, kivel tánczolt, kivel enyelgett; atyja szorgalmasan vizsgálta szabadon csin-
talankodó leányát, de mivel semmikép észre
nem vehette, hogy az ifiak közül valamelyikét
a' többenél jobban kitünteti csóválta fejét,
leányát változékony negédesnek tartá, de a'
szegény belső keserveit egyedül a táncz', 's
játék' zajában tudta csak temetni, mert min-
den mulatozás' szüntével megszűnt vidámsága.
Míg végre az így erőlködve színlett kicsapongó
kedvek, több nyughatatlan éjek, 's a' szív' el-
titkolt vágya megrongálták a' leány' egészségét,
mindennap gyengébb, mindennap zordonabb
lett. Most jött hire a' várnagy' halálának is,
hogy Imre a' vártól végbucsút venne, nem gya-
níthatta a' híradó, azért a' jelentés hallgatott
erről. Elmúlt az öregnek is kedve a' további
mulatozásra, barátját inkább mint szolgáját
szívesen sajnálta, hogy ezután ő fog lenni atyja
az árvának, leányának megkelle igérni. Bucsút
vett Tarlo a' mulatóktól, 's szomorkodó leá-
nyával nem késett honjába utazni.

Laszki' tornyai feleleveníték ugyan valamennyire a' gyenge Viktorint, de továbbá egy megfoghatatlan előérzés szorongatá szivét, így majd minden elevenség nélkül ért a' palota' udvarába. A' gróf csudálta, hogy Imrét nem láthatta, Viktorin is kereste szemeivel a' többi eselések között, a' gróf tudakozódására jelenték a' várbéliek, hogy Imre atyja' halála után eltűnt a' várból, azóta semmit sem hallottak felőle: mintha az egész várfalak feje felett öszveomlanának, olly rémülésbe esett a' leány, elájult, 's félholtan vitetett hálósobájába.

A' beteg' egész valójában leirhatatlan változások történtek, senki sem volt mellette, kinek keblébe panaszát önthetné, senki kitől tanácsot, kitől vigasztalást nyerhetne, magába fojtotta fájdalma' súlyát, 's betegsége' okát örökre eltitkolni eltökélette.

Az orvosapácák közül megjelent Szylvestra, Viktorin' anyjának egykori barátnéja, ez csak hamar megnyerte bizodalmát szíve' jóságával, szelíd bánásmódjával a' szegény betegnek.

Egykét nap mulva Szylvestra' ápolgatása alatt, nyájas beszéde 's időtöltése által megkönnyebbedett Viktorin' állapotja, csak azt fájlalta hogy Imre felől nem tudakozhatott, és senki sem szólt felőle valamit vele.

Egy reggel Szylvestra a' beteget ágyában felülve találta, angyali nyugalmat vett ábrázat vonásaiban észre, vidámabb volt egész tekintete, hazatérte óta ma legelőször mosolyogtak kelles ajaki. „Jó reggelt barátném! kegyesen szóla', megbékültem az éjjel az egész emberiséggel, mindenre, még a' legirtóztatóbb halálra is erőt nyertem, megbékültem az éjjel mostoha sorsommal, ülj le mellém. az Isten' angyala hoza házunkhoz, mit most tőlem hallasz, iszonyatosnak fog tetszeni előtted, de bocsássd meg gyengeségemet, nem őrzöttek engem a' testiség' veszélyei ellen szent falak, nem elzárt szertartás, sem bőjt, sem test sanyargatás az indulattól egészen eltántorítva egyik szolgálókat szeretem és — —

Nem volt váratlan Viktorin' vallomása az apácza előtt, hallgatott sokáig, mit szólni nem

tudott, magához szorította a' keservesen siró leányt. „Menj jó barátném! — esedezék Viktorin, fedezd fel atyámnak, mit imént hallottál, ne kíméld a' bűnöst; légy közbenjáró azonban, ha forrna haragja ellenem az öregnek, engeszteld ha mérgében ellenem kikelne, vigasztald ha panaszra fakadna.“

„Hát ha az ifju' nevét tudni kívánja?“

„Nincs neve, mondjad, titkomat siromba viszem magammal, nincs kín, melly azt tőlem kicsikorhatná“

A' gróf egyedül volt, midőn belépett hozzá Szylvestra, megdöbbsent a' bús atya; szerencsétlen hírt gyanított. Csak nem elhaltak minden érzékei az első szempillantásban; tovább dühös méregre fortyant. Megsértett becsület' érzése 's büszkesége bosszuval fenyegette leánya' csábítóját, nevét az apáczától százszor is kérdezte, és a' legirtóztatóbb fenyegetőzésekben sietett a' beteghez, ámbár vissza akarta tartóztatni az erőszaktól rettegő Szylvestra.

Viktorin hallotta atyja' indulatos jövetelét. Feltámogatván magát ágyában az ajtón berohanó gróf' elejébe rogyott. Elbágyadt leánya' látása egyszerre eloszlatta az atya' keménységét, de keservét annál inkább nevelte „Bocsánat atyám a' szegény bűnösnek!“ — nyögte a' földre terült beteg — „Bocsánat leányom, de tudnom kell, hol az alacsony ki szivedet elrablá.“

„Nem tudom atyám, 's ha tudnám is magammal vinném a' jobb világba, ne nyughatalankodjál' könyörge esedező hangon a' leány — házad, nemzetséged' becse nincs semmi veszélyben, Szylvestrát ismerem, ő hallgat, én pedig érzem bennem a' halál' lehelletét, egy pár nap múlva nem leszek itt többé. Ne forgass boszút elmédben, jó atyám! kegyelmes jó atyám! 's csókjaival, könnyeivel egyaránt áztatá a' gróf kezeit. Ez elfordult tőle, befedett szemekkel ön magát okozta leánya' szerencsétlenségének, 's lelkébe ötlött az elszökött magyar ifjunak képe, indulatosan megcsókolta Viktorin' képét 's a' szóbából kirohant.

Még azonnapi este Viktorin a' nagyobb nyugalom' okáért a' zöldtorony' szobájába vitetett. „Itt ölelkezik az élet 's halál — kiálta a' Viktorin, midőn a' kedves 's bús emlékü szobába ért, itt élve haltam, itt meghalva örök életre lépek“ — Ezután Viktorintól nem lehetett többé panaszt hallani, semmit sem kívánt, semmit sem kért, mindennel megvolt elégedve. Szüntelen vagy maga vagy Szylvesztrával imádkozott. Minden este halmi feküdt le, minden reggel csudálkozott éltén. Ha magán lehetett, minden erejét öszveszedte, nem értett ösztönből azon ablakhoz csuszott, honnan Anna' templomát láthatni. Itt könnyebséget érzett szívében, enyhülést lelkében, itt sirhatott, itt nyert vigasztalást az égtől.

Hallotta Imre csendes lakában Viktorin' betegségét. Tűrhetetlenek voltak már a' falak, kedveséhez vágyódott lelke. Esedezett többször,

de az erős rendet szerető Prior kérését meg nem hallgatta, 's őt a' béketűrésre intette.

Nyugottabb lett ugyan később Imre, de mindinkább komorabb mindinkább szótalanabb. Szűk ablakai' rostélyozatán óránként nézett Laszki' falai felé, mintha láthatná Viktorint tornyából hozzája kinézni.

Viktorin napról napra gyöngébb lőn, 's egy este midőn Szylvesztra hozzá bement, — iszonyu látás! — a' leányt a' földön elterülve, minden élet nélkül találta. Ugyan azon ablaknál, hol leginkább mulatkozott, fojtották el szíve' gyötrelmei, onnan rogyott vissza. Az apácza sikoltva hagyta el a' holtat, zaj lett az egész tágos palotában. Az öreg gróf keservei leirhatatlan kinzók lettek, egyszerre öszveomlott legszebb jövődjé, kívánt öröme elenyészett. Egyedül marada a' törzsök minden gyámol nélkül, a' végső útát ő is már közeledni érzé.

A' grófné' halála óta hallgatott a' halál' harangja, most újra gyász hangon kondult-meg átzuhogván a' Stronzzal összefüggő völgyeket,

a' bércek' sziklájítól visszaverődve szomoruan hatott szent Anna' tornyába, hová épen akkor Imre elnem türhetvén a' szoros klastromot, a' szabad levegő' szivása végett felment.

„Viktorin meghalt“ felkiálta a' szerencsétlen hallván a' Laszki félelmes harangszót, 's mint tébolyodott neki esvén a' harangoknak azokat mind félre verte. A' klastromban nagy lett a' zaj, a' szerzetesek egy tornáczról a' másakra futkoztak, tűz veszélyt képzeltek 's okát a' harangozásnak egyik a' másiktól kérde. Végre a' nyugodtabbak felfutának a' toronyba, ott találták Imrét kétségben esett abrázattal, izzadva, fáradhatatlan most is harangozni. „Mi bajod?“ kérdék a' feljöttek „Megholt Viktorin!“ rikolta a' bódult, 's még inkább kezdé harangozni. Nagy fáradságokba került a' szerzeteseknek míg Imrétől elvehették a' harangköteleket, 's magokkal onnét levihették. Lenn nyugodtabb lett, békével hallgatta a' Prior' feddését, békével hagyta magát szobájába záratni.

Laszkiban a' pompás temetésre nagy készületett tettek. Sok nép özszegyült. Az estve csend homályában akarták a' testet sírboltba eresztetni; a' szent Annai szerzetesek is megvoltak híva. Imrét, megigérvén nyugodt viseletét, magával vitte a' Prior. Mély csend volt, a' palota' udvarán szörnyű különbséget talált most Imre a' volt 's mostani kor között. Kettős sorban mentek a' hosszú folyosón szent Bazil' fiai. Köztök Imre. Elfojtódásig dobogó szívvel ért be a' számtalan gyertyákkal megvilágosított fekete szőnyeggel bevont szobába, hol a' gyönyörű halott nagy költségen készült koporsójában ezer szövetnek' csillámlása közt fedetlenül feküdt.

Lehetetlen volt többé hogy Imre a' Prior-nak adott szava mellett maradjon. Viktorin' látása valamint fájdalmát a' legnagyobb lépcsőre rántotta, úgy a' klastromi erőszaktól elfojtott indulatit lobbanó lángra gyújtotta, „Rettenetes látás!“ kiáltással kitört a' szerzetesek' sorából, a' holt testre rohant, 's a' számos gyertyák ide

tova dülledeztek. Bámult a' sokaság. Imre az elhalaványodott orczáat, az elkékült ajakot hevesen csókolgatta, a' hideg testet forrón ölelgette.

Mintha az ifiu' keblében a' szerelem' tüze a' pihegő erős lélek a' csók' csatornájin a' holtba szivárogná, Viktorin csupán csak elzsibbadt, de meg nem holt érzéki felhevülének, az ifiu' ölelése a' leány' szívében megakadott vérét folyamatra hozta, lassu sohajtások lebegtek ki a' fagyos ajakokon. „Viktorin még él, hallom sohajtásait“ felkiálta Imre „Viktorin még él!“ kiáltának a' jelenvalók, ezen örömh hang lehatott az udvarba „Viktorin még él!“ kiálta az összevegyült 's megörült köznép. A' véltholt' fülébe hatott az örömszaj. Lassan felnyílnak a' szemek, az új látás' első tárgya a' szeretett Imre lőn. Az életi szellem egészen az erekre lövellett, felgyúlt az inakban a' gyönyörű öszlőn, Viktorin karjait Imre után nyújtá, az új élet' legujabb érzése a' szerelem lett, a' megerősödött karok' legújabb tehetsége ölelésre hajolt.

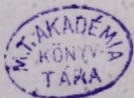
A' gróf 's többek' öröme képzele len nagy lett. Míg a' leányt sok segítő karok kiemelték a' koporsóból, az alatt Imre a' gróf' lábaihoz borulva titkát kivallotta. Meg volt lepve az atya Imre' véletlen jelenésén 's vallomásán de emlékezvén a' vadászkori jövődölésre „Hogy egy messziről jött vidéki a' legirtóztatóbb környülmények közt szerencsét hoz a' házhoz“ örömmel megbocsátott a' megtörtént 's meg nem változható hibának, felemelte a' térdelőt, az egekre függesztett karokkal áldá a' nagyhatalmut, ennek bizonyságul hívásával fogadta hogy a' felgyógyult Viktorint Imre' hitesévé teendi. Ugy történt. Imrében vót tisztelt a' gróf. Az új szülött M — név alatt törzsökatyja lett Lengyelországban még mostan is virágzó grófi nemzetségnek.

KISS KÁROLY.

FOGLALAT.

Zrínyi Ilona. (Gr. Majláth János.)	lap 1
Az álmatlan király. (Kisfaludy Károly.)	— 32
A' fellelt ideálhoz. (Náray.)	— 36
Toldi. (Vörösmarty.)	— 39
Rózsa és a' leány. (Sz. Miklóssy Aloyz.)	— 44
Nem az volt kit gondoltam. (Kovács Pál.)	— 45
Byron. (Tessedik Ferencz.)	— 90
A' boldog öreg. (Horvát Endre.)	— 91
Víz és tűz. (Sz. Miklóssy Aloyz.)	— 96
Megelégedés. (Bajza.)	— 97
Sulpicia Cerinthushoz. (Kazinczy.)	— 98
Népregék. (Kisfaludy Károly.)	— 99
Kétség. (Kovács Pál.)	— 112
A' bal eset jól esett. (T. F.)	— 113
Népdalok.	— 124
A' Lepe. (Kazinczy Ferencz.)	— 135
Hedvig. (Vörösmarty)	— 136
A, kezdő szerelem. (Cz.)	— 143
A' Babona. (L—né.)	— 145
A' vihar. (Bajza.)	— 155
A' költő. (Sz. T.)	— 157
Judit. (R.)	— 159
Az eltűnt ifjuság. (B—A.)	— 193
Egy szó. (Kisfaludy Károly.)	— 196
Astüanax. (Kazinczy Ferencz.)	— 197

A' csermelyhez. (Csaba.)	lap 198
Karád és Zemír. (Czuczor.)	— 200
Mi fáj? (Kazinczy Ferencz.)	— 208
Három egyszerre. Vígjáték egy fölvonásban. (Kisfaludy Károly.)	— 209
A' buvár Kund. (Vörösmarty.)	— 262
A' Lengeséghez. (Kazinczy Ferencz.)	— 266
A' lovag. (K. F.)	— 269
K. M—hoz. (Csaba.)	— 270
Az alvó szép. (Cz.)	— 271
Rege a' Hableányról. (Bajza.)	— 273
A' boldogító pillantat. (Otrágyi.)	— 290
A' számüzött. 1826. (B—A.)	— 292
Költő. (Kazinczy Ferencz.)	— 298
Az alkony. (If. Kapuy Károly.)	— 299
Neo és Orthologia. (Kazinczy Ferencz.)	— 302
A' kibujdosott magyar Lengyel országban. (Kiss Károly.)	— 303

J A V Í T Á S O K.

Lap	sor	helyett	olvasd
1	2	1763	1703.
42	8	Csepel sziget' honna	Csepel' sziget-honna
100	19	törődne	gondolna
100	20	lenne	volna
107	6	hagyj	hagyd
143	1	szép	szent
160	16	türekények	türekények
196	12	szem	szent
221	19	ekszik	fekszik

P E S T E N , 1830.

Petrócai Trattner J. M. és Károlyi Istvánnál.

